

**Endüstri Meslek Lisesi Öğrencilerinin Benlik
Saygılarının Karar Verme Stilllerine Etkisi**

Resül Çiftçi

**Eğitim Bilimleri Enstitüsüne Yüksek Lisans Tezi olarak
Sunulmuştur.**

Akdeniz Karpaz Üniversitesi

Ocak 2014

Kuzey Kıbrıs

Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsü onayı

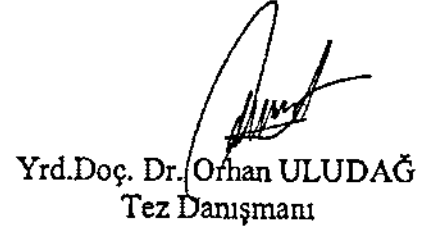
Enstitü Müdürü

Bu tezin Eğitim Kurumları Yönetimi ve Denetimi Bölümü Yüksek Lisans gerekleri doğrultusunda hazırlandığını onaylarım.

Bölüm Başkanı

Bu tezi okuyup değerlendirdiğimizi, tezin nitelik bakımından Eğitim Kurumları Yönetimi ve Denetimi Bölümü Yüksek Lisans gerekleri doğrultusunda hazırlandığını onaylarız.

Yrd.Doç. Dr. Orhan ULUDAĞ
Tez Danışmanı

İnceleme Komisyonu

1. Prof. Dr. Ali ŞEN

2. Yrd. Doç. Dr. Orhan ULUDAĞ

3. Yrd. Doç. Dr. Gizem GÜVEN

TEŞEKKÜR

Akdeniz Karpaz Üniversitesi, Eğitim Kurumları Yönetimi Ve Denetimi dalında yüksek lisans tezimi hazırlamamda katkılarını esirgemeyen ders hocam ve tez danışmanım Yrd. Doç.Dr. Orhan ULUDAĞ'a teşekkür ederim.

Tez hazırladığım dönemde kendisine vakit ayıramadığım kızım İrem Ezgi ÇİFTÇİ'ye göstermiş olduğu anlayış ve verdiği destek için eşime teşekkür ederim.

RESÜL ÇİFTÇİ

ÖZ

Bu çalışma Sedat Simavi Endüstri Meslek Lisesi'ne giden öğrencilerin benlik saygıları ile, karar vermede özsaygı ve karar verme stilleri incelenmiştir. Araştırmanın evrenini, 2013- 2014 öğretim yılında Sedat Simavi Endüstri Meslek Lisesi'ne giden kırk yedisi kız, beş yüz eli biri erkek öğrenci olmak üzere toplam beş yüz doksan sekiz öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini, dokuzuncu, onuncu, on birinci ve on ikinci sınıf öğrencileri arasından her bölümün (bilişim, elektrik, elektronik, mobilya, inşaat, makine, metal, motorlu araçlar teknolojisi alanları) ilk iki şubesi olacak şekilde yargısal örneklem yoluyla seçilen otuz sekizi kız, üç yüz altısı erkek öğrenci olmak üzere toplamda üç yüz kırk dört öğrenci oluşturmaktadır. Öğrencilere benlik saygısı ölçeği, karar vermede özsaygı ve karar verme ölçeği uygulanmıştır.

Verilerin analizinde ise; One-Sample Kolmogorov-Smirnov Testi, Mann-Whitney U Testi, Kruskal-Wallis Testi, Spearman Korelasyon testi ve Çoklu Regresyon analizi yapılmıştır. Sonuçların yorumlanmasında $p < 0.05^*$ anlamlılık düzeyi kabul edilmiştir.

Araştırmada sonuç olarak demografik değişkenler açısından; kız öğrencilerin benlik saygısı ve özgüven düzeyleri erkek öğrencilerden yüksek çıkmıştır. Kaçıngan karar verme ve erteleyici karar verme düzeyleri ise erkek öğrencilerde yüksek çıkmıştır. Sınıflar içinde 12. Sınıfların özgüven düzeyleri, kendine yetme, başarıma - üretkenlik ve dikkatli karar verme düzeyleri diğer sınıflara göre yüksek çıkmıştır. 9.sınıflarda erteleyici karar verme düzeyleri yüksek çıkmıştır.

Babası lisans mezunu olan öğrencilerin, özgüven, kendine yetme, başarı-
üretkenlik ve depresif duygulanım düzeyleri yüksek, babası okuryazar olmayan
öğrencilerin ise düşük çıkmıştır. Yine babası lisansüstü mezunu olan öğrencilerin
karar vermede özsayı düzeyleri yüksek çıkmış, babası okuryazar olmayan
öğrencilerin ise düşük çıkmıştır.

Babası bir işte çalışmayan öğrencilerin benlik saygıları, özgüven düzeyleri, başarı-
üretkenlik düzeyleri yüksek, serbest meslek olanların ise düşük çıkmıştır. Diğer
demografik değişkenlerde bir anlamlılık bulunamamıştır.

Çoklu regresyon testinde özgüven düzeyleri ve başarı ile üretkenliğin karar
vermede özsayıya pozitif yönde ve bunun yanında başarı- üretkenliğin de dikkatli
karar vermeye pozitif yönde katkı sağladığı bulunmuştur. Benlik saygısı ve özgüven
düzeylerinin kaçınan karar vermeye, benlik saygısı, kendine yetme, başarı-
üretkenliğin erteleyici karar vermeye ve bunun yanında benlik saygısı, depresif
duygulanım, başarı ve üretkenliğin de erteleyici karar vermeye negatif yönde
etkisinin olduğu bulunmuştur.

Anahtar kelimeler: Benlik, Benlik Saygısı, Karar, Karar verme, Öğrenci, Endüstri
Meslek Lisesi

ABSTRACT

This work examines self-respects of Sedat Simavi Industrial Vocational High School students and examination of self-esteem on decision making and styles. In total 598 students (2013-2014 school years Sedat Simavi Industrial Vocational High School's 47 female students and 551 male students) comprise the population of the examination.

The sample is comprised total of 344 students that is chosen through judgmental sample 38 female and 306 male students in the way that is the first two branches between 9, 10, 11 and 12.Grade students from each section of the school (Informatics, Electrical and Electronic Engineering, Furniture, Construction, Machinery, Metal, Motor Vehicle Technology areas). Students are applied to self-esteem scale, self-respect on decision making and scale of decision making.

As for data analysis; One-Sample Kolmogorov-Smirnov Test, Mann-Whitney U Test, Kruskal-Wallis Test, Spearman correlation Test and Multiple Regression analysis are applied. ' $p < 0.05$ ' is accepted as significance level in results interpretation.

As a result; Female students' self-esteem and confidence levels are higher than males' in terms of demographic variables on the examination. Avoidant and dilatory decision making levels are ensued higher on male students. Amongst classes, the confidence levels, self-sufficiency, achievement-productivity and careful decision making of 12. Grade classes are higher according to other classes. Dilatory decision making levels of 9. Grade classes come up high level.

Whereas students whose father has bachelor's degree, have higher confidence levels, self-sufficiency, achievement-productivity and careful decision making depressive affect, students whose father non-literate ensue low level. Still, whereas students whose father has graduate education have high level self-respect on decision making, students whose father non-literate ensue low level.

While students whose father is unemployed have high level self-respect, confidence levels, achievement-productivity levels, students who have self-employed father ensue low level. No meaningfulness could be found other demographic variables.

It is found that self-confidence levels and achievements-productivity contribute positively to self-esteem in decision making and also achievements-productivity contribute positively to careful in deciding in multiple regression test. It is found that self-esteem and self-confidence levels have negative effects on avoidant decision making and again self-esteem, self-sufficiency, achievements-productivity on dilatory decision making and in addition that self-esteem, depressive affect, achievement and productivity have negative effects on dilatory decision making.

Keywords: Self, Self-Esteem, Decision, Decision-making, Student, Vocational High School

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	iii
ÖZ	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	viii
ŞEKİLLER LİSTESİ	x
TABLolar LİSTESİ	xi

BÖLÜM I

1. GİRİŞ	1
1.1 PROBLEM	4
1.1.1 Alt problemler	5
1.2 AMAÇ	6
1.3 ÖNEM	6
1.4 VARSAYIMLAR	8
1.5 SINIRLILIKLAR	8

BÖLÜM II

2. LİTERATÜR	9
2.1 BENLİK SAYGISI	9
2.1.1 Kişilik	9
2.1.2 Benlik İle İlgili Tanımlar	10
2.1.3 Benlik Saygısı İle İlgili Tanımlar	13
2.1.4 Düşük Ve Yüksek Benlik Saygısı	15
2.1.5 Benlik İle İlgili Kurumsal Çalışmalar	17
2.1.5.1 Sigmund Freud	17
2.1.5.2 Erik Erikson	19
2.1.5.3 Carl Jung	21
2.1.5.4 Alfred Adler	21
2.1.5.5 Karen Honey	22
2.1.6 Benlik Saygısı İle İlgili Çalışmalar	22
2.2 KARAR VERME	28
2.2.1 Karar Verme Stilleri	29
2.2.2 Karar Verme İle İlgili Kuramlar	34
2.2.2.1 Fayda Kuramı	34
2.2.2.2 Krumboltz'un Sosyal Öğrenme Kuramı	35
2.2.2.3 Gelatt'ın Karar Verme Modeli	35
2.2.2.4 Bilişsel Gudu Kuramı	36
2.2.2.5 Tahmin ve Pişmanlık Kuramı	36
2.2.3 Karar Verme İle İlgili Çalışmalar	36

BÖLÜM III

3. YÖNTEM	40
3.1 ARAŞTIRMA MODELİ	40
3.2 EVREN VE ÖRNEKLEM	40
3.3 VERİ TOPLAMA TEKNİKLERİ	41
3.3.1 Benlik Saygısı Ölçeği	41
3.3.2 Melbourne Karar Verme Ölçeği.....	44
3.4 VERİLERİN ÇÖZÜMLENMESİ	47

BÖLÜM IV

4. BULGULAR	49
4.1 Frekans Dağılımları	50
4.2 Demografik Testi Sonuç Tabloları	54
4.3 Spearman Korelasyon Tablosu	76
4.4 Çoklu Regresyon Tabloları.....	83

BÖLÜM V

5. DEĞERLENDİRMELER VE ÖNERİLER	91
5.1 Değerlendirmeler	91
5.2 Öneriler	111
KAYNAKLAR.....	112
EKLER.....	119
EK I.....	119
EK II.....	120
EK III	121

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Öğrencilerin benlik saygısı alt ölçekleri ile demografik özellikler arasındaki ilişki	56
Şekil 2. Öğrencilerin karar verme stilleri alt ölçekleri ile demografik özellikleri arasındaki ilişki	56
Şekil 3. Öğrencilerin benlik saygılarının karar vermede öz saygıyı açıklama şekli	83
Şekil 4. Öğrencilerinin benlik saygılarının dikkatli karar vermeyi açıklama şekli.....	84
Şekil 5. Öğrencilerin benlik saygılarının kaçınan karar vermeyi açıklama şekli.....	86
Şekil 6. Öğrencilerin benlik saygılarının erteleyici karar vermeyi açıklama şekli	87
Şekil 7. Öğrencilerin benlik saygılarının panik karar vermeyi açıklama şekli...	89

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 4.1.1. Öğrencilerin cinsiyet değişkenini gösteren frekans dağılımı.....	50
Tablo 4.1.2. Öğrencilerin sınıf değişkenini gösteren frekans dağılımı.....	50
Tablo 4.1.3. Öğrencilerin bölüm değişkenini gösteren frekans dağılımı.....	51
Tablo 4.1.4. Öğrencilerinin anne eğitim düzeyini gösteren frekans dağılımı...	51
Tablo 4.1.5. Öğrencilerin baba eğitim düzeyi gösteren frekans dağılımı.....	52
Tablo 4.1.6. Öğrencilerin ailenin bütünlüğünü gösteren frekans dağılımı.....	52
Tablo 4.1.7. Öğrencilerin anne meslek grubunu gösteren frekans dağılımı.....	53
Tablo 4.1.8. Öğrencilerin baba meslek grubunu gösteren frekans dağılımı.....	53
Tablo 4.2.1. Öğrencilerin benlik saygı düzeylerini gösteren One-Sample Kolmogorov-Smirnov testi.....	54
Tablo 4.2.2. Öğrencilerin karar vermede özsaygı ve karar verme düzeylerini gösteren One-Sample Kolmogorov-Smirnov testi.....	55
Tablo 4.2.3. Öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre benlik saygı düzeylerini gösteren Mann-Whitney U testi	57
Tablo 4.2.4. Öğrencilerin cinsiyetlerine göre karar vermede özsaygı ve karar verme düzeylerini gösteren Mann-Whitney U testi	58
Tablo 4.2.5. Öğrencilerin sınıf değişkenine göre benlik saygı düzeylerini gösteren Kruskal-Wallis testi	59
Tablo 4.2.6. Öğrencilerin sınıf değişkenine göre karar vermede özsaygı ve karar verme düzeylerini gösteren Kruskal-Wallis Testi	61
Tablo 4.2.7. Öğrencilerin bölüm değişkenine göre benlik saygı düzeylerini gösteren Kruskal-Wallis testi.....	62
Tablo 4.2.8. Öğrencilerin bölüm değişkenine göre karar vermede özsaygı ve karar verme düzeylerini gösteren Kruskal-Wallis testi	63
Tablo 4.2.9. Öğrencilerin aile durumu değişkenine göre benlik saygı düzeylerini gösteren Kruskal-Wallis testi	64

Tablo 4.2.10. Öğrencilerin aile durumuna göre karar vermede özsaygı ve karar verme düzeylerini gösteren Kruskal-Wallis testi	65
Tablo 4.2.11. Öğrencilerin anne eğitim düzeyine göre benlik saygı düzeylerini gösteren Kruskal-Wallis testi	66
Tablo 4.2.12. Öğrencilerin anne eğitim düzeyine göre karar vermede özsaygı ve karar verme düzeylerini gösteren Kruskal-Wallis testi.....	67
Tablo 4.2.13. Öğrencilerin baba eğitim düzeyi değişkenine göre benlik saygı düzeylerini gösteren Kruskal-Wallis testi	68
Tablo 4.2.14. Öğrencilerin baba eğitim düzeyine göre karar vermede özsaygı ve karar verme düzeylerini gösteren Kruskal-Wallis testi.....	70
Tablo 4.2.15. Öğrencilerin anne meslek grubuna göre benlik saygı düzeylerini gösteren Kruskal-Wallis testi	71
Tablo 4.2.16. Öğrencilerin anne meslek grubuna göre karar vermede özsaygı ve karar verme düzeylerini gösteren Kruskal-Wallis testi.....	72
Tablo 4.2.17. Öğrencilerin baba meslek grubuna göre benlik saygı düzeylerini gösteren Kruskal-Wallis testi	73
Tablo 4.2.18. Öğrencilerin baba meslek grubuna göre karar vermede özsaygı ve karar verme düzeylerini gösteren Kruskal-Wallis testi.....	75
Tablo 4.3. Öğrencilerin benlik saygısı alt ölçekleri ile karar vermede özsaygı ve karar verme alt ölçekleri arasındaki korelasyon sonuçları.....	76
Tablo 4.4.1. Öğrencilerin benlik saygısı alt boyutlarının, karar vermede özsaygı düzeylerini açıklama gücünü gösteren regresyon analiz tablosu.....	83
Tablo 4.4.2. Öğrencilerin benlik saygısı alt boyutlarının, dikkatli karar verme düzeylerini açıklama gücünü gösteren regresyon analiz tablosu.....	85
Tablo 4.4.3. Öğrencilerin benlik saygısı alt boyutlarının, kaçınan karar verme düzeylerini açıklama gücünü gösteren regresyon analiz tablosu.....	86
Tablo 4.4.4. Öğrencilerin benlik saygısı alt boyutlarının, erteleyici karar verme düzeylerini açıklama gücünü gösteren regresyon analiz tablosu.....	88
Tablo 4.4.5. Öğrencilerin benlik saygısı alt boyutlarının, panik karar verme düzeylerini açıklama gücünü gösteren regresyon analiz tablosu.....	89

BÖLÜM I

1. GİRİŞ

Kararlarımız hayatımızı şekillendirir. Bilinçli veya bilinçsiz bir şekilde verilmiş, iyi veya kötü sonuçlanmış olsalar bile, hayatın bize sunduğu fırsatlarla, mücadelelerle ve belirsizliklerle yüzleşmede temel aracımızı temsil ederler. Hangi okula gitmeliyim? Hangi mesleği seçmeliyim? Bu tip sorular hayattaki ve kariyerimizdeki ilerlemeleri gösterir ve onlara cevap veriş şeklimiz, geniş kapsamlı olarak, toplum içindeki ve dünyadaki yerimizi belirler. Öğrenci, öğretmen, birey, vatandaş, işçi, patron, müdür, eş, ebeveyn gibi oynadığımız bütün rollerdeki başarımız verdiğimiz kararlara dayanır.

Hammond, Keeney ve Raiffa (1998)'nin söylediği gibi, hayat boyunca karşılaştığımız önemli kararların çoğu, kolay ve belirgin çözümleri olmaksızın, zor ve karmaşık olacaktır. Muhtemelen sadece bizi etkilemeyeceklerdir. Ailemizi, arkadaşlarımızı, meslektaşlarımızı, bilinen ve bilinmeyen daha nicelerini etkilerler. Sağlıklı karar vermek, sorumluluklarımızı nasıl yerine getirdiğimizin ve kişisel ve profesyonel hedeflerimizi gerçekleştirdiğimizin en önemli göstergelerinden biridir. Kısaca mantıklı karar verebilme yeteneği önemli bir yaşamsal beceridir. Buna rağmen çoğumuz zor kararları vermekten korkarız. Tanısal olarak zor kararların yüksek riskleri ve ciddi sonuçları olur. Çok sayıda ve karmaşık irdelemeler içerirler. Zor bir karar verme ihtiyacı bizi kaygı, karmaşıklık, kuşku, hata, pişmanlık, utanç ve kayıp riskleri altına sokar. Kuşkusuz, karar vermeyi ve seçim yapmayı zor buluruz. Önemli bir karar verme aşamasında kendimizden kuşku duyma aşırı güven, sürüncemede kalma, etrafında dolaşma ve oradan oraya atlama hatta umutsuzluk periyotları arasında gider geliriz. Söz konusu rahatsızlığımız bizi kararlarımızı çok

abuk, çok yavaş veya çok keyfi bir biçimde vermeye götürür. Yazı tura atar, bahse girer, bir başkasının veya zamanın kararına bırakırız. Sonuç, vasat bir seçim, şansa bağlı başarıdır. Ancak sonraları daha mantıklı bir seçim yapabileceğimizi fark ederiz. Ama iş içten geçmiştir.

İnsan karar verip bir seçim yaptığında bir bakıma gelecekteki yaşantısını da belirlemektedir. Günümüzdeki gelişmeler alternatifleri arttırmış ve bu alternatiflerin artması doğru ve sağlıklı bir karar vermenin glğn de beraberinde getirmiştir.

İnsanların devamlı beklenti içinde olmasından ve yeni arayışlar içinde bulunmasından dolayı, karar verme noktasında doğru stratejileri kullanmaları zor olmaktadır (Deniz, 2002).

Böylelikle bireyin karar verme durumlarına yaklaşımı ve karar verme davranışında bulunurken kullandığı stratejiler ve stiller önem kazanmaktadır. Bireyin yaşamından doyum alması ve kendini geliştirebilmesi için, uygun ve etkili karar verme becerisi kazanmasına yardımcı olunması gerekmektedir (Ersever, 1996).

Kuşkusuz Tiryaki'nin (1997) belirttiği gibi, gelişen teknolojilerin toplumda yeni sorunlar ortaya çıkarması, demokrasinin bir yaşam biçimi olarak benimsenmesi ve mutlu bir yaşam sürdürme isteği bireyleri sağlıklı karar vermeye yönelmektedir.

Kararın önemini artıran diğer bir özellikle ise, kararı veren kişinin kişisel özellikleri hakkında fikir vermesidir. Kararlar, o kararları veren kişilerin yetenekleri, düşünceleri ve mizacı hakkında ipucu verir. Bir kararın iyi olabilmesi karar verenin kişiliğinde sağlıklı olması gerekir. Kişilik bireyin, düşünsel, duygusal ve bedensel özelliklerinin bir bileşkesidir (Kuzgun, 1992).

Karar verme, özellikle ergenlik döneminde ki gençlerde kimlik gelişimi bakımından kritik bir öneme sahiptir. Etkili karar verebilen ergenler sağlıklı bir kimlik oluşturmada zorlanmazken; etkili karar veremeyenler ise ergenliğin sonunda kimlikleri ve rolleriyle ilgili ne yapacakları konusunda bunalım yaşayabilmektedirler (Selçuk, 2000).

Ergenlerin benlik saygılarının oluşması konusunda en önemlilerinden bazıları; fiziki görünüm (“başkaları beni beğeniyor mu?”), bedensel beceriler (“sporda başarılı mıyım, hızlı koşuyor muyum? Kendimi savunabiliyor muyum?”), arkadaşlar nezdinde popülerite (“sınıfımda, okulumda seviliyor muyum, çok arkadaşım var mı?”), davranış açısından uyum (“insanlar beni güvenilir biri olarak görüyorlar mı?”) ve son olarak ta derslerde başarı (“notlarım iyi mi?”) durumudur (Andre ve Lelord, 1999: 93).

Benlik saygısı, bireyin benliğinin önemli bir parçasıdır. Benlik saygısı, kişiliğin önemli bir boyutu ve olumlu bir kişilik özelliği olarak kabul edilirken; bireyin toplum içinde davranışlarını etkileyen olaylar karşısında vereceği tepkileri belirleyen, kendini yetenekli, önemli, başarılı, değerli, olumlu, beğenilmeye ve sevmeye değer olarak algılama derecesi şeklinde tanımlanmakta; bireyin kendini olduğu gibi, gördüğü gibi kabullenmeyi, özüne güvenmeyi sağlayan olumlu bir ruh halidir (Saygıdeğer'den Akt. Dilek, 2007).

Coleman ve Hendry (1990) yüksek benlik saygısına sahip olanların mutlu, sağlıklı, üretken ve başarılı olmak için eğilim gösterdiklerini, güçlükleri yenmek için daha uzun süre çaba harcadıklarını, gece daha iyi uyuduklarını, daha az ülsere yakalanma

riskleri olduğunu, diğerlerini kabul ve yaşatlarının baskılarına daha az eğilim gösterdiklerini, düşük benlik saygısına sahip olanların ise endişeli, karamsar, gelecek hakkında olumsuz düşünceleri olan ve başarısızlık eğilimleri olan bireyler olduklarını belirtmiştir (Akman ve Balat, 2004, s.177).

İnsan kendine ne kadar çok saygı duyarsa, o kadar fazla etkin olur, karar alır ve bu kararları uygular. Dolayısıyla kişinin davranışları tutarlı olacağından kendine duyduğu saygı ile beraber benlik saygısı da artar. Genel olarak kendine saygı duyguları az olanlar karar vermede zorlanırlar. Duraksarlar, kem küm ederler. Hatta bazen bugün yapabilecekleri işi yarına bırakırlar ve her şeyi erteleme eğilimi içindedirler. Kendisine saygısı olmayan birey yapmak ve yapmamak eylemi karşısında bir karar alma durumunda olduğunda aynı güçlüklerle karşı karşıyadır (Andre ve Lelord, 1999, s. 38).

1.1. PROBLEM

Bireyin sağlıklı karar vermesi için bilişsel süreçlerin işlenmesi gerekir. Karar vermeden önce seçenekler çok iyi gözden geçirilip değerlendirilmelidir. Bu nedenle karar verme, genellikle karşımıza bir problem olarak çıkmaktadır. Bir bakıma birey bir problemi çözmek için de neler yapacağına karar vermek zorundadır. Bu yüzden problem çözme süreci, karar verme sürecine benzerlik gösterir (Deniz, 2004).

Öğrencilerin benlik saygıları ile karar verme stillerini incelediğimiz bu araştırma Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ndeki Sedat Simavi Endüstri Meslek Lisesinde okuyan öğrencilerin katılımıyla yapılmıştır.

Öğrencilerin benlik saygıları düzeyleri ile karar verme stillerinde demografik özelliklerinden kaynaklanan bir farklılaşma var mıdır sorusuna yanıt aranmıştır. Ayrıca öğrencilerin benlik saygısı alt ölçeklerinin, kendi arasındaki ilişkiye, karar verme stilleri alt ölçeklerinin kendi arasındaki ilişkiye ve benlik saygısı ile karar verme stilleri arasındaki ilişkiye yanıt aranmıştır. Son olarak öğrencilerin benlik saygısı alt ölçeklerinin, öğrencilerin karar verme stillerini hangi düzeyde açıkladığı sorusuna yanıt aranmıştır.

1.1.1. Alt Problemler

1.1.1.1. Öğrencilerin benlik saygı düzeyleri, demografik özelliklerine (cinsiyet, sınıf, bölüm, aile bütünlüğü, anne-baba eğitim durumu, anne –baba meslek grubu) göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

1.1.1.2. Öğrencilerin karar vermede özsaygı ve karar verme stilleri, demografik özelliklerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

1.1.1.3. Öğrencilerin benlik saygısı alt ölçeklerinin kendi aralarında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.1.1.4. Öğrencilerin karar verme stilleri alt ölçeklerinin kendi aralarında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.1.1.5. Öğrencilerin benlik saygısı alt ölçekleri ile, karar vermede özsaygı ve karar verme alt ölçekleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.1.1.6. Öğrencilerin benlik saygısı alt boyutları, karar vermede özsaygı ve karar verme stillerinin alt boyutlarını hangi düzeyde açıklamaktadır?

1.2. AMAÇ

Adair'in (2000) belirttiği gibi, bir insana yapılabilecek en iyi Őey, imkanlar ve bilgiler doğrultusunda en iyi kararı vermesini, problem yaratabilecek durumlar karşısında yeni kararlar alabilmesini sağlamaktır. Őüphesiz ilk yapılması gereken de oğrencilerin karar verme stillerinin tespitidir.

Bu araştırmada, oğrencilerin benlik saygıları ve karar verme stillerinin demografik özelliklerine göre bir farklılaşma olup olmadığının tespiti amaçlanmıştır. Ayrıca oğrencilerin benlik saygısı alt ölçeklerinin kendi aralarındaki ilişkiye, karar verme stilleri alt ölçeklerinin kendi aralarındaki ilişkiye bakılması amaçlanmıştır. Son olarak, benlik saygısı ve karar verme stilleri alt basamakları arasındaki ilişkiye bakılması ve oğrencilerin benlik saygısı alt basamaklarının karar vermede özsaygı ve karar verme stillerinin alt basamaklarını ne derece etkilediğinin tespiti amaçlanmıştır.

1.3. ÖNEM

Yapılan literatür çalışması sonucu, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde ortaöğretim kurumlarına giden oğrencilerin benlik saygıları ile karar vermede özsaygı ve karar verme stillerini araŐtıran bir çalışma yapılmamıŐtır. Bu çalışmanın örneklemini Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ortaöğretim kurumlarından Sedat Simavi Endüstri Meslek Lisesi oğrencileri oluşturmaktadır. Böyle bir araştırmanın yapılmamıŐ olması araştırmayı önemli kılmaktadır.

Kararın önemi artıran diğer bir özellik ise, kararı veren kişinin kişisel özellikleri hakkında fikir vermesidir. Kararlar, o kararları veren kişilerin yetenekleri, düşünceleri ve mizacı hakkında ipucu verir. Bir kararın iyi olabilmesi karar verenin kişiliğinde sağlıklı olması gerekir (Kuzgun, 1992).

Bu çalışmayla okuldaki öğrencilerin benlik saygılarının yanında karar verme stilleri de tespit edildiği için, Avşaroğlu'nun (2007) belirttiği gibi, öğrencilerin karar verme stillerinin alt boyutlarıyla bilinerek karar verme becerisi eğitim programlarının düzenlenmesi, öğrencilerin hem başarı düzeylerini artıracak hem de onların çevreleri ile daha sağlıklı iletişim ve uyum sürecini kolaylaştıracaktır.

Son yıllarda üzerinde çok çalışılan konuların başında benlik kavramı gelmektedir. Benlik, insanın kendi kişiliğine ait düşünce ve kanaatlerinin bütünüdür. Benlik, bireyin kendisi ile algılamalarının, bireysel atıflarının, geçmiş yaşantılarının, gelecekle ilgili hedeflerinin, sosyal rollerinin onun zihninde temsil edilişi ve zihinde "ben" olarak odaklaşmasıdır (Sayiner ve diğ., 2007, s.11).

Öğrenciler ergenlik döneminde olduğundan, ergenlik döneminde kişiliğinde sağlayacağı sağlıklı bir yüksek benlik saygısıyla beraber, özgüven duygusunun, kendine yetme duygusunun ve başarıya ile üretkenlik duygusunun gelişimini de sağlamış olacaktır.

Öğrencilerinin içinde buldukları dönem itibariyle çeşitli konularda önemli kararlar vermeye başlamaları ve bu kararların hayatlarını önemli ölçüde etkileyeceği göz önüne alındığında araştırmanın önemi bir kez daha anlaşılmaktadır..

1.4. VARSAYIMLAR

1. Araştırmanın gerçekleştirildiği çalışma grubu evreni temsil ettiği varsayılmıştır.
2. Araştırmada kullanılan ölçme araçlarının katılımcılar tarafından dürüst bir biçimde yanıtlandığı ve alınan yanıtların geçerli ve güvenilir olduğu varsayılmıştır.

1.5. SINIRLILIKLAR

- 1) Araştırmada elde edilen veriler Sedat Simavi Endüstri Meslek Lisesinde okuyan öğrencilerden elde edilecek verilerle sınırlıdır.
- 2) Araştırma 2013-2014 Eğitim, öğretim yılı bilgilerini içerir.
- 3) Araştırmada elde edilen veriler benlik saygısı ve karar verme ölçeği ile sınırlıdır.

BÖLÜM II

2. LİTERATÜR

2.1. BENLİK SAYGISI

2.1.1. Kişilik

Psikologlara göre kişilik, bireyin özel (characteristic) ve ayırıcı (distinctive) davranışlarını içermektedir. Özeldir çünkü bireyin sıklıkla yaptığı ya da en tipik davranışlarını temsil eder. Ayırtedicidir çünkü bu davranışlar kişiyi başkalarından ayırır (Morgan, 1980, s. 311).

Kişilik, bireyi diğer kişilerden ayıran, bireye özgü ve tutarlı olarak gösterilen davranış özelliklerinin kişiliği oluşturduğu kabul edilmektedir (Erden & Akman, 2008, s. 81).

Kişilik bir bireyin tüm ilgi, tavır ve yetenekleriyle dış görünüşünün ve çevresine uyum biçiminin özelliklerini içeren bir kavramdır (Cüceloğlu, 1993).

Kişilik gelişimini açıklayan kuramlar içinde adı en çok duyulandan biri, Sigmund Freud'un psikoanalitik temele dayanan kişilik kuramıdır. Freud'a göre yeni doğmuş bebekler farklı aşamalardan geçerek kişiliklerini geliştirirler. Freud bu aşamaları "psikoseksüel gelişim dönemleri" olarak adlandırır. Kişilik gelişimi beş dönem içinde kendini gösterir. Ancak Freud yaşamın ilk altı yılına denk gelen gelişim

dönemlerinde geçirilen yaşantıların önemlerini vurgulayarak, o dönemlerde geçirilen yaşantıların izlerini hiçbir zaman tümüyle yok olmadığını ve yetişkinlik yıllarında da davranışları etkilemeye devam ettiğini öne sürmüştür (Erden ve Akman, 2008, s. 82).

Kişilik, bireyin kendine özgü olan değişik durumlarda ve zaman içinde kalıcı olan duygu, düşünce ve davranış örüntüsüdür (Morris, 2002, s. 452).

Kişilik gelişiminde çocukluk yıllarının önemine değinen bir başka psikolog da Erik Erikson'dur. Erikson, Freud'un öğrencisidir ve kişilik kuramında Freud'un kuramı ile çok benzer öge bulunmaktadır. Ancak Erikson, Freud'dan farklı olarak kişilik gelişiminde ağırlığı çocukluk yıllarına vermez. Kişilik gelişimini yaşam boyu süren bir süreç olarak kabul eder. Sağlıklı kişilik gelişimi üzerinde daha fazla duran Erikson, sosyal çevrenin kişilik gelişimi üzerindeki etkilerini de daha fazla vurgulamaktadır (Erden & Akman, 2008, s. 83).

Psikodinamik kuramlar kişiliğin temeline, bilinç dışı ve genelde cinsel olan güdü ve çatışmaları koyarlar. İnsancıl kuramlar kişiliğin şekillenmesinde potansiyelin gerçekleşmesi ve olumlu büyüme örüntülerini vurgulamaktadır. Ayırıcı özellik kurumları birbirinden farklı yönlerini tanımlar ve kategorilere ayırırlar. Bilişsel sosyal öğrenme kuramları ise kişiliğin temelini, insanların çevrelerini algılamaları, düşünceleri ve tepki gösterme biçimleri üzerine kurarlar (Morris, 2002, s. 453).

2.1.2. Benlik ile ilgili tanımlar

Benlik, bireyi oluşturan tüm özelliklerin karmaşık bir örüntüsü iken, benlik kavramı (self concept), kişinin kendisi hakkındaki görüşünü ifade etmektedir. Benlik kavramı,

bireyin kendini algılamasına ve değerlendirmesine ilişkin geliştirdiği görüşler olarak tanımlanabilir. Benlik kavramı, insanın kendi benliğini algılayış ve kavrayış biçimidir. Kişinin kendini nasıl görüp, nasıl değer biçtiğini anlatır. Bireyin kendisine ilişkin doğru bulduğu dinamik ve karmaşık inançların tümüdür. Bir başka tanımla, çocuğun kendisiyle ilgili olarak kafasında çizdiği görünümdür. Bu görünüm, çocuğun kendine güvenli olup olamayacağını, ie ya da dışa dönük olacağını belirler. Çocuğun benlik kavramı, dünyayı seyrettiği bir gzlk gibidir (Yavuzer, 2003b, s. 40).

Benlik kavramı, bireyin benliğinin deneyimlerinden çıkartılan düzenlenmiş bir bilişsel yapı olarak da değerlendirilebilmektedir. Kendimizle ilgili farkındalığımızdan, kendimizi bir varlık olarak nasıl değerlendirdiğimize ilişkin fikirler ortaya çıkmaktadır. Benlik kavramı benliğin bilişsel yanı olarak, benlik saygısı ise benliğin duygusal boyutu olarak tanımlanmaktadır. Bireyin, kim olduğuyla ilgili belirli fikirlerin yanı sıra belirli duygulara da sahip olduğu vurgulanmakta ve benlik saygısı, bireyin benliği beğenme ve değerli bulma derecesi olarak belirtilmektedir (Adams, 1995).

Çeşitli kuramcılara göre benliğin tanımlarına baktığımızda; psikanalitik kurama göre benlik, Freud'un geliştirdiği "Yapısal Kuram" erevesinde  parçadan oluşur. Bunlar alt benlik "id", benlik "ego" ve üst benlik "süper ego"dur. Jung'a göre benlik egodan oluşmaktadır. Ego, birlik, bütünlük ve süreklilik duygusunu sağlar. Adler, "yaratıcı benlik" kavramını geliştirmiştir. Adler'e göre benlik, karar yeteneğine sahip, bireye amaçlı bir yaşam sağlamaya çalışan bir sistemdir. William James'e göre benliğin, maddesel benlik, sosyal benlik ve ruhsal benlik olmak üzere üç yönü vardır.

Murphy'e göre benlik "ben kendimi nasıl tanıyorum?" sorusuna verilen yanıttır. Rogers'a göre bireyin benlik bilinci, onun kendisi ile ilgili düşüncelerini, algılarını ve kanaatlerini içerir (Öztürk'ten Akt. Yılmaz, 2011).

Benlik kavramı bireyin zihinsel ve fiziksel özelliklerinin toplamı ve bireyin sahip olduğu bütün bu özelliklere ilişkin kendini değerlendirmesi olarak tanımlanabilir (Pişkin, 1999, s. 104).

Baymur (1990), kişiliğin öznel yanını oluşturan, kendini görüş ve kavrayış tarzı olarak tanımladığı benliği, Kılıççı (2000), ise bireyin kendi fiziki ve sosyal çevresiyle olan etkileşimleri sonucu sahip olduğu kendine ait bir takım duygu, değer ve kavramlar sistemi olarak tanımlamaktadır.

Rogers'ın benlik kavramı, kişinin kendini algılamasından oluşan gerçek benliği (real self) ve kişinin olmak istediği ve olması gerektiğine inandığı nitelikleri temsil eden ideal benliği (ideal-self) içermektedir. Rogers'a göre benlik kavramının gelişimi, bireyin çevresiyle olan yaşantılarını algılayış biçimlerine göre oluşan, özellikle kendine yakın olan kişiler (significant others) tarafından olumlu olarak değerlendirme ve kabul edilme gereksiniminden etkilenen dinamik bir süreç olarak ifade edilmektedir. Bu konuda onu hoşnut eden ya da düş kırıklığına uğratan türlü yaşantılar sonucu birey, kendine değer verme duygusunu geliştirmektedir (Öner'den Akt. Yenidünya, 2005).

2.1.3. Benlik saygısı ile ilgili tanımlar

Benlik saygısı, benliğin gelişimiyle birlikte değişime uğramaktadır. Bu tek yönlü bir etkilenim olarak düşünülmemeli, James (1968)'in ifade ettiği gibi etkilenen nesne 'ben'in varlığı kadar etkileyen özne 'ben'in varlığı da göz önünde bulundurulmalıdır. Benlik saygısı, hem diğer kişilerden etkilenen hem de bireyin tutum ve davranışlarını, dolayısıyla da diğer kişileri etkileyen önemli bir yapılandırmadır (James'ten Akt. Arıcak, 2001).

Beane, Lipka ve Ludewing (1980)'in söylediği gibi; Benlik, genel olarak benlik kavramı, benlik saygısı ve benlik tasarımı gibi değişik kavramlar ile de ele alınmaktadır. Benliğin duygusal boyutu olan benlik saygısı, bireyin, kendisinin kim olduğu hakkındaki fikirlere sahip olmasının yanı sıra, kim olduğuyla ilgili duygulara da sahip olmasını içerir. Benlik saygısı, benlik kavramının tasvirine veya kısımlarına ilişkin hoşnutluk düzeyidir. Bizim önemimize, değerimize, özel oluşumuza dayanır.

Yavuzer (2003b)'e göre benlik saygısı: bireyin ne olduğu ile ne olmak istediği arasındaki farka ilişkin duygularını gösterir. Benlik saygısı, insanların birer birey olarak, değerleri konusunda ulaştıkları kanıdır. Kendi benlik kavramını beğenmesi, onaylaması ve kendinden hoşnut olmasıdır.

Modern bilimsel psikolojinin ilk kurucularından olan kendine saygı ve benlik kavramı kuramı üzerinde çalışma yapan William James, bireyin nesnel nitelikleri ve kendinden hoşnutluk düzeyi arasında doğrudan bağlantı olmamasına şaşırılmıştı. Söz gelimi olanakları son derece kısıtlı biri sarsılmaz bir yeterlilikle donanmış olabilir,

oysa yaşamda kesinlikle başarılı olmuş ve genel bir kendine saygının keyfini süren bir başkası kendi güçlerinin iflah olmaz yoksunluğunun sıkıntısını çekecektir. Son derece mantıklı bir sonuca ulaşır böylece, kendimizden hoşnut olmamız ya da olmamamız sadece başarılarımıza değil, bunları yargıladığımız ölçütlere de bağlıdır. Aşağıdaki denklemlerle özetliyor kendisi.

$$\textit{Kendine saygı} = \textit{Başarı} / \textit{Beklentiler}$$

Bir başka deyişle ne kadar çok başarı elde edersek kendimize saygımızda o kadar artar. Ancak istekleri ve amaçları gerçekçi olan bir kişinin ortalama bir başarı ile bile kendini değerli göreceğinden mutlu olabileceği vurgulanmaktadır (Andre ve Lelord 1999, s. 191).

William James'in analizleri, benlik saygısı üzerindeki üç etkiyi açıklamaktadır. Bunlardan ilki insanın kendi isteklerinin ve değerlerinin kendine saygısı ile ilgili kararlarında temel bir rol oynamasıdır. Benliğimiz ile ilgili duygularımız, ideal olarak yapmak istediklerimizle, gerçekten yapabildiklerimize bağlıdır. İkinci etki olarak kişinin içinde bulunduğu toplumun başarı ve statü standartları olarak görmüş ve insanların kendi değerleri hakkında karar verirken, toplumun onayladığı başarı standartlarını bir ölçü olarak kullanacaklarını vurgulamıştır. Üçüncü etkiyi, benliğin uzantılarına verilen değer olarak göstermiştir. Buna göre benlik sadece fiziki bir görünüm değil, bireyin giydiği elbiseler, oturduğu ev, eşi ve çocukları, arkadaşları, işi toplum içindeki statüsü, sahip olduğu mal, mülk, para vb. kişinin kendine ait olduğunu söyleyebileceği her şeyin bir toplamıdır (Arıcak, 1999).

Benlik saygısının, kişinin mutluluğundaki rolünü Brockne ve Hulton, (1981) şöyle açıklamaktadır; mutluluk genellikle bireysel bir görüş sorunudur. Ve her zaman

kendine saygıya bağlıdır: kendine saygı ne kadar iyi olursa, birey de o kadar hayatından memnun olduğunu düşünecektir.

2.1.4. Düşük ve Yüksek Benlik Saygısı

Yüksek benlik saygısına sahip olan birey, başarılarını emeğinin ve becerisinin bir karşılığı olarak görür kendini kontrol eder ve bir başarısızlıkla karşılaştığında başarmak için olumsuzlukları yok etmek için motive olarak daha çok gayret gösterir. Hatalarını kabul eder, daha çok çalışır başkalarını suçlamaz. Düşük benlik yapısına sahip olan kişiler, başarılarının büyük bir kısmını kendinden farklı diğer unsurlara dayandırır. Bu nedenle kendilerine güvenleri yoktur. Yaptığı işlerde başarılı olma ihtimalleri de azdır (Yavuzer, 2003a).

Birey kendisiyle uyum içinde olup ve yaptıklarından memnun olma durumu benlik saygısını anlatmaktadır. Yüksek benlik saygısına sahip olanlar kendini diğer kişilerden üstün görmeyip kusursuz olduklarını düşünmeyenlerdir. Ayrıca kendilerini çok başarılı ve yetenekli gördüklerini yansıtmayanlardır. Yüksek benlik saygısına sahip olanlar ise, kendini olduğu gibi kabul etmekte kendine saygı duymakta diğer kişilerden aşağı görmemekle birlikte ve kendini değerli görmektedir. Düşük benlik saygısına sahip olanlar kendini aşağı görmekte, kendini reddetmekte, uyumsuz olduğunu düşünmektedirler ve kendi benliklerine saygılarının olmadıklarını düşünmektedirler (Rosenberg'ten Akt.Avşaroğlu, 2007).

Düşük benlik saygısına sahip olan kişilerin özellikleri :

1. Verilen bir görevden kaçınır. Bu hareket kaygı ve güçsüzlük belirtisidir.

2. İşler isteği gibi gitmediği zaman hemen pes eder. Hayal kırıklığı oluşur.
3. Başarısızlık ve kaybetme durumunda yalana başvurur.
4. Başarısızlıklarından başkalarını sorumlu tutarak diğer etkenleri mazeret gösterir.
5. Sosyalliği azalır. Arkadaşlarıyla arası bozulur.
6. Devamlı kendini küçümseyerek, kendini kötüleyerek mazeretler bularak kendini eleştirir.
7. Kendine yönelik övgüleri de eleştirileri de zor kabullenir.
8. Diğer kişilerin düşüncelerine çok önem verir ve kendine yönelik olumsuz düşüncelerden çok etkilenir. Saygısız davranışlarda bulunur. Okulda devamsızlık yapar, ödev yapmaması gibi davranışlarda bulunur.
9. Ev ortamında kendinden istenilenlere ya tereddüt etmeden yardımcı olur ya da hiç yardımcı olmaz (Yavuzer, 2005).

Birey sahip olduğu değerlerle kendinde ki benlik saygısını belirler. Bireyin ailesinde başlayan bir süreç olup değerlerin edinilmesi açısından önem arz eder. Ailede başlayan bu süreç bireyin özgürlüğüne kadar devam eder. Daha sonra çevreden kazanımlar başlar ama burada önemli olan birey yaptığı seçimlerde aldığı kararlarda özgür olmasıdır. Bireyin değer edinim sürecinde, bağımsız olan ve kendine göre kriter oluşturan bireylerin benlik algılamaları da daha olumlu olacaktır. Benlik saygısının gelişiminde önemli olan diğer unsur bireyin arzularının olabileceğini hatırlatmaktır. Düşük benlik saygısına sahip bireylerin arzularının ve bu arzuları kazanmada gösterdiği çaba arasında bir boşluk vardır. Arzulara ve hedeflere ulaşamama bireyde benlik saygısının yitirilmesine katkı sağlayacaktır. Ona göre benlik saygısı, bireyin standartları ve arzuları ile gösterdiği çaba ve kapasitesini karşılaştırılmasını içerir. Bireyin yapmış olduğu davranışlar kapasitesiyle örtüşüyorsa

kendisini değerli görecektir eğer uyumuyorsa kendisini yetersiz ve değersiz görecektir (Coopersmith'ten Akt. Avşaroğlu, 2007).

2.1.5. Benlik ile ilgili kuramsal çalışmalar

2.1.5.1. Sigmund Freud

Gelmiş geçmiş bütün kişilik kuramcıları içinde en tanınmış ve en etkin olanıdır. Freud'a göre kişilik, id, ego ve süperego dan oluşur.

İd: Doğuştan gelir, bilinç dışıdır. Sürekli doyum arar. İdi bilinç dışı istek ve güdüler oluşturur. Haz ilkesine göre davranır. Acıdan kaçınır. Ya tepkisel davranır, tıkanınca öksürmek gibi, ya da arzu gerçekleştirme yoluna gider.

Ego: Düşünme ve akıl yürütme etkinliklerini kontrol eder. Bazen bilinç öncesi, bazen bilinçli bazen de bilinç dışı hareket eder. İd den gelen güdülerin, emin ve doğru bir yol bulunca dış dünyada doyumunu sağlar. Akıl yürütme yoluyla bazen de bu güdülerin yerine getirilmesini erteler.

Süperego: Kişilik yapısı ego ve id den oluşsaydı çok bencil olur ayrıca sosyal olmazdı. Doğuştan oluşmayan, sonradan gelişen ahlaki kurallar ve vicdan gibi unsurların oluşmasında etkili olan id ve ego haricinde üçüncü yapıya Süperego denir (Morris, 2002, s. 458).

Freud'un Psikoseksüel Gelişim Dönemleri

Oral dönem: (yaşamın ilk yılı); Çocuğun annesinin memesini emmesi, aldığı besinin yanında haz alma gereksinimini de sağlar. Aksi halde oral saplantılar ortaya çıkar. Bunlar, kişilik sorunları, başkalarına güvenmemek, başkalarının sevgisini istememek, yakın ilişki kuramamak ve yakın ilişkiden korkmaktır.

Anal dönem: (1-3 yaş); Kişiliğin oluşmasında anal bölge haz kaynağıdır. Gelişim sürecindeki anne babanın disiplin davranışlarının şekli çocuğun sonraki kişilik gelişiminde etkilidir. Bu dönemde öfke, saldırganlık, bağımsızlık, güç gibi olguları öğrenir.

Fallik dönem: (3-6 yaş); Bu dönemde çocuk karşıt cinsiyetteki anne veya babasına karşı bilinç altında cinsellik duygusu geliştirir. Çocuk, anne ve babanın otoriter tavrından dolayı bu duygusunu bastırır. Bu dönemde kız çocuğu babayı sevgi objesi olarak görür (Elektra karmaşası), erkek çocuğu da anneyi sevgi objesi olarak görür (oedipus karmaşası).

Gizli dönmem: (6-12 yaş); Bu dönem sakin geçer. Artık cinsellik yerine, çocuk oyuna, spora, okula ilgi duymaya, dışa açılmaya ve sosyalleşmeye başlar.

Genital dönem: (12-18 yaş); Genital dönemde, fallik dönemindeki dürtüleri tekrar aktifleşir. Ergenlik başlangıcından yaşlılığa kadar sürer. Arkadaşlık kurma, sanatla uğraşma, kariyer kazanma, iş ve meslek edinme gibi faaliyetlere yönelerek cinsel enerjileriyle baş edebilirler (Corey, 2005, s. 75).

2.1.5.2. Erik Erikson

Erikson, Freud'un gelişim dönemlerini (Psikoseksüel) temel alsa da gelişim döneminde sosyal çevrenin de önemini vurgulayarak arasında denge kurulması gerektiği görüşünü benimsemiştir (Corey, 2005, s.75).

Erikson'nun Psikososyal gelişim evreleri

Bebeklik dönemi (Güvene karşı güvensizlik): Bebeğin fiziksel ve duygusal ihtiyaçları karşılandığında temel güven duygusu gelişir. Temel fiziksel ve duygusal ihtiyaçları karşılanmadığı zaman kişilere karşı ve dış dünyaya karşı güvensizlik duygusu gelişir.

Ergen çocukluk dönemi (otonomiye karşı utanç ve çekingenlik): Otonominin kazanıldığı bir dönemdir. Çocuk iç çatışmayla, güven duygusuyla mücadele yaşar. Çocuk yanlış yaparak kendi sınırlarını deneyerek araştırarak deneyim kazanma ihtiyacındadır. Çocuğun davranışlarına engel olunması baskı kurulması durumunda utangaçlık duygusu gelişir içe kapanıp dış dünya ile başa çıkma kapasitesi zarar görür.

Okul öncesi dönem (Girişime karşı suçluluk): Çocuk bu dönemde yeterlilik ve girişim duygusunun gelişimini oluşturur. Çocuklara seçimlerinde özgürlük tanındığında kendilerini daha olumlu bularak hedeflerine yönelmektedirler. Çocuklara seçme özgürlüğü tanınmadığında, kendi kararlarına karışıldığında, girişim duygusunun gelişimi yerine suçluluk duygusu gelişecektir.

Okul dönemi (Üretkenliğe karşı aşağılık duygusu): Çocuk kendi kimliğini oluşturmakta geliştirmekte ve cinsiyet rolüne uygun kimlik geliştirmektedir. Çocuk okulda başarılı olabilmek, temel becerileri öğrenmek, hedeflerini gerçekleştirmek için üretkenlik yönünü geliştirecektir. Üretkenlik yönü gelişmezse yetersizlik duygusu ortaya çıkacaktır.

Ergenlik (Kimliğe karşı kimlik karmaşası): Çocukluktan ergenliğe geçiş dönemidir. Kendi sınırlarını deneme, yeni kimlik kazanma ve anne baba bağlarını yavaş yavaş koparma dönemine geçmiştir. En önemli sorunu kimlik oluşturmaktır. Ayrıca yaşam hedefleri koyma yaşam anlamı üzerinde yoğunlaşmıştır. Bu dönemi iyi geçiremeyenlerde başarısızlık ve kimlik karmaşası olur.

Genç yetişkinlik (Mahremiyete karşı yakınlık): Kişisel ilişkiler kurma, mahremiyet oluşturma önemlidir. Aksi halde yabancılaşma ve izolasyon kaçınılmaz olur.

Orta yaş (Üretkenliğe karşı durgunluk): Birey faydalı olma uğraşısındadır. Hayalleri gerçekleştirme ve gerçek başarı arasında denge aradığı dönemdir. Üretken olmadığını hissettiğinde durgunluk beraberinde gelir.

Yaşlılık (Bütünlüğe karşı ümitsizlik, keder): Birey yaşamını sorgular, küçük pişmanlıklar boşa giden çabalar sonunda yaşama küsmediği zaman yine yaşamaya değer olduğunu düşündüğünde ego bütünlüğü sağlar. Aksi halde küskünlük, ümitsizlik ve keder beraberinde gelir (Corey, 2005, s.76).

2.1.5.3. Carl Jung

Freud'un ilkelerinden yararlanmış ve yeni yorumlar geliştirmiştir. Jung'a göre yeni doğduğumuzda annemizle derin bir bağ kurarız, biraz daha büyüncce karanlıktan korkarız, biraz daha büyüdüğümüzde doğayı yaratan bir insan üstü gücün olduğunu veya tanrıyı kabul ederiz. Jung'a göre diğer insanlar bunu yaşar tarihi inceler, değişik toplumlardan insanlardan konuşur. Geçmişte ki kültürlerde de bu böyle olmuştur. Öyleyse nedeni nedir? Freud'un bahsetmediği Ortak bilinçaltına sahip olmamızdır (Burger, 2004, s.157).

Jung, Freud'tan farklı olarak bilinç dışını egonun güç ve yaşam kaynağı olarak görür. Bilinç dışını kişisel ve ortak bilinçdışı diye ikiye ayırmıştır. Jung'un geliştirdiği en özgün kavram ise *arketip* adını verdiği ortak bilinç dışı, geçmiş kuşaklardan aktarılan davranış örüntüleri ve anlardır. Belli arketipler kişiliğin belirlenmesine rol oynar. *Anima* erkekteki kadın arketipi, *animus* ise kadın kişiliğinde görülen erkek tipidir. Böylece Jung animus ile kadın kişiliğindeki erkeksi yönü, saldırgan davranışı, anima ile erkek kişiliğindeki kadınsı yönü, yumuşak ve destekleyici davranışı açıklamaktadır (Morris, 2002, s.460).

2.1.5.4. Alfred Adler

Alfred Adler'e göre bir insanın geçmişi, insan kişiliği oluşmasında önemli bir rol oynar. Kişinin hayat tarzı ve yaratıcı benliği bu temele dayanarak gelişir, fakat insanın herhangi bir anında yaratıcı benliği aracılığı ile yapacağı davranışlara yön verecek olan unsur da gelecektir (Yörükan, 2000, s. 35).

Adler, Freud'un geliştirdiği süperego kuramına şiddetle karşı çıkmıştır. Adler'e göre insanlar olumlu güdülere doğuştan sahiptir. İnsan hayatında mükemmellik için çabalar. İnsanların belli bir noktadaki fiziksel zayıflıkların dolayı diğer duyu organlarının daha iyi çalışarak gelişeceğini savunmuş ve bu kurama da dnleme adını vermiştir (Morris, 2002, s. 461).

2.1.5.5. Karen Honey

Honey, kişiliğin oluşmasında çevresel ve sosyal unsurların önemli olduğunu vurgulamıştır. Çocukken yaşanan insan ilişkileri bu unsurların başında gelmektedir. Honey'e göre Freud, cinsellik güdüsüne aşırı önem vermiştir. Kişilik gelişiminde cinsel olmayan güven gereksinimi, algılanan tehditler gibi unsurlar önem arz etmektedir. Bütün insanlar anne babasından bakılma ve sevilmeye ihtiyaç duyar. Anne ve babaların çocuklarını koruma duyguları sadece biyolojik değil toplumun bu konuda ki değer yargılarından da gelmektedir (Morris, 2002, s. 463).

2.1.6. Benlik Saygısı İle İlgili alışmalar

Benlik saygısı çalışmasını kapsamlı bir şekilde sekiz yıl süren bir çalışmayla incelemiştir. Coopersmith, ilkokul son sınıf öğrencileri üzerinde benlik saygısı envanterini kullanmış ve bu envanterle benlik saygısı düşük ve yüksek olmak üzere iki gruba ayırmıştır. Anne- babaların eğitim seviyelerini ve çocuklarıyla olan ilişkilerinin düzeyini ölçmek amacıyla soru listeleri hazırlamış ve görüşmelerde bulunmuştur. Bu görüşmeler sonunda benlik saygısı yüksek olan çocukların anne- babaları çocuklarını kabul eden, destek veren, onların özgürlüğünü pek kısıtlamayan

aynı zamanda uymak zorunda oldukları kurallarda koyan, çocuklarının okulda başarılı olacağına güvenen anne babalar olduğu gözlenmiştir. Benlik saygısı düşük çocukların anne- babaları ise, çocuklarını sevmeyen, onları reddeden, soğuk davranan, ilgilenmeyen, belirsiz ödül ceza yöntemi kullanan anne- babalar olduğu saptanmıştır (Coopersmith'ten Akt. Kılıççı, 2000).

Güngör (1989)'ün belirttiğine göre, benlik saygısı ile ilgili ilk incelemeyi Morris Rosenberg (1965) yapmıştır. Rosenberg, toplumsal yapının açıklığa kavuşturulması, benlik saygısının artmasına katkısının olduğunu belirtmektedir. Rosenberg bu araştırmayı 15-18 yaşlarından oluşan toplam 5024 kişilik bir örneklem grubu üzerinde gerçekleştirmiştir. Bu çalışmanın sonucu olarak toplumsal sınıf ve benlik saygısı arasında zayıf bir bağlantı bulmasına karşın, etnik grup üyesi olması ile benlik saygısı arasında bir bağlantıya rastlamamıştır. Babaların yakın ilgisi içinde olan gençler benlik saygısı üst düzeydedir. Dini yönden toplumsal saygınlığın yüksek oluşu benlik saygısını arttırmamaktadır, benlik saygısı üzerinde etkili değildir. Toplumda daha az saygınlığı olan Yahudilerin benlik saygıları protestanlardan ve Katoliklerden daha yüksektir. Özellikle yahudi erkek çocuklarının anne ve babalarından gördükleri ilgi ve özenden dolayı, Yahudi çocuklarında diğer dine mensup çocuklara nazaran üst düzeyde bir benlik saygıları oluşmuştur.

Kuzgun (1972), üniversite öğrencileri ile gerçekleştirdiği araştırmasında ana-baba tutumlarının bireylerin kendilerini gerçekleştirme düzeyine etkisini incelemiştir. Araştırmasında benlik saygısı ve aile sevgisi arasında güçlü ve anlamlı ilişkiler saptamış, demokratik ana-baba tutumları ile yüksek benlik saygısı arasında anlamlı ilişkilerin olduğunu gözlemlemiştir (Akt. Avşaroğlu, 2007).

Çuhadaroğlu (1985)'in gençlerde benlik saygısına ilişkin 15 - 18 yaş grubunda 205 lise öğrencisiyle yaptığı çalışmada, gençlerin benlik saygısını orta düzeyde ve yüksek düzey sınırına yakın bulmuştur. Kız ve erkek öğrenciler arasında fark saptanmamıştır. Ancak kızların benlik algılarındaki süreklilik anlamlı ölçüde yüksek bulunmuştur.

Can (1986), ergen öğrencilerin benlik tasarımı ile bazı değişkelerin arasındaki ilişkiyi araştırmış, öğrencilerin cinsiyetleri ile benlik tasarımları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığını saptamıştır. Aynı zamanda araştırmada, ilk çocukların, ortancalara göre benlik tasarımlarının yüksek olduğunu; benlik tasarımlarının yüksek olmasının, mesleki beklenti düzeyini etkilediğini belirtmiş, öğrencilerin benlik tasarımlarının, aileleri ile birlikte kalanların, ailesinden ayrı yaşayanlara göre, ana-baba tutumlarının hoşgörölü olarak algılayanların, katı olarak algılayanlara göre, sosyo-ekonomik düzey olarak yüksek ve orta diye tanımlayanların, düşük olarak adlandıranlara göre benlik tasarımlarının daha yüksek olduğunu belirtmiştir.

Çuhadaroğlu (1989)'yine benzer bir çalışmayla ergenlerde benlik saygısını etkileyen faktörleri diğer çalışmalardaki bulgularla tutarlı olarak; Anne yaşı küçüldükçe benlik saygısı oranın azaldığı, Anne eğitim düzeyi arttıkça benlik saygısı oranının arttığı, Annenin alışıyor olması benlik saygısını olumlu yönde etkilediği, Tek çocukların, kardeşi olanlara göre benlik saygısı daha yüksek bulunduğu, Ayrılmış, boşanmış ailelerin çocuklarında benlik saygısı düşük bulunduğu, Doğum sırası ilk çocuktan son çocuğa doğru kaydıkça benlik saygısının da yükseldiği bulunmuştur.

Workman ve Beer (1989), lise öğrencilerinin depresif belirtileri ile benlik saygıları arasındaki ilişkiyi araştırmışlar, araştırma sonucunda; depresyon belirtileri ile benlik saygısı arasında ters yönlü bir ilişki saptamışlardır. Aynı zamanda erkek öğrencilerin kızlara oranla daha yüksek benlik saygısı puan ortalamalarına sahip olduklarını belirtmişlerdir (Akt. Avşaroğlu 2007).

Atik, Ünal ve Akyüz (1991), farklı liselere giden öğrencilerin bazı demografik özellikleri ile benlik saygısı arasındaki ilişkiye bakmışlar, araştırma sonucunda öğrencilerin genel olarak benlik saygılarının yükseğe yakın, durumluk kaygı düzeylerinin düşük olduğunu saptamışlardır. Erkek öğrencilerin tartışmalara daha fazla katıldıkları gözlemlenirken, kız öğrencilerin ise daha başarılı olduklarını belirtmişlerdir.

Dinç (1992), lise öğrencilerinin genel, psikolojik, sosyal, cinsel ve uyumsal benlik algılarının benlik saygısı ile ilişkisini araştırmış, araştırma sonucunda; benlik algı düzeylerinin yüksek olmasının benlik saygısını olumlu yönde etkilediği, diğer taraftan benlik algı düzeylerinin düşük olmasının ise benlik saygısını olumsuz yönde etkilediğini saptamıştır.

Özkan (1994), Üniversite öğrencilerinin benlik saygılarını etkileyen etkenleri araştırmış ve benlik saygısının cinsiyete, anne baba eğitim düzeyine, annenin mesleğine, annenin gelir düzeyine ve ailenin ilgisine bağlı olduğunu tespit etmiştir.

Arıcak (1995), üniversite öğrencilerine yönelik araştırmasında anne-baba tutumlarının benlik saygısına etkisini konu almıştır. Sonucunda ise demokratik

tutumla yetiştiklerini düşünen gençlerin, baskıcı-otoriter, aşırı koruyucu ve tutarsız tutumla yetiştirildiklerini düşünen gençlere göre daha yüksek benlik saygısı algıladıkları görülmüştür. Ayrıca cinsiyet değişkeninin benlik saygısını etkilemediğini bulmuştur.

Gür (1996), ergenlerde depresyon ve benlik saygısı arasındaki ilişkiyi bazı demografik özelliklere göre incelemiş, araştırma sonucunda; öğrencilerin depresyon düzeyleri arttıkça, benlik saygılarında bir azalma olduğunu saptamıştır. Aynı zamanda, depresif belirtilerin artmasının, benlik saygısında bir azalma ile birlikte görülmesi cinsiyetler açısından anlamlı çıkmamış kız ve erkek öğrencilerin çok yakın puanlar aldıklarını gözlemlemiştir. Aynı çalışmada, öğrencilerin yaş değişkenlerinin benlik saygısı üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı, ancak anne eğitim düzeyi ve kardeş sayısı değişkenlerinin benlik saygısı üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğu belirtilmiştir.

Mc Gee, Williams (2000), Yeni Zelandalı ergenler üzerinde yürüttükleri çalışmada küresel ve akademik benlik saygısı ile ergenlerde görülen sağlıksız davranışlar arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırma sonucunda küresel benlik saygısının yeme problemi, intihar fikri, ilaç kullanımı gibi sağlıksız davranışları etkilediği görülmüştür. Akademik benlik saygısı ile ilaç kullanımı ve erken cinsel aktiviteler arasında ilişki olmadığı görülmüştür (Akt. Bağlıkoç, 2010).

Yenidünya (2005), lise öğrencilerinin rekabetçi tutum, benlik saygısı ve akademik başarıları arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Araştırma sonucunda; rekabetçi tutumla öğrencilerin cinsiyet, yaş, öğrenim gördüğü okul, sınıf düzeyi ve okuduğu bölümlerin

anlamli bir iliskisinin olmadigini saptamisttir. Aynı zamanda benlik saygisi ile cinsiyet, yas, okuduğu okul, sınıf ve bölüm arasında da anlamli bir iliskinin olmadigini belirtmisttir. Akademik başarı puanı ile rekabetçi tutum ve benlik saygısı puanları arasında pozitif yönlü bir iliskinin olduğunu saptamış ve öğrencilerin akademik başarıları ne kadar yükselirse rekabetçi tutum ve benlik saygıları düzeyinin o kadar artabileceği şeklinde yorumlamıştır.

Kaya ve Saçkes (2005), düşük benlik saygısına sahip ilköğretim sekizinci sınıf öğrencileri için benlik saygısı geliştirme programı oluşturmuşlar ve bu programın, öğrencilerin benlik saygısı düzeylerine etkisini araştırmışlardır. Deney ve kontrol gruplu çalışmada deney grubu ile sekiz oturumluk benlik saygısı geliştirme programı etkinlikleri yapılmış ve benlik saygısını geliştirmeye yönelik olarak düzenlenen bu programın düşük benlik saygısına sahip öğrencilerin, benlik saygısını artırmada anlamli düzeyde etkili olduğunu saptamışlardır.

Aydoğan (2010), yaptığı araştırmada, ilköğretim II. kademe öğrencilerinin umut ve benlik saygısı düzeylerini bazı değişkenler açısından incelemiştir. Araştırmanın bulgularına göre, Alt ekonomik düzeyde kabul edilen okullarda eğitim alan ilköğretim II. kademe öğrencilerinin benlik saygısı ve umut düzeyleri, üst ve orta ekonomik düzeyde kabul edilen okullarda eğitim alan ilköğretim II. Kademe öğrencilerinden daha düşük bulunmuştur. Ayrıca, babası çalışan öğrencilerin benlik saygısı ve umut düzeyleri babası çalışmayan öğrencilere göre daha yüksek bulunmuştur. Ailenin aylık gelir düzeyi değişkenine göre, alt gelir düzeyine sahip öğrencilerin benlik saygısı düzeyleri, üst gelir düzeyine sahip öğrencilerden daha düşük bulunmuştur. Ayrıca, iki kardeş olan öğrencilerin benlik saygısı düzeyleri kardeş sayısı dört ve üzeri olan öğrencilerden yüksek bulunmuştur.

Taşgıt (2012), üniversite öğrencilerinin benlik saygısı ve karar verme düzeylerini incelemiştir. Araştırmasında, erkek öğrencilerin, benlik değer düzeylerini ve özgüven düzeylerini kız öğrencilere göre yüksek bulmuştur. Sınıf değişkeni bazında benlik ve depresif duygulanım düzeylerinin 2. Sınıflarda yüksek olduğunu, başarı ve üretkenliğinde 1 ve 2. Sınıflarda yüksek olduğunu bulmuştur. Ayrıca Baba eğitim düzeyi okuryazar olmayan ve lisansüstü olan öğrencilerin benlik düzeyleri diğerlerine göre yüksek bulmuştur.

2.2. KARAR VERME

Türk Dil Kurumunun Büyük Türkçe Sözlüğünde karar vermeyi, “Bir iş veya sorun hakkında düşünülerek verilen kesin yargı” olarak tanımlamıştır.

Çeşitli olay ve gelişmeler hakkında göz önünde tutulan alternatiflerin seçiminde sadece bu alternatiflerin tanımlanması değil, aynı zamanda en uygun olanı hedefleme, istek, yaşam tarzı ve değerler ile birlikte gerçekleştirme ve seçim yapma işlemidir (Harris, 1998).

Karar verme davranışının ortaya çıkması için üç şartın ortaya çıkması gerekir bunlar;

- Karar verme ihtiyacını ortaya çıkartan bir zorluğun ortaya çıkması ve bu zorluğun birey tarafından hissedilmesi.
- Zorluğu giderecek birden fazla ihtimalin olması
- Bireyin ihtimallere yönelme özgürlüğünün olması

Kişi ne kadar doğru ve ayrıntılı bilgiye sahip olursa, farklı davrandığında karşılaşıacağı risklerin de farkında olur. Bireyin ihtimalleri arzulama seviyesi kararın yönünü belirler. Kişiler ihtimaller arasında olumluluğu en yüksek olan ve olumsuzluğu en düşük olanı seçmeye yönelirler (Kuzgun, 2000, s.152).

Karar verme işlemi düşünsel olan bir süreçtir; bir takım unsurlar arasındaki düşünsel işlemlerden oluşur. Kararın oluşmasında etkili olan ve kararı sınırlandıran etkenler ise şunlardır;

- Güdüler ve ihtiyaçlar insanları beklentilere ve isteklere sevk eder. Bu istek ve gereksinimler neticesinde eylem gerçekleşir. Her eylem ilk önce bir kararla başlar.
- Algılarımızla edindiğimiz bilgiler ve görüşler neticesinde bir karar oluşur. Ancak algılayışımızdan kaynaklanan hatalar kararlarımızı da olumsuz etkiler.
- Duyuların daha iyi kararlar verilmesinde rolü çok büyüktür.
- Arzular ve güçlü irade karar verme işlemine başlama ve devam ettirme arzusunu da doğurur.
- Kararlar üzerinde düşünme karar verme unsurları arasında ilişki kurmasını sağlar (Ercan, 1992, s.42).

2.2.1. Karar Verme Stilleri

Karar Verme Stili, karar verme durumunda bir kişinin yaklaşım, tepki ve eylemlerde bulunduğu duruma denir (Phillips, Paziensa ve Ferrin, 1984, s. 497).

Çalışmamızda ölçek olarak kullandığımız, orijinali Mann ve Diğ. (1998), tarafından geliştirilmiş olan Melbourne Karar Verme Ölçeğini, (Melbourne Decision Making

Questionary) Türkçe'ye uyarlayan Deniz (2004)' ün yapmış olduğu karar verme stilleri tanımları ise;

Karar Vermede Özsaygı: Bireyin karar vermede kendine güven düzeyini gösterir.

Dikkatli Karar Verme Stili: Bireyin karar vermeden önce özenle gerekli bilgiyi araması ve alternatifleri dikkatlice değerlendirdikten sonra seçim yapma durumudur.

Kaçıngan Karar Verme Stili: Bireyin karar vermekten kaçınması, kararları başkalarına bırakma eğiliminde olması ve böylece sorumluluğu bir başkasına devrederek karar vermekten kurtulmaya çalışma durumudur.

Erteleyici Karar Verme Stili: Bireyin kararını geçerli bir neden olmaksızın sürekli erteleme, geciktirme ve sürüncemede bırakma durumudur.

Panik Karar Verme Stili: Bireyin bir karar durumu ile karşı karşıya kaldığında, kendini zaman baskısı altında hissederek aceleci davranışlar sergileyip çabuk çözümlere ulaşma çabası durumudur.

Dinklage (1996), tarafından ilk olarak isimlendirilen ve daha sonra birçok araştırmanın yapıldığı bazı farklı karar verme stilleri şu şekildedir (Akt. Temur, 2009):

İçtepkisel Karar Vericiler; İçten gelindiği gibi, ihtimaller üzerinde düşünmeden karar verme stratejisidir. Bu kişiler hoşuna giden kararları seçme eğilimindedirler ve karar verirken duygularının doğru karar vereceğine inanırlar.

Kaderci Karar Vericiler; Bu kişiler karar vermede kaderlerinin etkili olduğuna inanırlar. Ayrıca karar vermede sosyal çevre, olay ve koşullara da bırakırlar.

Boyun Eğici Karar Vericiler; Bireyler, diğer kişilerin kararlarını kendi kararlarıymış gibi kabul ederler. Bu kişiler kendi planlarından ziyade diğer kişilerin planlarını kabul etme durumundadırlar.

Erteleyici Karar Vericiler; Bu kişiler düşüncelerini, problemle ilgili yaklaşma biçimini erteleme eğilimindedirler.

Kararsız Karar Vericiler; Bireyler verdikleri hiçbir karardan memnun değildirler. Verdiği kararları değiştirme isteğindedirler.

Mantıklı Karar Vericiler; Bireyler bilişsel ve duyuşsal olarak dengeli davranır ve akılcı bir tutum sergilerler.

Donup Kalarak Karar Vericiler; Bireyler, bir karar vermekte zorlanırlar, karar verme ye pek yanaşmak istemezler fakat bu kişiler kararın sorumluluğunu kabul ederler.

Gerçekten Kaçan Karar Vericiler; Bu kişiler karar verme durumundan kaçan bir karar verme durumuyla karşılaşmak istemeyen kişilerdir.

Riske Girmek İstemeyen Karar Vericiler; Bu kişiler alternatifler arasından risk seviyesi en düşük olanı seçen ve diğerlerini eleyerek hareket eden kişilerdir.

Bağımsız Karar Vericiler; Bu kişiler kimsenin etkisinde kalmadan kimseden etkilenmeden bağımsız karar verenlerdir.

Bağımlı Karar Vericiler; Bu kişiler karar verirken diğer kişilerden etkilenir, başkalarının önerilerine önemseyip ve bu kararların doğru olacağına inanan kişilerdir.

Aceleci Karar Vericiler; Bu kişiler yeterli süre varken karar vermede aceleci davranan iyi bir değerlendirme yapmadan karar veren kişilerdir.

Scott ve Bruce (1995), karar verme stillerini öğrenilmiş alışkanlık olarak açıklamışlardır. Karar verirken ihtimalleri belirginleştirip açığa çıkartır. Ve bir karar sırasında ihtimaller üzerindeki bilgileri düşünme süreleri, karar verme stillerini ortaya çıkardıklarını belirtmektedirler. Onlara göre karar verme stili, karar verirken topladığımız bilgiler ışığında düşünülen çeşitli seçeneklerin gerçekleşmesidir. Karar verme stillerini beş başlık altında toplamışlardır (Scott ve Bruce, 1995'ten Akt. Çetin, 2009), Bunlar:

1. Akılcı Karar Verme Stili: Bireylerin karar verme durumunda dikkatli davranarak, konuyla ilgili araştırma ve inceleme yaparak seçenekler içinde kendine en uygun bir karar verme durumudur.

2. Sezgisel Karar Verme: Bu tip karar veren bireyler hızlı karar vermelerine karşın daha çok sezgilerini ve duygularını kullanırlar.

3. Bağımlı Karar Verme: Bu tip karar verenler başkalarından etkilenen ve başkalarının önerilerine, yönlendirilmelerine göre karar verirler. Sonunda kararlarının sorumluluklarını başkalarına atarlar.

4. Kaçınan Karar Verme: Birey karar vermemek için karardan kaçma davranışı içindedir.

5. Spontan Karar Verme: Birey doğal karar verir, o an ki duruma ve koşula göre kendiliğinden karar verir.

Amacın ve problemin ortaya konduktan sonra karar verme sürecinin ortaya çıkması gerektiğini söylemektedir. Olması gereken bir sonraki aşama gerekli bilgilerin toplanmasıdır. Elde edemediğimiz önemli bilgilerin yoksunluğunda karar vermenin ertelenmesinde yarar olacaktır. Daha sonra hedefe ulaşmada eldeki bilgilere göre uygun seçenekler yaratılmalıdır. Etkili bir karar vermek için en az üç dört olasılık oluşturulmalıdır. Bütün ihtimaller her türlü boyutlarıyla ele alınmalı probleme yaklaşımda geniş bir perspektif yaratılmalıdır. Etki bir karar vermede seçim kriterlerinin belirlenmesi gerekir. Birinci şık mutlaka olmalı kriterini karşılamıyorsa

bu şık elenmelidir. Aksi durumda bir seçim sırasında ana ölçütlere ulaşıyorsa bunlar gerekli olan ve çok arzulananlardır. Üçüncü kıstas ise iyi olurdu kıstasıdır. Karar verme sürecinde son kısım ise verilen kararın tatbik edilmesi ve neticelerin değerlendirilmesidir (Adair, 2000).

2.2.2. Karar Verme İle İlgili Kuramlar

2.2.2.1. Fayda Kuramı

Fayda Kuramı, karar verme kuramları içinde en önemli bir yere sahip olanlar içindedir. Kişi muhtemel seçenekler içinde kendisine en fazla fayda sağlayacak seçeneğe yönelmelidir. Baron (1994), fayda kuramını, “beklenen fayda kuramı” , “çoklu yüklemeli fayda kuramı”, ve “faydacılık” olarak üç başlık altında ele almıştır. Beklenen fayda kuramı, birey karşısına çıkan ihtimallerin hangisinin faydalı olabileceği ile ilgilidir. Birey seçeneklerin olası sonuçlarının hangisinin en fazla fayda getirecek olana yönelmektedir. Çoklu yüklemeli fayda kuramı, kişi gerçekleşme ihtimali en yüksek olan ile en fazla değer yüklediği arasında denge kurup bir karar verme durumudur. Faydacılık ise, kişi için en yararlı en kazanç getiren karar eylemdir. Fayda kuramı, kişi bilgisine göre seçeneklerin artılarını eksilerini hesapladığı kendisine en fazla fayda getireceği seçeneği eyleme dönüştüreceği varsayılmaktadır (Akt. Yılmaz, 2011).

2.2.2.2. Krumboltz'un Sosyal Öğrenme Kuramı

Krumboltz ve arkadaşlarının geliştirdiği karar verme modelinde insanların mesleki kararları, genetik etmenler, çevresel koşullar, öğrenme yaşantıları ve performans becerilerinin birbirleriyle etkileşiminden etkilenir. Her bir karar verme aşamasında çeşitli karar ihtimalleri bulunmaktadır. Bir karar alındığında bundan sonraki kararlardaki muhtemel seçenekleri attırır veya azaltır (<http://www.pdr.gen.tr>).

2.2.2.3. Gelatt'ın Karar Verme Modeli

Gelatt (1978)'a göre, karar verme sistemi üç unsurdan oluşmaktadır. İlki yordayıcı sistemdir. İhtimal dahilindeki eylemleri, bu eylemlerin olası sonuçları ile ve bu eylemlerin gerçekleşme ihtimalleri ile ilgili bilgi edinmek durumundadır. İkincisi değer sistemidir. Bu sistemde ihtimal dahilindeki sonuçları itina ile değerlendirmektedir. Üçüncüsü ise karar sistemidir. Karar sisteminde birey bilgiyi tam ve doğru olarak almak ve bilgiyi tam ve doğru aldıkça da doğru karar vererek riski en aza indirebilmektedir (Akt.Çetin, 2009).

Gelatt (1989), karar verme sürecinde “olumlu belirsizlik” kavramından da bahsetmiştir. Karar verme; bilgi, işlem ve seçim olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Kişi karar verebilmesi için bilgilerini güncellemesi geliştirmesi gerekmektedir. Kişi kararında mantıklı davranırsa bile gelecekte değişimden dolayı kararı geçerliliğini kaybedebilir. Bu belirsizlikten dolayı bir karar vermesi gerekecektir. Bu belirsizlik olumsuzluk olarak düşünülmemeli olumlu belirsizlik olarak adlandırılmalı bu süreci bir gerçek olarak kabul edilmelidir (Akt. Çetin, 2009).

2.2.2.4. Bilişsel Güdü Kuramı

(Corey, 1982), Güdüler davranışın oluşmasında etkilidir. Kişiler tarafından hedefler seçilmesi, o kişinin kendi iç dünyasındaki seçtiği hedefleri algılamasına bağlıdır. Biliş süreci neticesinde belli bir andaki davranışa yöneldiği anda güdülenme, algılama, davranışın uyuma yönelmesi hepsi aynı anda içermektedir. Sonuç olarak biliş sürecinde dünyayı tanıma, anlama, uyum sağlama ve yorumlamayı sağlayacak tepkileri geliştirme sürecini oluşurmaktadır (Akt. Yılmaz, 2011).

2.2.2.5. Tahmin ve Pişmanlık Kuramı

Plous (1993), Kişilerin bir karar verme durumunda eldeki seçenekleri pek tanımadığını hakkında yeteri bilgi sahibi olunmadığını ve karar verme durumunda yanlı öznel davranıldığını belirterek tahmin ve pişmanlık kuramının gerçek hayattaki karar verme durumunu daha iyi açıkladığını savunmuştur (Akt. Yılmaz, 2011).

2.2.3. Karar Verme İle İlgili alışmalar

Kuzgun (1992), karar verirken kullanılan bir ölçek olan "Karar Stratejileri leği"ni geliştirmiştir. Ölçeğin geçerlik çalışmasında kız ve erkek öğrenciler ile yetişkinleri, ve bazı meslek grubunu karşılaştırmıştır. Araştırma sonucunda, meslekler bazında doktorların subaylardan daha çok itepisel karar stratejilerini benimsedikleri, hukukçuların subaylardan daha çok kararsız karar verme stratejisini benimsediklerini tespit etmiştir. Öğrenci grubu olarak ise, 16-18 yaş grubundaki öğrencilerle 25-40 yaş grubundaki yetişkinlerin karar stratejileri arasında önemli bir farklılığın olmadığı

belirtilmiştir. Ayrıca cinsiyet değişkeni olarak, erkek öğrencilerin kızlardan daha fazla içtepsel karar verme stiline sahip oldukları, kızların erkek öğrencilerden daha bağımlı karar verdikleri ve daha az kararsızlık yaşadıklarını belirtmiştir.

Dinklage, kızların erkeklerden daha içtepsel karar verdiklerini, Levis ise tam ters olarak erkeklerin kızlardan daha içtepsel karar verdiklerini ileri sürmüşlerdir (Akt. Bağlıkol, 2011).

Sinangil (1993), işletme bölümü öğrencilerinden birinci sınıfta okuyanlar ile dördüncü sınıfta okuyanlar arasında karar verme ile kaygı düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Bu araştırmasında; birinci sınıf öğrencileri içtepsel karar verme stratejisini ağırlıklı olarak kullanırken, dördüncü sınıf öğrencileri ise ağırlıklı olarak mantıklı karar verme stratejisini kullandıklarını görmüştür.

Eldeklioğlu (1996), üniversite öğrencilerinin ana-baba tutumları ve karar verme stratejileri arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmasında, demokratik tutum sergileyen ailelere sahip olan öğrenciler, daha etkili karar verebildiğini ve karar verme becerisinin daha fazla geliştiğini ortaya koymuştur. Araştırma sonuçlarına göre, demokratik ana-baba tutumuyla mantıklı ve bağımsız karar verme arasında olumlu, kararsız olma arasında olumsuz bir ilişki olduğunu saptamıştır. Ayrıca koruyucu-istekçi ve otoriter ana-baba tutumuyla mantıklı karar verme arasında da olumsuz bir ilişki olduğunu da saptamıştır.

Ersever (1996), üniversite öğrencileri üzerinde deneysel bir araştırma yapmıştır. Gruplar, Kontrol grubu ile Etkileşim deneyimi ve Karar Verme Becerileri

Kazandırma Programı uygulamasına katılanların grubudur. Araştırma her iki deney grubu arasında ilk test ve son testler itibariyle Karar Stratejileri Ölçeği içtepesel karar verme ve mantıklı karar verme alt ölçeklerinden elde ettikleri puanlar arasında anlamlı bir fark olup olmadığını karşılaştırmıştır. Sonuç olarak Kontrol grubundaki öğrencilerin, aynı alt testlerde elde ettikleri ön test ve son test puan ortalamaları arasında bir fark bulunamamasına rağmen, Etkileşim deneyimi ve Karar Verme Becerileri Kazandırma Programına katılan üniversite birinci sınıf öğrencilerinin içtepesel karar verme davranışlarında bir azalma ve mantıklı karar verme davranışlarında bir artış olduğunu saptamıştır.

Tiryaki (1997), üniversite öğrencilerinin karar verme stratejilerini ve kendine saygı düzeyleri açısından incelediği araştırmasında kızların erkeklerden daha içtepesel karar verdiğini ve 1. Sınıf öğrencilerinin kararsızlık puan ortalamasının 4. sınıf öğrencilerinden daha yüksek olduğunu bulmuştur. Ayrıca anne ve babaların eğitim düzeyinin farklılaşması karar verme stratejisi puan ortalamalarında anlamlı bir farka yol açmadığını saptamıştır.

Deniz (2002), üniversite öğrencilerinin karar verme stratejileri ve sosyal beceri düzeylerini TA-Baskın ben durumları ve demografik özelliklerine göre karşılaştırmalı olarak incelemiştir. Üniversite birinci ve dördüncü sınıfta okuyan toplam 486 öğrenci üzerinde yaptığı çalışmasının sonuçları şöyledir; Öğrencilerin baskın ben durumundan etkilenmediği karar verme durumları, bağımsız karar verme ve mantıklı karar verme durumudur. Baskın ben durumundan etkilendiği karar verme durumları ise, kararsız karar verme ve içtepesel karar verme durumudur. Karar verme stratejisi cinsiyetlerine göre; kızlar, erkeklere göre daha yüksek mantıklı karar verme

puan ortalamalarına sahip olmalarına karşın diğer karar verme stratejilerinde bir anlamlılık görülmemiştir. Sınıflara göre; birinci sınıf öğrencilerinin kararsız karar verme stratejisi puan ortalamaları dördüncü sınıf öğrencilerinkinden anlamlı düzeyde yüksek çıkmış, diğer karar verme stratejilerinde sınıfa göre farklılaşma gözlenmemiştir. Üniversiteye giriş puan türüne göre puan ortalamalarına bakıldığında mantıklı karar verme puan ortalamalarında anlamlılık gözlemlenmiştir. Son olarak öğrencilerin sosyal beceri puan ortalamaları ile karar verme stratejileri arasında anlamlılık gözlemlenmiştir.

Taşgit (2012), üniversite öğrencilerinin benlik saygısı ve karar verme düzeylerini incelemiştir. Erkek öğrencilerin karar vermede özsaygı düzeylerini, kız öğrencilere göre yüksek bulmuştur. Sınıf değişkeni bazında 1 ve 2. Sınıfların diğer sınıflara göre daha fazla kaçınan ve erteleyici karar verdiklerini, 2.sınıfların da diğer sınıflara göre daha fazla panik karar verdiklerini bulmuştur. Baba eğitim düzeyi lisans ve lisansüstü düzeyinde olan öğrencilerin karar vermede özsaygı düzeyleri diğerlerine göre yüksek bulmuştur. Son olarak spor yapan öğrencilerin özgüvenleri, karar vermede özsaygı ve erteleyici karar verme düzeyleri spor yapmayanlara göre yüksek çıktığını saptamıştır.

BÖLÜM III

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evreni ve örnekleme, veri toplama araçları ile toplanan verilerin değerlendirilmesinde kullanılan istatistiksel yöntemler üzerinde durulmuştur.

3.1. ARAŞTIRMA MODELİ

Bu araştırma, ilişkisel tarama modeline uygun olarak gerçekleştirilmiştir. Tarama modelleri, geçmişte veya halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır (Karasar, 2005). Öğrencilerin benlik saygıları ve karar vermede özsaygı, karar verme stillerinin demografik değişkenlere göre farklılaşma durumunu belirlemek, benlik saygısı ile karar verme düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemek son olarak ta öğrencilerin benlik saygılarının karar vermede özsaygı, karar verme stillerini ne düzeyde açıkladığını saptamak amacı ile veriler toplanmıştır.

3.2. EVREN VE ÖRNEKLEM

Araştırmanın evrenini, 2013-2014 öğretim yılında Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin Lefkoşa kazasında bulunan Sedat Simavi Endüstri Meslek lisesinde öğrenim gören 47'si kız, 551'i erkek öğrenci olmak üzere toplam 598 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme, okulun 9.,10.,11.ve 12. sınıf öğrencileri arasından her bölümün (Bilişim, Elektrik elektronik, Mobilya, İnşaat, Makine, Metal,

Motorlu araçlar Teknolojisi Alanları) ilk iki şubesi olacak şekilde yargısal örneklem yoluyla seçilen 38' Kız, 306'sı Erkek öğrenci olmak üzere toplamda 344 öğrenci oluşturmaktadır. Karasar (2005)'in tanımladığına göre "Yargısal örneklem, araştırmacının kişisel arzu, düşünce ve deneyimlerine göre seçilmiş olduğu örneklemdir".

Anketlerin uygulanması için gerekli izin K.K.T.C. Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı'ndan alınmıştır. Anketler gönüllü öğrencilere uygulanmıştır. Anketler uygulanırken öğrencilerin yanında bulunulmuş ve öğrencilerden anlaşılmayan sorulara kendim tarafından cevap verilmiştir. Bu sebepten, dağıtılan 344 anketin tamamı sorunsuz bir şekilde geri dönmüştür. Öğrencilerin iki anketi cevaplama süresi ortalama 25 dakika sürmüştür.

3.3. VERİ TOPLAMA TEKNİKLERİ

Bu araştırmada öğrencilerin benlik saygısı düzeylerini belirlemek için "Benlik Saygısı Ölçeği", karar verme stillerini belirlemek için "Melbourne Karar Verme Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan bu veri toplama araçlarına ilişkin tanıtıcı bilgiler aşağıda verilmiştir.

3.3.1. Benlik Saygısı Ölçeği

Araştırmada, öğrencilerin benlik saygısı düzeylerini ölçebilmek için Arıca (1999), tarafından geliştirilen Benlik Saygısı Ölçeği'nden yararlanılmıştır. Ölçek, 5'li likert derecelendirmeye düzenlenmiş ve araştırmaya katılan öğrencilerden her maddeyi okuyup; "tamamen katılıyorum", "katılıyorum", "kararsızım", "katılmıyorum" ve

“hiç katılmıyorum” seçeneklerinden birinin işaretlenmesi istenmiştir. Ölçek, beş faktöre ayrılmıştır ve kuramsal olarak benlik saygısının; benlik değeri, kendine güven, depresif duygulanım, kendine yetme, başarıma ve üretkenlik şeklinde boyutları olduğu için ölçekte bu boyutlar oluşturulmuş ve ifadeler şöyle sıralanmıştır (Arıcak, 1999).

1. Benlik Değeri: Kendinde olan ve olması gereken özelliklere bir değer verme durumudur. Bu faktörde yedi madde (1, 13, 16, 19, 22, 27, 29) bulunmaktadır.

2. Özgüven: Daha çok kendi özelliklerine bir değer atfetme ve bu değerler sayesinde kendini onaylama durumudur. Bu faktör, dokuz madde (5, 8, 9, 10, 11, 17, 20, 21, 25) ile ifade edilmiştir.

3. Depresif Duygulanım: Bireyin kendini daha çaresiz, daha zayıf ve güçsüz olduğunu algılaması durumudur. Bu faktör altında beş ifade (3, 4, 6, 12, 31) bulunmaktadır.

4. Kendine Yetme: Bireyin zihinsel ve davranışsal anlamda kendi beklentilerini ve hedeflerini gerçekleştirme durumudur. Bu faktör beş madde (14, 15, 24, 26, 30) ile ifade edilmiştir.

5. Başarıma ve Üretkenlik: Bireyin kendini yeterince başarılı ve faydalı görme durumudur. Bu faktör altı madde (2, 7, 18, 23, 28, 32) ile ifade edilmiştir.

Benlik Saygısı Ölçeğinin Güvenirliği

Ölçeğin güvenirliği iki Şekilde test edilmiştir. Birincisi, ölçeğin iĥ tutarlılığının bir ölçüsü olan ve likert tipi ölçekler iĥin öncelikle kullanılan Cronbach Alpha formülü ile güvenirlik katsayısının hesaplanması, diğerisi ise testin tekrarı yöntemi ile elde edilen güvenirlik katsayısıdır (Arıcağ, 1999).

152 öğrenciye uygulanan ve madde analizi sonucunda 32 maddeye inen ölçeğin SPSS paket programında Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı hesaplanmış ve ölçeğin güvenirlik katsayısı .90 olarak bulunmuştur. Korelasyon katsayıları alt ölçeklere göre, Benlik değerisi; .74, Özgüven; .68, Depresif duygulanım; .75, Kendine yetme; .60, Başarma ve üretkenlik; .70 Şeklinde hesaplanmıştir (Arıcağ, 1999). Madde analizinden sonra yeni hali ile ölçek, iki hafta ara ile öğrencilere tekrar uygulanmış ve SPSS paket programında Pearson çarpım-moment korelasyonun hesaplanmıştir. Ölçeğin test-tekrar test güvenirlik katsayısı .70 olarak bulunmuştur (Arıcağ, 1999).

Çalışmamda 344 öğrenciye uyguladığım Benlik saygısı ölçeğinin Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı .89 bulunmuştur. Alt ölçeklere göre, Benlik değerisi; .72, Özgüven; .68, Depresif duygulanım; .70, Kendine yetme; .56, Başarma ve üretkenlik; .58 düzeyinde bulunmuştur. Nunnally (1978), güvenirlik analizi çalışmasında, güvenirlik katsayısının en az .70 düzeyinde olması gerektiğini söylese de, Faleye (2008)'ise benzer bir çalışmayla güvenirlik katsayısının .50 düzeyinde de kullanabilme ihtimalinin olacağını belirtmiştir.

Benlik Saygısı Ölçeğinin Geçerliği

Ölçeğin geçerlik çalışması üç şekilde test edilmiştir. Kapsam geçerliği olarak uzman görüşüne başvurulmuş ve uzman grubun %75'inin kabul ettiği maddeler ölçeğe alınmış, diğerleri ise ölçekten çıkartılmıştır. Benzer ölçekler geçerliği olarak, benlik saygısı ölçeği ile birlikte Çuhadaroğlu'nun Türkçe'ye uyarladığı Rosenberg benlik saygısı ölçeği de verilmiş ve iki ölçek puanları arasındaki ilişki .69 olarak bulunmuştur. Yapı geçerliğini test etmede faktör analizi yöntemi kullanılmış ve 152 öğrenciye uygulanan madde analizinden sonra 32 madde olarak kalan ve güvenirlik katsayısı hesaplanan ölçek puanları üzerinde yapılmıştır. Örneklem uygun olup olmadığını test etmek amacı ile Kaiser-Meyer-Olkin örneklem uygunluğu ve Bartlett Sphericity testleri gerçekleştirilmiş, örneklem uygunluk katsayısı .82 olarak bulunmuştur. Yapılan incelemelerden sonra tekrar yapılan faktör analizinde varimax dönüştürme çözümü yapılmış ve öz değeri, birin üzerinde olan ve toplam varyansın %46'sını açıklayan beş faktörlü yapı ortaya çıkmıştır (Arıcak, 1999). Bu 32 maddenin 13'ü olumlu (2, 5, 8, 10, 12, 14, 17, 20, 22, 24, 26, 28 ve 30), 19'u ise olumsuz (1, 3, 4, 6, 7, 9, 11, 13, 15, 16, 18, 19, 21, 23, 25, 27, 29, 31 ve 32) şeklinde düzenlenmiştir.

3.3.2. Melbourne Karar Verme Ölçeği

Orijinali Mann ve Diğ. (1998), tarafından geliştirilmiş olan Melbourne Karar Verme Ölçeğini, (Melbourne Decision Making Questionnaire) Deniz (2004), Türkçeye uyarlayarak geçerlik ve güvenirlik çalışmasını yapmıştır. Melbourne Karar Verme Ölçeği I-II (MKVÖ)'nin geçerlik ve güvenirlik çalışmaları 2002-2003 öğretim

yılında Selçuk Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Bilgisayar Sistemleri Öğretmenliği ve Otomotiv Öğretmenliği ikinci sınıf öğrencileri üzerinde yürütülmüş ve 154 öğrenciden veri toplanmıştır (Deniz, 2004). Melbourne Karar Verme Ölçeği iki kısma ayrılmaktadır.

I.kısım: Karar vermede özsaygıyı (*kendine güven*) belirlemeyi amaçlamaktadır. Altı maddeden oluşmakta ve üç maddesi düz, üç maddesi ters yönde puanlanmaktadır. Puanlama maddelere verilen “Doğru” yanıtı 2 puan, “Bazen Doğru” yanıtı 1 puan, “Doğru Değil” yanıtı 0 puan şeklinde yapılmaktadır. Ölçekten alınabilecek maksimum puan 12’dir. Yüksek puanlar karar vermede özsaygının yüksek olduğunun göstergesidir.

II. Kısım, ise 22 maddeden oluşmakta ve karar verme stillerini ölçmektedir. Dört alt faktörü bulunmaktadır (Deniz, 2004).

1. Dikkatli Karar Verme Stili: Bireyin karar vermeden önce özenle gerekli bilgiyi araması ve alternatifleri dikkatlice değerlendirdikten sonra seçim yapma durumudur. Bu faktör altı madde (2, 4, 6, 8, 12, 16) ile ifade edilmiştir.

2. Kaçınan Karar Verme Stili: Bireyin karar vermekten kaçınması, kararları başkalarına bırakma eğiliminde olması ve böylece sorumluluğu bir başkasına devrederek karar vermekten kurtulmaya çalışma durumudur. Bu faktör altı madde (3,9, 11, 14, 17, 19) ile ifade edilmiştir.

3. Erteleyici Karar Verme Stili: Bireyin kararı geçerli bir neden olmaksızın sürekli erteleme, geciktirme ve sürüncemede bırakma durumudur. Bu faktör, beş madde (5, 7, 10, 18, 21) ile ifade edilmiştir.

4. Panik Karar Verme Stili: Bireyin bir karar durumu ile karşı karşıya kaldığında, kendini zaman baskısı altında hissederek aceleci davranışlar sergileyip çabuk çözümlere ulaşma çabası durumudur. Bu faktör, beş madde (1, 13, 15, 20, 22) ile ifade edilmiştir.

Melbourne Karar Verme Ölçeğinin Güvenirliği

Melbourne Karar Verme Ölçeğinin (MKVÖ I-II) güvenirligini Deniz (2004), testin tekrarı ve iç tutarlık yöntemleriyle ayrı ayrı hesaplamıştır. Testin tekrarı yöntemi ile MKVÖ I-II 56 üniversite öğrencisine üç hafta ara ile iki kez uygulamış, testin tekrarı yöntemi ile alt ölçeklerden elde edilen güvenilirlik katsayıları $r=.68$ ile $r=.87$ arasında değiştiğini hesaplamıştır. Ölçeğin iç tutarlılık hesaplamasında Deniz (2004), madde analizi yapmış, analiz sonucunda ölçeklerde yer alan toplam 28 maddenin, 26'sının madde toplam korelasyonları $.33$ 'ün üstünde; diğer iki maddenin, madde toplam korelasyonu ise $.26$ ve $.27$ olarak bulmuştur. 154 üniversite öğrencisine uygulanan MKVÖ I-II'nin iç tutarlılık katsayıları; Karar vermede özsaygı $.72$, dikkatli $.80$, Kaçınan $.78$, Erteleyici $.65$, Panik $.71$ şeklinde hesaplamıştır.

Çalışmamda 344 öğrenciye uyguladığım MKVÖ I-II ölçeğinin Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı $.52$ bulunmuş ve iç tutarlılığa uymayan herhangi bir soruyla karşılaşılma ve herhangi bir soru çıkartılmamıştır. Alt ölçeklere göre, Karar

Vermede Özsaygı , .52, Dikkatli, .66, Kaçınan, .55, Erteleyici .57 ve Panik karar verme ise .52 düzeyinde bulunmuştur. Çıkan Cronbach Alpha güvenirlik katsayılarının kullanılabilir olduğunu Faleye (2008), güvenirlik analizleri çalışmasında belirtmiştir.

Melbourne Karar Verme Ölçeğinin Geçerliği

MKVÖ I-II geçerlik çalışmalarını Deniz (2004), kapsam geçerliği ve benzer ölçekler geçerliği yöntemi kullanarak gerçekleştirmiş, kapsam geçerliğinde, uzman görüşüne başvurmuştur. Benzer ölçekler geçerliğini Kuzgun (1992), tarafından geliştirilen Karar Stratejileri Ölçeği ile yapılmış, öğrencilere Melbourne Karar Verme Ölçeği I-II ve Karar Stratejileri Ölçeği birlikte uygulamıştır. MKVÖ I-II'nin alt ölçekleri ile KSÖ'nin alt ölçekleri arasındaki korelasyon katsayılarının .15 ile .71 arasında değiştiğini hesaplamıştır.

Bu araştırmanın demografik değişkenleri; cinsiyet, sınıf, bölüm, aile bütünlüğü, anne babanın eğitim düzeyleri, anne ve babanın mesleğidir. Bağımsız değişkeni benlik saygısı alt ölçekleri, bağımlı değişkenleri ise karar vermede özsaygı, karar verme stilleri alt ölçekleri oluşturmaktadır.

3.4. VERİLERİN ÇÖZÜMLENMESİ

Öğrencilerden toplanan benlik saygısı düzeylerini ile karar vermede öz saygı ve karar verme düzeylerini gösteren 344 anket, SPSS (Statistical Package For Social Scientists for Windows Release 20.0) programına girilmiştir. Verilerin analizinde ilk

nce dağılımların normal olup olmadığı kontrol edilmiştir. Verilerin normal dağılım özelliği göstermediği anlaşılınca, parametrik olmayan testler kullanılmıştır. Bu testler Kolmogorov-Simirnov Z Testi, Mann-Whitney U Testi, Kruskal-Wallis Testi ve Spearman Korelasyon testidir. Dağılımı gösteren Kolmogorov-Simirnov Z Testi tablo 4.2.1- 4.2.2'de verilmiştir. Öğrencilerin benlik saygısı alt leklerinin karar verme düzeylerini ne oranda açıkladığını anlamak için oklu Regresyon analizi uygulanmıştır. Anlamalılık (Assymp.Sig.) olarak $P < 0,05$ düzeyinde kabul edilmiştir.

BÖLÜM IV

4. BULGULAR

Bu bölümde değişkenlere ait frekans tablolarına ve araştırmanın alt problemlerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Öncelikle öğrencilerin, benlik saygı düzeyleri ile karar vermede özsaygı, karar verme stilleri puan ortalamalarının cinsiyet, sınıf, bölüm, aile bütünlüğü durumu, anne baba eğitim durumu, anne- baba meslek grubu değişkenleri açısından farklılaşıp farklılaşmadığını gösteren tablolara yer verilmiş ve incelenmiştir. Daha sonra öğrencilerin benlik saygısı alt ölçeklerinin kendi aralarında ,karar verme stilleri alt ölçeklerinin kendi aralarında, benlik saygısı ve karar verme stilleri alt ölçekleri arasındaki ilişkiyi gösteren korelasyon tablosuna yer verilmiş ve incelenmiştir. Daha sonra öğrencilerin benlik saygısı ölçeği alt ölçekleri puan ortalamalarının, karar vermede özsaygı, karar verme stilleri puan ortalamalarını açıklama gücünü gösteren regresyon tablolarına yer verilmiş ve incelenmiştir.

4.1. Frekans Dağılımları

Tablo 4.1.1. Öğrencilerinin cinsiyet değişkenini gösteren frekans dağılımı

	N	%
Kız	38	11
Erkek	306	89
Toplam	344	100

Tablo 4.1.1. İncelendiğinde okul öğrencilerinin %11'i kız , %89'u erkektir. Kızların sayısı 38, erkelerin sayısı ise 306'dır.

Tablo 4.1.2. Öğrencilerin sınıf değişkenini gösteren frekans dağılımı

	N	%
9. Sınıf	74	21,5
10.Sınıf	88	25,6
11.Sınıf	94	27,3
12.Sınıf	88	25,6
Toplam	344	100

Tablo 4.1.2 İncelendiğinde okul öğrencilerinin %21,5'ini 9.sınıflar, %25,6'sını 10.sınıflar, %27,3'ünü 11.sınıflar, %25,6'sını da 12.sınıflar oluşturmaktadır.

Tablo 4.1.3. Öğrencilerin bölüm değişkenini gösteren frekans dağılımı

	N	%
Bilişim Teknolojileri	46	17
Elektrik Elektronik Teknolojisi	57	21,1
Motorlu Araçlar Teknolojisi	49	18,1
Metal Teknolojisi	25	9,3
İnşaat Teknolojisi	52	19,3
Makine Teknolojisi	11	4,1
Mobilya ve İç Mekan Tasarımı	8,7	11,1
Toplam	270	100

Tablo 4.1.3 İncelendiğinde öğrencilerin %17'si bilişim teknolojilerinde, %21,1'i elektrik elektronik teknolojisinde, %18,1'i motorlu araçlar teknolojisinde, %9,3'ü metal teknolojisinde, %19,3'ü inşaat teknolojisinde, %4,1'i makine teknolojisinde, %11,1'i mobilya ve iç mekan tasarımı bölümünde okumaktadır.

Tablo 4.1.4. Öğrencilerin anne eğitim durumunu gösteren frekans dağılımı

	N	%
Okur yazar değil	10	2,9
İlköğretim	122	35,5
Lise	176	51,2
Üniversite	29	8,4
Yüksek lisans/Doktora	7	2
Toplam	344	100

Tablo 4.1.4 İncelendiğinde okulda öğrenim gören öğrenci annelerinin %2,9'u okuryazar olmayandır. %35,5'i ilköğretim, %51,2'si lise, %8,4'ü üniversite, %2'si yüksek lisans veya doktora mezunudur.

Tablo 4.1.5. Öğrencilerin baba eğitim durumunu gösteren frekans dağılımı

	N	%
Okur yazar değil	2	6
İlköğretim	139	40,4
Lise	163	47,4
Üniversite	34	9,9
Yüksek lisans/Doktora	6	1,7
Toplam	344	100

Tablo 4.1.5 İncelendiğinde okulda öğrenim gören öğrencilerin babalarının %6'sı okuryazar olmayandır. %40,4'ü ilköğretim, %47,4'ü lise, %9,9'u üniversite, %1,7'si yüksek lisans veya doktora mezunudur.

Tablo 4.1.6. Öğrencilerin aile bütünlüğünü gösteren frekans dağılımı

	N	%
Anne Baba beraber	292	84,9
Anne Baba ayrı	52	15,1
Toplam	344	100

Tablo 4.1.6. Öğrencilerin %84,4'nün aile bütünlüğü varken, %15,1'in ise aile bütünlüğü yoktur.

Tablo 4.1.7. Öğrencilerin anne meslek grubunu gösteren frekans dağılımı

	N	%
Çalışmıyor	166	48,3
İşçi	67	19,5
Memur	54	15,7
Serbest Meslek	49	14,2
Emekli	8	2,3
Toplam	344	100

Tablo 4.1.7. Okulda öğrenim gören öğrencilerin annelerinin %48,3'ü çalışmıyor, %19,5'i işçi, %15,7'si memur, %14,2'si'ü serbest meslek, %2,3'ü emeklidir.

Tablo 4.1.8. Öğrencilerin baba meslek grubunu gösteren frekans dağılımı

	N	%
Çalışmıyor	4	1,2
İşçi	110	32,0
Memur	85	24,7
Serbest Meslek	109	31,7
Emekli	36	10,5
Toplam	344	100

Tablo 4.1.8. incelendiğinde okulda öğrenim gören öğrencilerin babalarının %1,2'si çalışmıyor, %32'i işçi, %24,7'si memur, %31,7'si'ü serbest meslek, %10,5'i emeklidir.

4.2. Demografik Testi Sonuç Tabloları

Tablo 4.2.1. Öğrencilerin benlik saygı düzeylerini gösteren One-Sample Kolmogorov-Smirnov testi

		Benlik Değeri	Özgüven	Depresif Duygulanım	Kendine Yetme	Başarma Ve Üretkenlik
N		344	344	344	344	344
Normal Parametreler	Ortalama	3,8476	3,8731	3,9558	3,9791	3,7907
Std. Sapma		0,72481	0,60532	0,82605	0,67390	0,64716
Most Extreme Differences	Absolute	0,077	0,066	0,114	0,082	0,98
Pozitif		0,056	0,033	0,103	0,065	0,044
Negatif		-0,077	-0,066	-0,114	-0,082	-0,98
Kolmogrov-Smirnov Z		1,437	1,218	2,124	1,524	1,813
P		0,032*	0,103	0,000*	0,019*	0,003*

P<0,05*

Tablo 4.2.1’de görüldüğü gibi; özgüven haricinde P değerleri 0,05’ten küçük olduğu görülmektedir (P<0.05). Bu sonuç bize verilerin normal dağılıma uygun olmadığını göstermektedir.

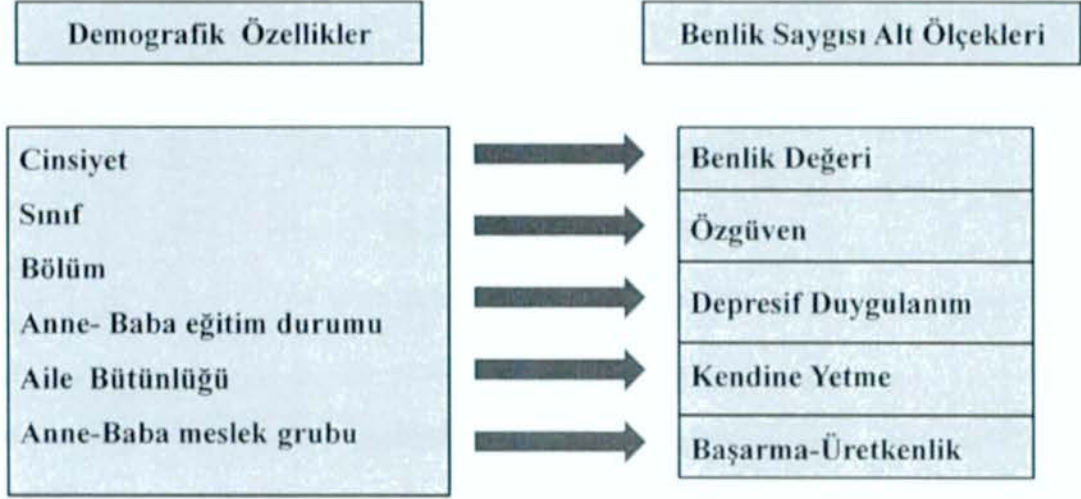
Tablo 4.2.2. Öğrencilerin karar vermede özsayı ve karar verme düzeylerini gösteren One-Sample Kolmogorov-Smirnov testi

		Karar vermede özsayı	Dikkatli Karar verme	Kaçıngan karar verme	Erteleyici karar verme	Panik karar verme
N		344	344	344	344	344
Normal Parametreler	Ortalama	1,4826	1,4152	0,8377	0,8087	0,9314
	Std. Sapma	0,32698	0,41082	0,39910	0,44791	0,43539
Most Extreme Differences	Absolute	0,144	0,128	0,090	0,104	0,092
	Pozitif	0,077	0,077	0,090	0,104	0,090
	Negatif	-0,144	-0,128	-0,085	-0,104	-0,092
Kolmogrov-Smirnov Z		2,662	2,374	1,675	1,934	1,700
P		0,000*	0,000*	0,007*	0,001*	0,006*

P<0,05*

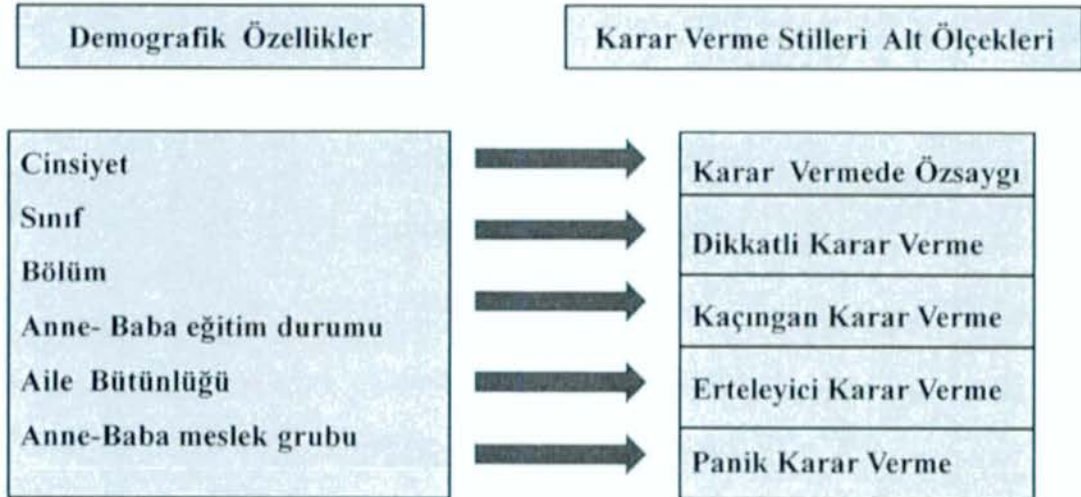
Tablo 4.2.2'de görüldüğü gibi; P değerleri 0,05 ten küçük olduğu görülmektedir (P<0.05). Bu sonuç bize verilerin normal dağılıma uygun olmadığını göstermektedir.

- Benlik saygısı alt ölçekleri ile demografik özellikler arasında bir farklılaşma var mıdır?

Şekil 1: Benlik saygısı alt ölçekleri ile demografik özellikler arasındaki ilişki

- Karar verme stilleri alt ölçekleri ile demografik özellikler arasında bir farklılaşma var mıdır?

Şekil 2: Karar verme stilleri alt ölçekleri ile demografik özellikler arasındaki ilişki

Tablo 4.2.3. Cinsiyet değişkenine göre öğrencilerin benlik saygı düzeylerini gösteren Mann-Whitney U testi sonuçları

		N	Sıra ortalaması	Sıra Toplamı	U	Z	P
Benlik Değeri	Kız	38	205,62	7813,50	4555,500	-2,181	0,029*
	Erkek	306	168,39	51526,50			
Özgüven	Kız	38	208,24	7913,00	4456,000	-2,353	0,019*
	Erkek	306	168,06	51427,00			
Depresif Duygulanım	Kız	38	181,38	6892,50	5476,500	-0,586	0,558
	Erkek	306	171,40	52447,50			
Kendine Yetme	Kız	38	188,63	7168,00	5201,000	-1,065	0,287
	Erkek	306	170,50	52172,00			
Başarma Ve Üretkenlik	Kız	38	168,14	6389,50	5648,500	-0,287	0,774
	Erkek	306	173,04	52950,50			

Tablo 4.2.3'te görüldüğü gibi; cinsiyet değişkeni ile benlik saygı değeri düzeyleri arasında farkın anlamlı olduğu saptanmıştır [U =4555,500, P=0,029<0.05]. Ortalama değerlere baktığımızda kız öğrencilerin sıra ortalaması $\bar{X}$ =205,62 iken erkek öğrencilerin sıra ortalaması $\bar{X}$ =168,39' dur.

Cinsiyet değişkeni ile özgüven düzeyleri arasında farkın anlamlı olduğu saptanmıştır [U =4456,000, P=0,019<0.05]. Ortalama değerlere baktığımızda kız öğrencilerin sıra ortalaması $\bar{X}$ =208,24 iken erkek öğrencilerin sıra ortalaması $\bar{X}$ =168,06'dır.

Cinsiyet değişkeni ile depresif duygulanım, kendine yetme ve başarma-üretme düzeyleri arasında farkın anlamlı olmadığı saptanmıştır (P>0.05).

Tablo 4.2.4. Cinsiyet değişkenine göre öğrencilerin karar vermede özsaygı ve karar verme düzeylerini gösteren Mann-Whitney U testi sonuçları

		N	Sıra ortalaması	Sıra Toplamı	U	Z	P
Karar vermede özsaygı	Kız	38	185,16	7036,00	5333,000	-0,842	0,400
	Erkek	306	170,93	52304,00			
Dikkatli Karar verme	Kız	38	176,59	6710,50	5658,500	-0,271	0,786
	Erkek	306	171,99	52629,50			
Kaçınan karar verme	kız	38	130,09	4943,50	4943,500	-2,809	0,005*
	Erkek	306	177,77	54396,50			
Erteleyici karar verme	Kız	38	134,28	5102,50	4361,500	-2,534	0,011*
	Erkek	306	177,25	54237,50			
Panik karar verme	Kız	38	143,20	5441,50	4700,500	-1,943	0,052
	Erkek	306	176,14	53898,50			

P<0,05*

Tablo 4.2.4’de görüldüğü gibi; cinsiyet değişkeni ile kaçınan karar verme düzeyleri arasında farkın anlamlı olduğu saptanmıştır [U=4943,500 P=0,005<0.05]. Ortalama değerlere baktığımızda kız öğrencilerin sıra ortalaması $\bar{X} =130,09$ iken erkek öğrencilerin sıra ortalaması $\bar{X} =177,77$ ’ dir.

Cinsiyet değişkeni ile erteleyici karar verme düzeyleri arasında farkın anlamlı olduğu saptanmıştır [U=4361,500, P=0,011<0.05]. Ortalama değerlere baktığımızda kız öğrencilerin sıra ortalaması $\bar{X} =134,28$ iken erkek öğrencilerin sıra ortalaması $\bar{X} =177,25$ ’dir.

Cinsiyet değişkeni ile karar vermede özsaygı, dikkatli karar verme ve panik karar verme düzeyleri arasında farkın anlamlı olmadığı saptanmıştır (P>0.05).

Tablo 4.2.5. Sınıf değişkenine göre öğrencilerin benlik saygı düzeylerini gösteren Kruskal-Wallis testi sonuçları

		N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	p
Benlik değeri	9. Sınıf	74	151,34	3	6,939	0,074
	10.Sınıf	88	188,85			
	11.Sınıf	94	165,47			
	12.Sınıf	88	181,46			
Özgüven	9. Sınıf	74	155,60	3	8,763	0,033*
	10.Sınıf	88	174,56			
	11.Sınıf	94	161,02			
	12.Sınıf	88	196,91			
Depresif duygulanım	9. Sınıf	74	153,52	3	7,285	0,063
	10.Sınıf	88	193,39			
	11.Sınıf	94	164,83			
	12.Sınıf	88	175,77			
Kendine yetme	9. Sınıf	74	145,97	3	11,188	0,011*
	10.Sınıf	88	186,10			
	11.Sınıf	94	162,72			
	12.Sınıf	88	191,66			
Başarma ve üretkenlik	9. Sınıf	74	153,44	3	10,426	0,015*
	10.Sınıf	88	186,75			
	11.Sınıf	94	156,15			
	12.Sınıf	88	191,74			

P<0,05*

Tablo 4.2.5'te görüldüğü gibi; sınıf değişkeni ile özgüven düzeyleri arasında farkın anlamlı olduğu saptanmıştır [X²=8,763, P=0,033<0.05]. Bu farklılık sonucunda özgüven düzeyleri en yüksek çıkan sınıflar 196,91 puanla 12'lerdir. 10.sınıfların puanları da 174,56'dır. 12.sınıfların 9.ve 11.sınıflara, 10.sınıflarında 9.sınıflara göre özgüven düzeyleri yüksek çıkmıştır.

Sınıf değişkeni ile kendine yetme düzeyleri arasında farkın anlamlı olduğu saptanmıştır [X²=11,188, P=0,011<0.05]. Kendine yetme puanı en yüksek çıkan sınıf 191,66 puanla 12'lerdir. Arkasından 10.sınıflar 186,10 puanla gelmektedirler.

12.sınıfların 9.ve 11.sınıflara, 10.sınıflarında 9.sınıflara göre kendine yetme düzeyleri yüksek çıkmıştır.

Sınıf değişkeni ile başarıma ve üretkenlik düzeyleri arasında farkın anlamlı olduğu saptanmıştır [$\chi^2=10,426$, $P=0,015<0.05$]. Bu farklılık sonucunda; başarıma ve üretkenlik puanları en yüksek çıkan sınıflar 191,74 puanla 12'lerdir. Arkasından 10.sınıflar 186,75 puanla gelmektedirler. 12. sınıf ve 10.sınıf öğrencilerinin 9. sınıf ve 11.sınıf öğrencilerine göre başarıma ve üretkenlik düzeyleri yüksek çıkmıştır.

Sınıf değişkeni ile benlik değeri ve depresif duygulanım düzeyleri arasında farkın anlamlı olmadığı saptanmıştır ($P>0.05$).

Tablo 4.2.6. Sınıf değişkenine göre öğrencilerin karar vermede özsaygı ve karar verme düzeylerini gösteren Kruskal-Wallis testi sonuçları

		N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	p
Karar vermede öz saygı	9. Sınıf	74	163,83	3	5,618	0,132
	10.Sınıf	88	175,22			
	11.Sınıf	94	159,83			
	12.Sınıf	88	191,45			
Dikkatli karar verme	9. Sınıf	74	140,18	3	13,346	0,004*
	10.Sınıf	88	168,74			
	11.Sınıf	94	180,07			
	12.Sınıf	88	195,35			
Kaçınan karar verme	9. Sınıf	74	192,64	3	10,228	0,151
	10.Sınıf	88	172,11			
	11.Sınıf	94	171,62			
	12.Sınıf	88	156,89			
Erteleyici karar verme	9. Sınıf	74	197,29	3	8,281	0,041*
	10.Sınıf	88	159,65			
	11.Sınıf	94	178,20			
	12.Sınıf	88	158,42			
Panik karar verme	9. Sınıf	74	175,38	3	3,174	0,366
	10.Sınıf	88	164,83			
	11.Sınıf	94	186,12			
	12.Sınıf	88	163,20			

Tablo 4.2.6’da; sınıf değişkeni ile dikkatli karar verme düzeyleri arasında farkın anlamlı olduğu saptanmıştır [$X^2=15,346$, $P=0,004<0.05$]. Bu farklılık sonucunda; dikkatli karar verme düzeyleri en yüksek çıkan 195,35 puanla 12.sınıflardır. 12. sınıf öğrencilerinin 9. ve 10. sınıf öğrencilerine göre 11.sınıf öğrencilerinin de 9. sınıf öğrencilerine göre dikkatli karar verme düzeyleri yüksek çıkmıştır.

Sınıf değişkeni ile erteleyici karar verme düzeyleri arasında farkın anlamlı olduğu saptanmıştır [$X^2=8,281$, $P=0,041<0.05$]. Bu farklılık sonucunda erteleyici karar verme düzeyleri 197,29 puanla en fazla çıkan sınıflar 9’lardır.

Sınıf değişkeni ile karar vermede öz saygı, kaçınan karar verme ve panik karar verme düzeyleri arasında farkın anlamlı olmadığı saptanmıştır ($P>0.05$).

Tablo 4.2.7. Bölüm değişkenine göre öğrencilerin benlik saygı düzeylerini gösteren Kruskal-Wallis testi sonuçları

		N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	p
Benlik Değeri	Bilişim Tek.	46	135,87	6	3,056	0,802
	Elekt.Elektronik. Tek	57	122,65			
	Motorlu Araçlar Tek.	49	136,46			
	Metal tek.	25	131,88			
	İnşaat Tek.	52	144,46			
	Makine Tek.	11	155,55			
	Ahşap Tek.	30	137,92			
Özgüven	Bilişim Tek.	46	135,02	6	6,066	0,416
	Elekt.Elektronik. Tek	57	119,89			
	Motorlu Araçlar Tek.	49	140,17			
	Metal tek.	25	125,12			
	İnşaat Tek.	52	154,49			
	Makine Tek.	11	139,36			
	Ahşap Tek.	30	132,58			
Depresif Duygulanım	Bilişim Tek.	46	136,97	6	3,194	0,784
	Elekt.Elektronik. Tek	57	120,35			
	Motorlu Araçlar Tek.	49	139,86			
	Metal tek.	25	133,46			
	İnşaat Tek.	52	140,66			
	Makine Tek.	11	149,95			
	Ahşap Tek.	30	142,37			
Kendine Yetme	Bilişim Tek.	46	119,07	6	8,082	0,232
	Elekt.Elektronik. Tek	57	128,30			
	Motorlu Araçlar Tek.	49	152,54			
	Metal tek.	25	123,64			
	İnşaat Tek.	52	132,67			
	Makine Tek.	11	160,50			
	Ahşap Tek.	30	152,17			
Başarma Ve Üretkenlik	Bilişim Tek.	46	131,45	6	4,809	0,568
	Elekt.Elektronik. Tek	57	137,34			
	Motorlu Araçlar Tek.	49	145,68			
	Metal tek.	25	110,90			
	İnşaat Tek.	52	129,63			
	Makine Tek.	11	148,50			
	Ahşap Tek.	30	147,48			

Tablo 4.2.7’de görüldüğü gibi; bölüm değişkeni ile benlik değeri, özgüven, depresif duygulanım, kendine yetme ve başarma-üretkenlik arasında farkın anlamlı olmadığı saptanmıştır ($P>0.05$).

Tablo 4.2.8. Bölüm değişkenine göre öğrencilerin karar vermede özsaygı ve karar verme düzeylerini gösteren Kruskal-Wallis testi sonuçları

		N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	P
Karar vermede özsaygı	Bilişim Tek.	46	122,37	6	7,399	0.286
	Elekt.Elektronik. Tek	57	122,25			
	Motorlu Araçlar Tek.	49	133,63			
	Metal tek.	25	132,00			
	İnşaat Tek.	52	151,28			
	Makine Tek.	11	150,77			
	Ahşap Tek.	30	153,83			
Dikkatli Karar verme	Bilişim Tek.	46	137,48	6	4,605	0,595
	Elekt.Elektronik. Tek	57	123,54			
	Motorlu Araçlar Tek.	49	148,34			
	Metal tek.	25	122,70			
	İnşaat Tek.	52	143,21			
	Makine Tek.	11	117,14			
	Ahşap Tek.	30	138,25			
Kaçınan karar verme	Bilişim Tek.	46	136,39	6	5,804	0,446
	Elekt.Elektronik. Tek	57	139,69			
	Motorlu Araçlar Tek.	49	140,72			
	Metal tek.	25	159,14			
	İnşaat Tek.	52	117,06			
	Makine Tek.	11	132,59			
	Ahşap Tek.	30	130,93			
Erteleyici karar verme	Bilişim Tek.	46	121,62	6	7,264	0,297
	Elekt.Elektronik. Tek	57	154,31			
	Motorlu Araçlar Tek.	49	130,76			
	Metal tek.	25	136,30			
	İnşaat Tek.	52	129,79			
	Makine Tek.	11	109,68			
	Ahşap Tek.	30	147,50			
Panik karar verme	Bilişim Tek.	46	136,65	6	6,918	0,328
	Elekt.Elektronik. Tek	57	153,63			
	Motorlu Araçlar Tek.	49	129,16			
	Metal tek.	25	124,32			
	İnşaat Tek.	52	124,88			
	Makine Tek.	11	109,09			
	Ahşap Tek.	30	147,03			

Tablo 4.2.8’de görüldüğü gibi; bölüm değişkeni ile karar vermede öz saygı ve karar verme stilleri alt ölçekleri arasında farkın anlamlı olmadığı saptanmıştır ($P>0.05$).

Tablo 4.2.9. Aile bütünlüğü değişkenine göre öğrencilerin benlik saygı düzeylerini gösteren Mann-Whitney U testi sonuçları

		N	Sıra ortalaması	Sıra Toplamı	U	Z	P
Benlik Değeri	Anne Baba ayrı	52	185,42	9642,00	6920,0	-1,019	0,308
	Anne Baba beraber	292	170,20	49698,00			
Özgüven	Anne Baba ayrı	52	194,60	10119,00	6443,0	-1,742	0,081
	Anne Baba beraber	292	168,57	49221,00			
Depresif Duygulanım	Anne Baba ayrı	52	168,09	8740,50	7362,5	-0,349	0,727
	Anne Baba beraber	292	173,29	50599,00			
Kendine Yetme	Anne Baba ayrı	52	185,03	9621,50	6940,5	-0,991	0,322
	Anne Baba beraber	292	170,27	49718,50			
Başarma Ve Üretkenlik	Anne Baba ayrı	52	189,62	9860,00	6702,0	-1,351	0,177
	Anne Baba beraber	292	169,45	49480,00			

P<0,05*

Tablo 4.2.9'da görüldüğü gibi; aile bütünlüğü değişkeni ile benlik değeri, özgüven, depresif duygulanım, kendine yetme ve başarma - üretkenlik arasında farkın anlamlı olmadığı saptanmıştır (P>0.05).

Tablo 4.2.10. Aile bütünlüğüne göre öğrencilerin karar vermede özsaygı ve karar verme düzeylerini gösteren Mann-Whitney U testi sonuçları

		N	Sıra Ort.	Sıra Toplamı	U	Z	P
Karar vermede özsaygı	Anne Baba ayrı	52	182,38	9483,50	7078,5	-0,78	0,432
	Anne Baba beraber	292	170,74	49856,50			
Dikkatli Karar verme	Anne Baba ayrı	52	188,90	9823,00	6739,0	-1,30	0,193
	Anne Baba beraber	292	169,58	49517,00			
Kaçınan karar verme	Anne Baba ayrı	52	155,63	8093,00	6715,0	-1,33	0,181
	Anne Baba beraber	292	175,50	51247,00			
Erteleyici karar verme	Anne Baba ayrı	52	165,62	8612,00	7234,0	-0,54	0,585
	Anne Baba beraber	292	173,73	50728,00			
Panik karar verme	Anne Baba ayrı	52	171,42	8914,00	7536,0	-0,08	0,932
	Anne Baba beraber	292	172,69	50426,00			

P<0,05*

Tablo 4.2.10'da görüldüğü gibi; aile durumu değişkeni ile karar vermede öz saygı, dikkatli karar verme, kaçınan karar verme, erteleyici karar verme ve panik karar verme düzeyleri arasında farkın anlamlı olmadığı saptanmıştır (P>0.05).

Tablo 4.2.11. Anne eğitim düzeyi değişkenine göre öğrencilerin benlik saygı düzeylerini gösteren Kruskal-Wallis testi sonuçları

		N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	P
Benlik değeri	Okur yazar değil	10	166,95	4	5,245	0,263
	İlköğretim	122	158,38			
	Lise	176	182,93			
	Üniversite	29	178,12			
	Y.Lisans/Doktora	7	140,93			
Özgüven	Okur yazar değil	10	162,65	4	7,402	0,116
	İlköğretim	122	153,82			
	Lise	176	183,26			
	Üniversite	29	190,05			
	Y.Lisans/Doktora	7	169,00			
Depresif duygulanım	Okur yazar değil	10	123,85	4	5,536	0,237
	İlköğretim	122	165,09			
	Lise	176	181,64			
	Üniversite	29	173,72			
	Y.Lisans/Doktora	7	136,21			
Kendine yetme	Okur yazar değil	10	172,15	4	3,473	0,482
	İlköğretim	122	159,72			
	Lise	176	178,48			
	Üniversite	29	184,74			
	Y.Lisans/Doktora	7	194,71			
Başarma ve üretkenlik	Okur yazar değil	10	141,95	4	6,204	0,184
	İlköğretim	122	157,24			
	Lise	176	183,56			
	Üniversite	29	180,17			
	Y.Lisans/Doktora	7	172,29			

P<0,05*

Tablo 4.2.11’de görüldüğü gibi; anne eğitim düzeyi değişkeni ile benlik değeri, özgüven, depresif duygulanım, kendine yetme ve başarma-üretkenlik değeri düzeyleri arasında farkın anlamlı olmadığı saptanmıştır (P>0.05).

Tablo 4.2.12. Anne eğitim düzeyine göre öğrencilerin karar vermede özsaygı ve karar verme düzeylerini gösteren Kruskal-Wallis testi sonuçları

		N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	P
Karar vermede öz saygı	Okur yazar değil	10	135,55	4	6,559	0,161
	İlköğretim	122	161,78			
	Lise	176	176,11			
	Üniversite	29	196,83			
	Y.Lisans/Doktora	7	220,64			
Dikkatli karar verme	Okur yazar değil	10	162,65	4	0,902	0,924
	İlköğretim	122	173,57			
	Lise	176	174,68			
	Üniversite	29	174,60			
	Y.Lisans/Doktora	7	145,71			
Kaçınan karar verme	Okur yazar değil	10	180,85	4	6,029	0,197
	İlköğretim	122	186,14			
	Lise	176	161,55			
	Üniversite	29	168,05			
	Y.Lisans/Doktora	7	216,64			
Erteleyici karar verme	Okur yazar değil	10	154,15	4	5,826	0,212
	İlköğretim	122	179,22			
	Lise	176	175,37			
	Üniversite	29	132,55			
	Y.Lisans/Doktora	7	174,93			
Panik karar verme	Okur yazar değil	10	170,45	4	1,384	0,847
	İlköğretim	122	180,81			
	Lise	176	168,27			
	Üniversite	29	166,52			
	Y.Lisans/Doktora	7	161,86			

P<0.05*

Tablo 4.2.12’de görüldüğü gibi; anne eğitim düzeyi değişkeni ile karar vermede özsaygı, dikkatli karar verme, kaçınan karar verme, erteleyici karar verme ve panik karar verme düzeyleri arasında farkın anlamlı olmadığı saptanmıştır (P>0.05).

Tablo 4.2.13. Baba eğitim düzeyi değişkenine göre öğrencilerin benlik saygı düzeylerini gösteren Kruskal-Wallis testi sonuçları

		N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	P
Benlik değeri	Okur yazar değil	2	105,75	4	8,084	0,089
	İlköğretim	139	157,27			
	Lise	163	179,94			
	Üniversite	34	201,78			
	Y.Lisans/Doktora	6	179,50			
Özgüven	Okur yazar değil	2	72,00	4	17,367	0,002*
	İlköğretim	139	152,28			
	Lise	163	180,07			
	Üniversite	34	222,00			
	Y.Lisans/Doktora	6	188,17			
Depresif duygulanım	Okur yazar değil	2	29,00	4	9,530	0,049*
	İlköğretim	139	164,06			
	Lise	163	173,57			
	Üniversite	34	206,76			
	Y.Lisans/Doktora	6	192,42			
Kendine yetme	Okur yazar değil	2	60,25	4	13,145	0,011*
	İlköğretim	139	157,28			
	Lise	163	178,72			
	Üniversite	34	215,31			
	Y.Lisans/Doktora	6	150,92			
Başarma ve üretkenlik	Okur yazar değil	2	190,00	4	12,762	0,012*
	İlköğretim	139	152,56			
	Lise	163	180,04			
	Üniversite	34	214,10			
	Y.Lisans/Doktora	6	187,92			

P<0.05*

Tablo 4.2.13'te görüldüğü gibi; baba eğitim düzeyi değişkeni ile özgüven düzeyleri arasında farkın anlamlı olduğu saptanmıştır (P<0.05). Bu farklılık sonucunda; baba eğitim düzeyi üniversite mezunu olan öğrencilerin özgüven değerleri; okuryazar olmayanlara göre ve ilköğretim mezunu olanlara göre yüksek çıkmıştır.

Baba eğitim değişkeni ile depresif duygulanım düzeyleri arasında farkın anlamlı olduğu saptanmıştır (P<0.05). Bu farklılık sonucunda; baba eğitim düzeyi üniversite

mezunu ve yüksek lisans mezunu olan öğrencilerin; babası okuryazar olmayan ve ilköğretim mezunu olanlara göre depresif duygulanım düzeyleri yüksek çıkmıştır.

Baba eğitim düzeyi değişkeni ile kendine yetme düzeyleri arasında farkın anlamlı olduğu saptanmıştır ($P<0.05$). Bu farklılık sonucunda; baba eğitim düzeyi üniversite mezunu olan öğrencilerin kendine yetme düzeyleri (215,31), babası okuryazar olmayanlara göre bir hayli fazla çıkmıştır (60,25). Ayrıca babası üniversite mezunu olan öğrencilerin puanları, babası ilköğretim, lise ve yüksek lisans mezunu olan öğrencilere göre de yüksek çıkmıştır.

Baba eğitim düzeyi değişkeni ile başarı ve üretkenlik düzeyleri arasında farkın anlamlı olduğu saptanmıştır ($P<0.05$). Bu farklılık sonucunda; baba eğitim düzeyi üniversite mezunu olan öğrencilerin puanları (214,10); babası ilköğretim mezunu (154,56) ve lise mezunu (180,04) olanlara göre yüksek çıkmıştır.

Baba eğitim düzeyi değişkeni ile benlik değeri düzeyleri arasında farkın anlamlı olmadığı saptanmıştır ($P>0.05$).

Tablo 4.2.14. Baba eğitim düzeyine göre öğrencilerin karar vermede özsaygı ve karar verme düzeylerini gösteren Kruskal-Wallis testi sonuçları

		N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	P
Karar vermede öz saygı	Okur yazar değil	2	98,00	4	10,860	0,028*
	İlköğretim	139	156,60			
	Lise	163	178,20			
	Üniversite	34	205,07			
	Y.Lisans/Doktora	6	226,17			
Dikkatli karar verme	Okur yazar değil	2	33,25	4	5,109	0,276
	İlköğretim	139	167,43			
	Lise	163	178,23			
	Üniversite	34	176,69			
	Y.Lisans/Doktora	6	157,00			
Kaçingan karar verme	Okur yazar değil	2	316,75	4	7,241	0,124
	İlköğretim	139	181,04			
	Lise	163	163,99			
	Üniversite	34	164,82			
	Y.Lisans/Doktora	6	201,17			
Erteleyici karar verme	Okur yazar değil	2	191,75	4	1,274	0,866
	İlköğretim	139	178,85			
	Lise	163	166,47			
	Üniversite	34	174,19			
	Y.Lisans/Doktora	6	173,19			
Panik karar verme	Okur yazar değil	2	191,25	4	1,362	0,851
	İlköğretim	139	173,34			
	Lise	163	170,07			
	Üniversite	34	185,19			
	Y.Lisans/Doktora	6	140,92			

Tablo 4.2.14' te görüldüğü gibi; baba eğitim düzeyi değişkeni ile karar vermede öz saygı düzeyleri arasında farkın anlamlı olduğu saptanmıştır ($P < 0.05$). Bu farklılık sonucunda; baba eğitim durumu yüksek lisans (226,17) ve üniversite mezunu (205,07) olan öğrencilerin karar vermede özsaygı puanları, babası okuryazar olmayanlara göre (98,00) göre yüksek çıkmıştır. Baba eğitim düzeyi değişkeni ile dikkatli, kaçingan, erteleyici ve panik karar verme düzeyleri arasında farkın anlamlı olmadığı saptanmıştır ($P > 0.05$).

Tablo 4.2.15. Anne meslek grubu değişkenine göre öğrencilerin benlik saygı düzeylerini gösteren Kruskal-Wallis testi sonuçları

		N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	p
Benlik değeri	Çalışmıyor	166	165,13	4	2,538	0,638
	İşçi	67	174,10			
	Memur	54	180,87			
	Serbest	49	187,66			
	emekli	8	162,69			
Özgüven	Çalışmıyor	166	164,40	4	3,533	0,473
	İşçi	67	174,20			
	Memur	54	183,87			
	Serbest	49	188,69			
	emekli	8	150,44			
Depresif duygulanım	Çalışmıyor	166	162,64	4	4,888	0,299
	İşçi	67	176,29			
	Memur	54	182,68			
	Serbest	49	193,24			
	emekli	8	149,56			
Kendine yetme	Çalışmıyor	166	171,70	4	0,495	0,974
	İşçi	67	179,53			
	Memur	54	171,03			
	Serbest	49	167,32			
	emekli	8	172,00			
Başarma ve üretkenlik	Çalışmıyor	166	167,44	4	1,016	0,907
	İşçi	67	177,84			
	Memur	54	180,23			
	Serbest	49	174,87			
	emekli	8	166,13			

P<0.05*

Tablo 4.2.15'te görüldüğü gibi; anne meslek durumu değişkeni ile benlik değeri, özgüven, depresif duygulanım, kendine yetme ve başarma-üretkenlik düzeyleri arasında farkın anlamlı olmadığı saptanmıştır (P>0.05).

Tablo 4.2.16. Anne meslek grubuna göre öğrencilerin karar vermede özsaygı ve karar verme düzeylerini gösteren Kruskal-Wallis testi sonuçları

		N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	p
Karar vermede öz saygı	Çalışmıyor	166	164,49	4	2,944	0,567
	İşçi	67	177,19			
	Memur	54	187,69			
	Serbest	49	178,94			
	emekli	8	157,38			
Dikkatli karar verme	Çalışmıyor	166	175,58	4	5,902	0,207
	İşçi	67	174,48			
	Memur	54	144,74			
	Serbest	49	185,64			
	emekli	8	198,81			
Kaçınan karar verme	Çalışmıyor	166	180,87	4	7,841	0,098
	İşçi	67	182,96			
	Memur	54	146,78			
	Serbest	49	154,09			
	emekli	8	197,63			
Erteleyici karar verme	Çalışmıyor	166	175,81	4	3,768	0,438
	İşçi	67	176,61			
	Memur	54	149,04			
	Serbest	49	181,48			
	emekli	8	172,75			
Panik karar verme	Çalışmıyor	166	178,12	4	2,823	0,588
	İşçi	67	161,63			
	Memur	54	159,76			
	Serbest	49	182,98			
	emekli	8	168,81			

P<0.05*

Tablo 4.2.16’da görüldüğü gibi; anne çalışma durumu değişkeni ile karar vermede özsaygı, dikkatli karar verme, kaçınan karar verme, erteleyici karar verme ve panik karar verme düzeyleri arasında farkın anlamlı olmadığı saptanmıştır (P>0.05).

Tablo 4.2.17. Baba meslek grubu değişkenine göre öğrencilerin benlik saygı düzeylerini gösteren Kruskal-Wallis testi sonuçları

		N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	p
Benlik değeri	Çalışmıyor	4	235,38	4	9,766	0,045*
	İşçi	110	165,96			
	Memur	85	195,85			
	Serbest	109	156,50			
	emekli	36	178,81			
Özgüven	Çalışmıyor	4	298,00	4	14,840	0,005*
	İşçi	110	166,58			
	Memur	85	192,55			
	Serbest	109	153,71			
	emekli	36	186,19			
Depresif duygulanım	Çalışmıyor	4	297,63	4	8,948	0,062
	İşçi	110	166,65			
	Memur	85	183,59			
	Serbest	109	163,11			
	emekli	36	178,72			
Kendine yetme	Çalışmıyor	4	251,75	4	4,518	0,340
	İşçi	110	170,62			
	Memur	85	182,72			
	Serbest	109	163,02			
	emekli	36	174,01			
Başarma ve üretkenlik	Çalışmıyor	4	316,00	4	15,291	0,004*
	İşçi	110	164,30			
	Memur	85	193,09			
	Serbest	109	157,81			
	emekli	36	177,47			

P<0.05*

Tablo 4.2.17'de; baba çalışma durumu değişkeni ile benlik değeri düzeyi arasında farkın anlamlı olduğu saptanmıştır (P<0.05). Babası her hangi bir işte çalışmayan öğrencilerin benlik değeri (235,38), babası diğer meslek mensubu olanlara göre, babası memur olarak çalışan öğrencilerin benlik değeri (195,85) ise babası serbest meslek olanlara (156,50) ve babası işçi olanlara (165,96) göre yüksek çıkmıştır.

Baba çalışma durumu değişkeni ile özgüven değeri düzeyi arasında farkın anlamlı olduğu saptanmıştır ($P<0.05$). Babası her hangi bir işte çalışmayan öğrencilerin özgüvenleri (298,00) diğer meslek mensubu olanlara göre, babası memur olarak çalışan öğrencilerin özgüvenleri (192,55) ise babası işçi olan (166,58) ve serbest meslek mensubu olanlara (153,71) göre yüksek çıkmıştır.

Baba çalışma durumu değişkeni ile başarıma-üretkenlik değeri düzeyi arasında farkın anlamlı olduğu saptanmıştır ($P<0.05$). Babası her hangi bir işte çalışmayan (316) ve babası memur olan (193,09) öğrencilerin başarıma ile üretkenlik düzeyleri, diğer meslek mensubu olanlara göre yüksek çıkmıştır. Başarıma-üretkenlik puanları, babası emekli olanların (177,09), işçi olanların (164,30), serbest meslek olarak çalışanların puanları da (157,81)'dir.

Baba çalışma durumu değişkeni ile depresif duygulanım ve kendine yetme değeri düzeyleri arasında farkın anlamlı olmadığı saptanmıştır ($P>0.05$).

Tablo 4.2.18. Baba meslek grubuna göre öğrencilerin karar vermede özsaygı ve karar verme düzeylerini gösteren Kruskal-Wallis testi sonuçları

		N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	p
Karar vermede öz saygı	Çalışmıyor	4	272,00	4	5,829	0,212
	İşçi	110	167,85			
	Memur	85	178,11			
	Serbest	109	165,06			
	emekli	36	184,96			
Dikkatli karar verme	Çalışmıyor	4	223,38	4	3,081	0,544
	İşçi	110	164,72			
	Memur	85	171,49			
	Serbest	109	173,03			
	emekli	36	191,40			
Kaçınan karar verme	Çalışmıyor	4	137,88	4	3,644	0,456
	İşçi	110	184,84			
	Memur	85	171,70			
	Serbest	109	167,35			
	emekli	36	156,13			
Erteleyici karar verme	Çalışmıyor	4	185,88	4	2,922	0,571
	İşçi	110	181,69			
	Memur	85	174,42			
	Serbest	109	168,22			
	emekli	36	151,35			
Panik karar verme	Çalışmıyor	4	100,25	4	4,191	0,381
	İşçi	110	165,00			
	Memur	85	177,31			
	Serbest	109	181,70			
	emekli	36	164,24			

P<0.05*

Tablo 4.2.18'de görüldüğü gibi; baba çalışma durumu değişkeni ile değişkeni ile karar vermede özsaygı, dikkatli karar verme, kaçınan karar verme, erteleyici karar verme ve panik karar verme düzeyleri arasında farkın anlamlı olmadığı saptanmıştır (P>0.05).

4.3. Benlik saygısı alt ölçekleri ile karar vermede özsaygı ve karar verme alt ölçeklerinin korelasyonu (N=344)

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1. Depresif	1									
2. Kendine	.503**	1								
3. Benlik	.597**	.553**	1							
4. Özgüven	.525**	.591**	.627**	1						
5. Başarma	.503**	.485**	.546**	.574**	1					
6. Kaçınan	-.278**	-.249**	-.360**	-.377**	-.326**	1				
7. Dikkatli	.152**	.207**	.233**	.265**	.282**	-.236**	1			
8. Özsaygı	.366**	.333**	.431**	.468**	.488**	-.373**	.311**	1		
9. Erteleyici	-.289**	-.271**	-.335**	-.207**	-.300**	.454**	-.188**	-.292**	1	
10. Panik	-.361**	-.269**	-.426**	-.345**	-.401**	.411	-.099	-.369**	.496**	1

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed). Spearman Korelasyonu.

1= Depresif Duygulanım 2= Kendine Yetme 3= benlik Değeri 4= Özgüven 5= Başarma ve Üretkenlik 6= Kaçınan Karar Verme 7= Dikkatli Karar Verme

8= Karar Vermede Özsaygı 9= Erteleyici Karar Verme 10=Panik Karar Verme

Tablo 4.3. incelendiğinde öğrencilerinin; kendine yetme ve depresif duygulanım düzeyleri arasında pozitif yönlü bir ilişkinin olduğu saptanmıştır ($r=0,503$ $p<0,01$).

Benlik değeri ve depresif duygulanım düzeyleri arasında pozitif yönlü bir ilişkinin olduğu saptanmıştır ($r=0,597$ $p<0,01$).

Benlik değeri ve kendine yetme düzeyleri arasında pozitif yönlü bir ilişkinin olduğu saptanmıştır ($r=0,553$ $p<0,01$).

Özgüven ve depresif duygulanım düzeyleri arasında pozitif yönlü bir ilişkinin olduğu saptanmıştır ($r=0,525$ $p<0,01$).

Özgüven ve kendine yetme düzeyleri arasında pozitif yönlü bir ilişkinin olduğu saptanmıştır ($r=0,553$ $p<0,01$).

Özgüven ve benlik değeri düzeyleri arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişkinin olduğu saptanmıştır ($r=0,627$ $p<0,01$).

Başarım- üretme ve depresif duygulanım düzeyleri arasında pozitif yönlü bir ilişkinin olduğu saptanmıştır ($r=0,503$ $p<0,01$).

Başarım- üretme ve kendine yetme düzeyleri arasında pozitif yönlü bir ilişkinin olduğu saptanmıştır ($r=0,485$ $p<0,01$).

Başarım- üretim ve benlik değeri düzeyleri arasında pozitif yönlü bir ilişkinin olduğu saptanmıştır ($r=0,546$ $p<0,019$).

Başarım- üretim ve özgüven düzeyleri arasında pozitif yönlü bir ilişkinin olduğu saptanmıştır ($r=0,574$ $p<0,019$).

Kaçınan karar verme ve depresif duygulanım düzeyleri arasında negatif yönlü bir ilişkinin olduğu saptanmıştır ($r= -0,278$ $p<0,01$).

Kaçınan karar verme ve kendine yetme düzeyleri arasında negatif yönlü bir ilişkinin olduğu saptanmıştır ($r= -0,249$ $p<0,01$).

Kaçınan karar verme ve benlik değerleri arasında negatif yönlü bir ilişkinin olduğu saptanmıştır ($r= -0,360$ $p<0,01$).

Kaçınan karar verme ve özgüven düzeyleri arasında negatif yönlü bir ilişkinin olduğu saptanmıştır ($r= -0,377$ $p<0,01$).

Kaçınan karar verme ve başarıma - üretkenlik düzeyleri arasında negatif yönlü bir ilişkinin olduğu saptanmıştır ($r= -0,326$ $p<0,01$).

Dikkatli karar verme ve depresif duygulanım düzeyleri arasında pozitif zayıf bir ilişkinin olduğu saptanmıştır ($r=0,152$ $p<0,01$).

Dikkatli karar verme ve kendine yetme düzeyleri arasında pozitif yönlü bir ilişkinin olduğu saptanmıştır ($r=0,207$ $p<0,01$).

Dikkatli karar verme ve benlik değerleri düzeyleri arasında pozitif yönlü bir ilişkinin olduğu saptanmıştır ($r=0,233$ $p<0,01$).

Dikkatli karar verme ve özgüven düzeyleri arasında pozitif yönlü bir ilişkinin olduğu saptanmıştır ($r=0,265$ $p<0,01$).

Dikkatli karar verme ve başarıma- üretkenlik düzeyleri arasında pozitif yönlü bir ilişkinin olduğu saptanmıştır ($r=0,282$ $p<0,01$).

Dikkatli karar verme ve kaçınan karar verme düzeyleri arasında negatif yönlü bir ilişkinin olduğu saptanmıştır ($r= -0,236$ $p<0,01$).

Karar vermede öz saygı ve depresif duygulanım düzeyleri arasında pozitif yönlü bir ilişkinin olduğu saptanmıştır ($r=0,366$ $p<0,01$).

Karar vermede öz saygı ve kendine yetme düzeyleri arasında pozitif yönlü bir ilişkinin olduğu saptanmıştır ($r=0,333$ $p<0,01$).

Karar vermede öz saygı ve benlik değeri düzeyleri arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişkinin olduğu saptanmıştır ($r=0,431$ $p<0,01$).

Karar vermede öz saygı ve özgüven düzeyleri arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişkinin olduğu saptanmıştır ($r=0,468$ $p<0,01$).

Karar vermede öz saygı ve başarıma- üretkenlik düzeyleri arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişkinin olduğu saptanmıştır ($r=0,488$ $p<0,01$).

Karar vermede öz saygı ve kaçınan karar verme düzeyleri arasında negatif yönlü bir ilişkinin olduğu saptanmıştır ($r= -0,373$ $p<0,01$).

Karar vermede öz saygı ve dikkatli karar verme düzeyleri arasında pozitif yönlü bir ilişkinin olduğu saptanmıştır ($r= 0,311$ $p<0,01$).

Erteleyici karar verme ve depresif duygulanım ve düzeyleri arasında negatif yönlü bir ilişkinin olduğu saptanmıştır ($r= -0,289$ $p<0,01$).

Erteleyici karar verme ve kendine yetme düzeyleri arasında negatif yönlü bir ilişkinin olduğu saptanmıştır ($r= -0,271$ $p<0,01$).

Erteleyici karar verme ve benlik değerleri arasında negatif yönlü bir ilişkinin olduğu saptanmıştır ($r= -0,335$ $p<0,05$).

Erteleyici karar verme ve özgüven düzeyleri arasında negatif yönlü bir ilişkinin olduğu saptanmıştır ($r= -0,207$ $p<0,01$).

Erteleyici karar verme ve başarıma - üretkenlik düzeyleri arasında negatif yönlü bir ilişkinin olduğu saptanmıştır ($r = -0,300$ $p < 0,01$).

Erteleyici karar verme ve kaçınan karar verme düzeyleri arasında pozitif yönlü bir ilişkinin olduğu saptanmıştır ($r = 0,454$ $p < 0,01$).

Erteleyici karar verme ve dikkatli karar verme düzeyleri arasında negatif yönlü bir ilişkinin olduğu saptanmıştır ($r = -0,188$ $p < 0,01$).

Erteleyici karar verme ve karar vermede özsayıgı düzeyleri arasında negatif yönlü bir ilişkinin olduğu saptanmıştır ($r = -0,292$ $p < 0,01$).

Panik karar verme ve depresif duygulanım düzeyleri arasında negatif yönlü bir ilişkinin olduğu saptanmıştır ($r = -0,361$ $p < 0,01$).

Panik karar verme ve kendine yetme düzeyleri arasında negatif yönlü bir ilişkinin olduğu saptanmıştır ($r = -0,269$ $p < 0,01$).

Panik karar verme ve benlik değerleri düzeyleri arasında negatif yönlü bir ilişkinin olduğu saptanmıştır ($r = -0,426$ $p < 0,01$).

Panik karar verme özgüven düzeyleri arasında negatif yönlü bir ilişkinin olduğu saptanmıştır ($r = -0,345$ $p < 0,01$).

Panik karar verme ve başarıma - üretkenlik düzeyleri arasında negatif yönlü bir ilişkinin olduğu saptanmıştır ($r = -0,401$ $p < 0,01$).

Panik karar verme ve kaçınan karar verme düzeyleri arasında pozitif yönlü bir ilişkinin olduğu saptanmıştır ($r = 0,411$ $p < 0,01$).

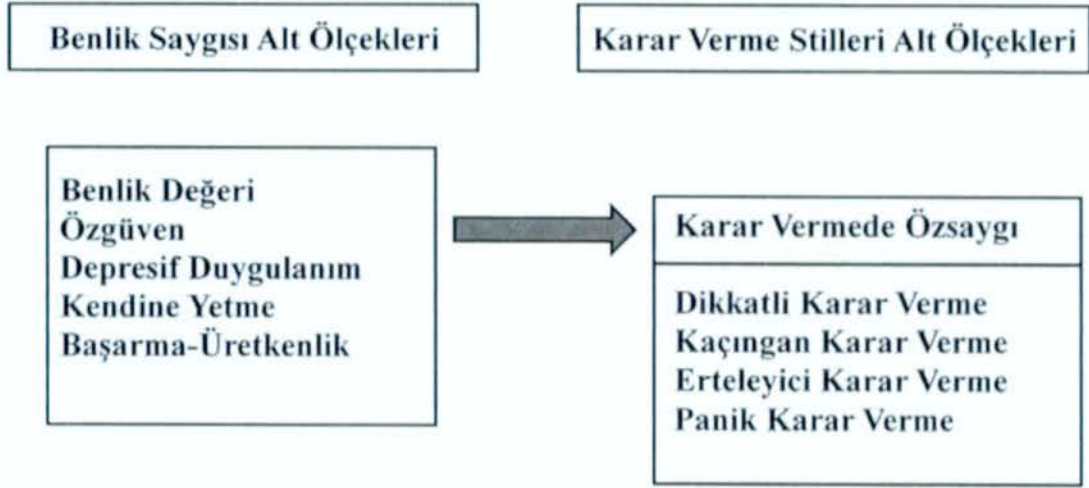
Panik karar verme ve dikkatli karar verme düzeyleri arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı saptanmıştır ($r = -0,099$ $p > 0,01$).

Panik karar verme ve karar vermede özsaygı düzeyleri arasında negatif yönlü bir ilişkinin olduğu saptanmıştır ($r = -0,369$ $p < 0,01$).

Panik karar verme ve erteleyici karar verme düzeyleri arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişkinin olduğu saptanmıştır ($r = 0,496$ $p < 0,01$).

4.4. Çoklu regresyon tabloları

- Öğrencilerin benlik saygısı alt boyutları, karar vermede özsaygı durumunu anlamlı düzeyde açıklamakta mıdır?

Şekil 3. Öğrencilerin benlik saygılarının karar vermede öz saygıyı açıklama şekli

Tablo 4.4.1. Öğrencilerin benlik saygısı alt boyutlarının, karar vermede özsaygı düzeylerini açıklama gücü tablosu.

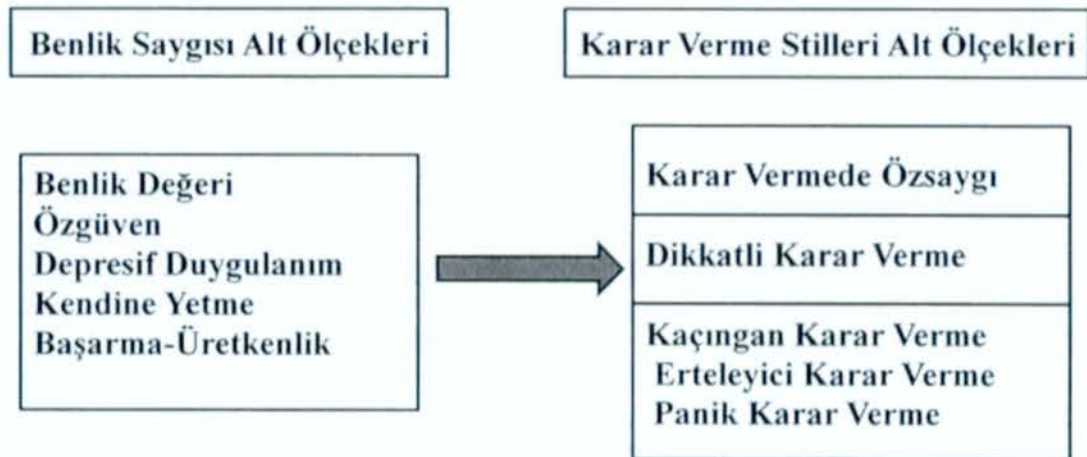
<i>Karar Ver. Özsaygı bağımlı değişken</i>		B	Std.S.	β	T	P
Sabit		0,241	0,109	-	2,201	0,028
<i>Bağımsız değişkenler</i>	Benlik değeri	0,048	0,030	0,107	1,599	0,111
	Özgüven	0,131	0,036	0,242	3,638	0,000**
	Depresif duygulanım	0,025	0,024	0,063	1,026	0,306
	Kendine Yetme	0,001	0,028	0,002	0,035	0,972
	Başarma ve üretkenlik	0,118	0,031	0,234	3,786	0,000**
R= 0,546 R²= 0,298						
F_(5,338)=28,750 p=0,000		*P<0,05 **p<0,01				

Öğrencilerin benlik saygısının beş alt boyutunun bağımsız değişken olarak analize

sokulması sonucu hesaplanan regresyon katsayısı 0,546 olarak bulunmuştur. Bu değere göre karar vermede özsaygı varyansının yaklaşık %30'ü benlik saygısının alt boyutlarından (benlik değeri, özgüven, depresif duygulanım, kendine yetme, başarma ve üretkenlik) kaynaklanmaktadır. Hesaplanan F değeri (F=28,750) benlik saygısının bütün olarak öğrencilerin karar vermede özsaygı durumunu anlamlı düzeyde açıklamaktadır.

Tablo 4.4.1. incelendiğinde benlik saygısı alt boyutlarının t değerleri, özgüven değerinin 3,638, başarma -üretkenlik değerinin 3,786 olduğu ve bu çıkan t değeri sonuçlarının karar vermede özsaygıyı anlamlı düzeyde açıkladığı görülmüştür. Benlik değeri, depresif duygulanım düzeyi ve kendine yetme düzeyi de karar vermede özsaygıyı anlamlı düzeyde açıklamadığı gözükmektedir. Standardize edilmiş regresyon katsayısına (β) bakıldığında benlik saygısı alt boyutlarından, özgüven değerinin karar vermede özsaygıyla 0,242 düzeyinde, başarma ve üretkenlik durumunun da karar vermede özsaygıyla 0,234 düzeyinde anlamlı pozitif bir ilişkiye sahip olduğu görülmüştür.

- Öğrencilerin benlik saygısı alt boyutları, karar verme stillerinden dikkatli karar verme durumunu anlamlı düzeyde açıklamakta mıdır?

Şekil 4. Öğrencilerin benlik saygılarının dikkatli karar vermeyi açıklama şekli

Tablo 4.4.2. Öğrencilerin benlik saygısı alt boyutlarının, dikkatli karar verme düzeylerini açıklama gücü tablosu.

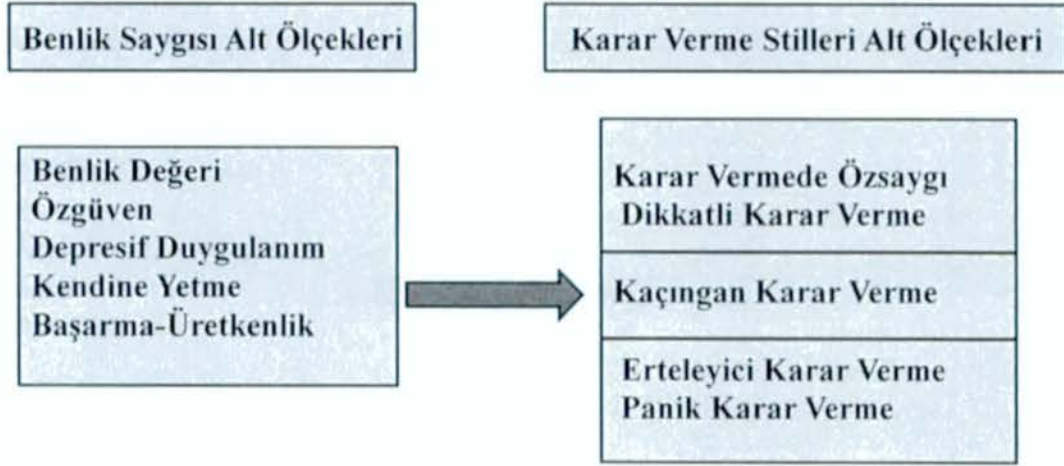
<i>Dikkatli Karar Verme bağımlı değişken</i>		B	Std.S.	β	t	p
Sabit		0,500	0,156	-	3,212	0,001
<i>Bağımsız değişkenler</i>	Benlik değeri	0,024	0,043	0,043	0,572	0,568
	Özgüven	0,071	0,051	0,105	1,389	0,166
	Depresif duygulanım	-0,036	0,035	-0,073	-1,048	0,296
	Kendine Yetme	0,065	0,040	0,106	1,615	0,107
	Başarma ve üretkenlik	0,114	0,044	0,180	2,573	0,011*
R= 0,318 R²= 0,101 F_(5,338)=7,620 p=0,000 *P<0,05 **p<0,01						

Öğrencilerin benlik saygısının beş alt boyutunun bağımsız değişken olarak analize sokulması sonucu hesaplanan regresyon katsayısı 0,318 olarak bulunmuştur. Bu değere göre dikkatli karar verme varyansının %10'u benlik saygısının alt boyutlarından (benlik değeri, özgüven, depresif duygulanım, kendine yetme, başarma ve üretkenlik) kaynaklanmaktadır. Hesaplanan F değeri (F=7,620) benlik saygısının bütün olarak öğrencilerin panik karar verme durumunu anlamlı düzeyde açıklamaktadır.

Tablo 4.4.2. incelendiğinde t değeri olarak baktığımızda benlik saygısı alt boyutlarından sadece başarma ve üretkenlik değerinin (t = 2,573) dikkatli karar vermeyi anlamlı düzeyde açıkladığı görülmüştür. Diğer alt boyutların dikkatli karar vermeyi anlamlı düzeyde açıklamadığı gözükmemektedir. Standardize edilmiş regresyon katsayısına (β) bakıldığında benlik saygısı alt boyutlarından başarma ve

üretkenliğin dikkatli karar vermeye 0,180 düzeyinde pozitif bir ilişkiye sahip olduğu görülmüştür.

- Öğrencilerinin benlik saygısı alt boyutları, karar verme stillerinden kaçınan karar verme durumunu anlamlı düzeyde açıklamakta mıdır?

Şekil 5. Öğrencilerin benlik saygılarının kaçınan karar vermeyi açıklama şekli

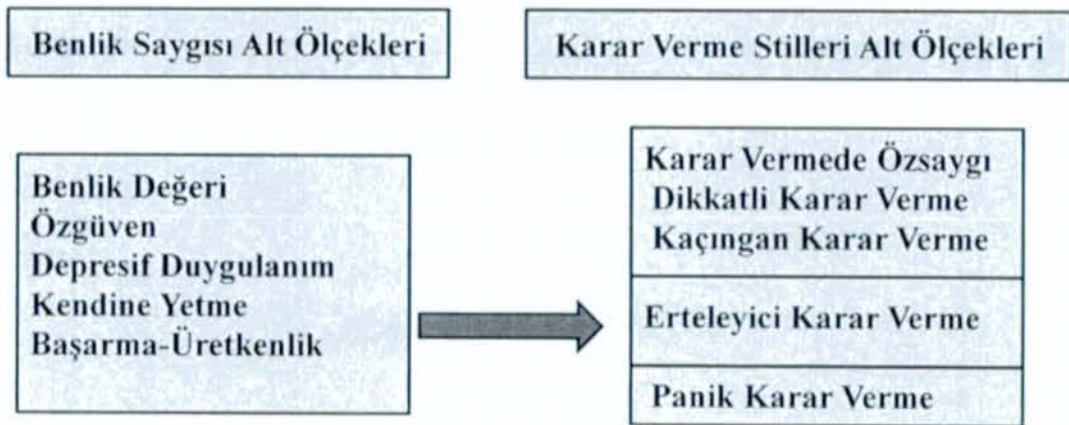
Tablo 4.4.3. Öğrencilerin benlik saygısı alt boyutlarının, kaçınan karar verme düzeylerini açıklama gücü tablo da verilmiştir.

<i>Kaçınan Karar Verme</i> <i>bağımlı değişken.</i>		B	Std.S.	β	T	P
Sabit		1,883	0,147	-	12,843	0,000
<i>Bağımsız</i> <i>değişkenler</i>	Benlik değeri	-0,095	0,040	-0,173	-2,352	0,019*
	Özgüven	-0,145	0,048	-0,220	-3,015	0,003**
	Depresif duygulanım	-0,009	0,033	-0,019	-0,275	0,783
	Kendine Yetme	0,011	0,038	0,018	0,281	0,779
	Başarma ve üretkenlik	-0,033	0,042	-0,053	-0,788	0,431
R= 0,392 R²= 0,154						
F_(5,338)=12,274 p=0,000						*P<0,05 **p<0,01

Öğrencilerin benlik saygısının beş alt boyutunun bağımsız değişken olarak analize sokulması sonucu hesaplanan regresyon katsayısı 0,392 olarak bulunmuştur. Bu değere göre kaçınan karar verme varyansının %15'ü benlik saygısının alt boyutlarından (benlik değeri, özgüven, depresif duygulanım, kendine yetme, başarıma ve üretkenlik) kaynaklanmaktadır. Hesaplanan F değeri (F=12,274) benlik saygısının bütün olarak öğrencilerin kaçınan karar verme durumunu anlamlı düzeyde açıklamaktadır.

Tablo 4.4.3. incelendiğinde benlik saygısı alt boyutlarının t değerleri, benlik değerinin -2,352, özgüven değerinin -3,015 olduğu ve bu çıkan t değeri sonuçlarının kaçınan karar vermeyi anlamlı düzeyde açıkladığı görülmüştür. Kendine yetme, depresif duygulanım ve başarıma - üretkenlik düzeylerinin de kaçınan karar vermeyi anlamlı düzeyde açıklamadığı gözükmektedir. Standardize edilmiş regresyon katsayısına (β) bakıldığında benlik saygısı alt boyutlarından, benlik değerinin kaçınan karar vermeyle -0,173 düzeyinde, özgüven durumunun kaçınan karar vermeyle -0,220 düzeyinde negatif anlamlı bir ilişkiye sahip olduğu görülmüştür.

- Öğrencilerinin benlik saygısı alt boyutları, karar verme stillerinden erteleyici karar verme durumunu anlamlı düzeyde açıklamakta mıdır?

Şekil 6. Öğrencilerin benlik saygılarının erteleyici karar vermeyi açıklama şekli

Tablo 4.4.4. Öğrencilerin benlik saygısı alt boyutlarının, erteleyici karar verme düzeylerini açıklama gücü tablo da verilmiştir.

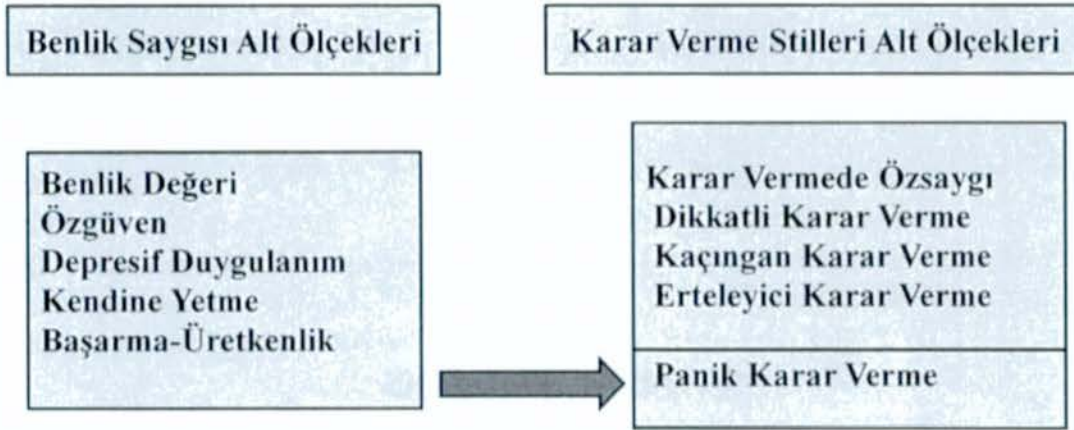
<i>Erteleyici Karar Verme bağımlı değişken</i>		B	Std.S.	β	T	p
Sabit		1,824	0,166	-	10,963	0,000
<i>Bağımsız değişkenler</i>	Benlik değeri	-0,117	0,046	-0,190	-2,558	0,011*
	Özgüven	0,086	0,055	0,116	1,573	0,117
	Depresif duygulanım	-0,044	0,037	-0,082	-1,201	0,231
	Kendine Yetme	-0,086	0,043	-0,129	-2,013	0,047*
	Başarma ve üretkenlik	-0,101	0,047	-0,145	-2,118	0,035*
R= 0,367 R²= 0,135 F_(5,338)=10,542 p=0,000 *P<0,05 **p<0,01						

Öğrencilerin benlik saygısının beş alt boyutunun bağımsız değişken olarak analize sokulması sonucu hesaplanan regresyon katsayısı 0,367 olarak bulunmuştur. Bu değere göre erteleyici karar verme varyansının %13'ü benlik saygısının alt boyutlarından kaynaklanmaktadır. Hesaplanan F değeri (F=10,542) benlik saygısının bütün olarak öğrencilerin erteleyici karar verme durumunu anlamlı düzeyde açıklamaktadır.

Yukarıdaki tablo incelendiğinde benlik saygısı alt boyutlarının t değerleri, benlik değerinin -2,558, kendine yetme değerinin -2,013, başarma ve üretkenlik değerinin -2,118 olduğu ve bu çıkan t değeri sonuçlarının erteleyici karar vermeyi anlamlı düzeyde açıkladığı görülmüştür. Özgüven ve depresif duygulanım düzeylerinin de erteleyici karar vermeyi anlamlı düzeyde açıklamadığı gözükmemektedir. Standardize edilmiş regresyon katsayısına (β) bakıldığında benlik saygısı alt boyutlarından, benlik değerinin erteleyici karar vermeye -0,190 düzeyinde, kendine yetme

durumunun erteleyici karar vermeye -0,129 düzeyinde, başarıya ve üretkenliğinde erteleyici karar vermeye -0,145 düzeyinde negatif bir ilişkiye sahip olduğu görülmüştür.

- Öğrencilerinin benlik saygısı alt boyutları, karar verme stillerinden panik karar verme durumunu anlamlı düzeyde açıklamakta mıdır?

Tablo 7. Öğrencilerin benlik saygılarının panik karar vermeyi açıklama şekli

Tablo 4.4.5. Öğrencilerin benlik saygısı alt boyutlarının, panik karar verme düzeylerini açıklama gücü tablo da verilmiştir.

<i>Panik Karar Verme</i> <i>bağımlı değişken</i>		B	Std.S.	β	t	p
Sabit		2,203	0,153	-	14,362	0,000
<i>Bağımsız</i> <i>değişkenler</i>	Benlik değeri	-0,120	0,042	-0,199	-2,834	0,005**
	Özgüven	-0,009	0,050	-0,012	-0,176	0,861
	Depresif duygulanım	-0,080	0,034	-0,152	-2,351	0,019*
	Kendine Yetme	0,025	0,040	0,038	0,627	0,531
	Başarma ve üretkenlik	-0,147	0,044	-0,219	-3,364	0,001**
R= 0,471 R²= 0,222						
F_(5,338)=19,267 p=0,000		*P<0,05 **p<0,01				

Öğrencilerin benlik saygısının beş alt boyutunun bağımsız değişken olarak analize sokulması sonucu hesaplanan regresyon katsayısı 0,471 olarak bulunmuştur. Bu değere göre panik karar verme varyansının %22'i benlik saygısının alt boyutlarından kaynaklanmaktadır. F değeri (F=19,267) benlik saygısının bütün olarak öğrencilerin panik karar verme durumunu anlamlı düzeyde açıklamaktadır.

Tablo 4.4.5. incelendiğinde benlik saygısı alt boyutlarının t değerleri, benlik değerinin -2,834, depresif duygulanım değerinin -2,351, başarıma ve üretkenlik değerinin -3,364 olduğu ve bu çıkan t değeri sonuçlarının panik karar vermeyi anlamlı düzeyde açıkladığı görülmüştür. Özgüven ve kendine yetme durumlarının da panik karar vermeyi anlamlı düzeyde açıklamadığı gözükmemektedir. Standardize edilmiş regresyon katsayısına (β) bakıldığında benlik saygısı alt boyutlarından , benlik değerinin panik karar vermeyle -0,199 düzeyinde, depresif duygulanım düzeyinin panik karar vermeyle -0,152 düzeyinde, başarıma ve üretkenlik düzeyinin de panik karar vermeyle -0,219 düzeyinde bir ilişkiye sahip olduğu görülmüştür.

BÖLÜM V

5. DEĞERLENDİRMELER VE ÖNERİLER

5.1. Değerlendirmeler

Öğrencilerin demografik özellikleri ile benlik saygısı alt boyutları ve karar vermede özsaygı ve karar verme stilleri alt boyutları arasındaki ilişki hakkında yorumlar.

Araştırmada cinsiyet değişkeni ile benlik değeri düzeyleri arasında farkın anlamlı olduğu bulunmuştur. Kız ve erkek öğrencilerin benlik değeri ortalama puanlarına baktığımızda kız öğrencilerin benlik değeri puan ortalaması 205,62 iken erkek öğrencilerin benlik değeri puan ortalaması ise 168,39 dur. Kız öğrencilerin benlik değeri puan ortalamaları erkek öğrencilerden yüksek çıkmıştır.

Bu çalışmayla örtüşen, Çuhadaroğlu (1985) ergen öğrenciler üzerinde yapmış olduğu ve Özkan (1994) üniversite öğrencileri üzerinde yapmış olduğu çalışmalarda kız öğrencilerin benlik saygılarını erkek öğrencilerden daha yüksek bulmuşlardır.

Jindal (1982), Le Compte (1983) ve Westaway (1984), ergenlik çağındaki kızlarda benlik saygısının erkeklere göre % 15 oranında daha fazla olduğunu saptamıştır (Akt. Özkan, 1994). Bulunan bu sonuç çalışmamla paralellik göstermektedir.

Taşgıt (2012) üniversite öğrencileri üzerinde yapmış olduğu araştırmasında farklı olarak erkek öğrencilerin benlik değer düzeylerini kız öğrencilerden yüksek bulmuştur. Aksoy (1992) lise son sınıf öğrencileri üzerindeki araştırmasında,

öğrencilerin benlik saygısı düzeylerinin cinsiyet değişkeni açısından farklı bulmuştur. Erkek ergenlerin kızlara göre daha olumlu benlik imajına sahip olduklarını bulmuştur.

Yenidünya (2005) lise öğrencileri üzerindeki araştırmasında benlik değeri ile cinsiyet değişkenleri açısından bir anlam bulamıştır. Bağlıkol (2010) ilköğretim 8. Sınıf öğrencileri üzerinde yapmış olduğu çalışmada, cinsiyet değişkeni ile kendine saygı düzeyleri arasında bir anlam bulamamıştır.

Araştırmada cinsiyet değişkeni ile özgüven değeri düzeyleri arasında farkın anlamlı olduğu bulunmuştur. Kız ve erkek öğrencilerin özgüven ortalama puanlarına baktığımızda kız öğrencilerin özgüven puan ortalaması 208,24 iken erkek öğrencilerin özgüven puan ortalaması ise 168,06 dur. Kız öğrencilerin özgüven düzeyleri erkek öğrencilerden yüksektir.

Özkan (1994) üniversite 1.sınıf, 17-21 yaş arası öğrencileri üzerinde yapmış olduğu çalışma ile bulduğum sonuçlarla paralellik göstermektedir. Araştırmasında kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre özgüven düzeylerini yüksek bulmuştur.

Tekin ve ark. (2009) özel yetenek sınavına katılan öğrenciler üzerinde yapmış olduğu araştırma ve Taşgit (2012) üniversite öğrencileri üzerindeki araştırması erkek öğrencilerin özgüvenlerinin kız öğrencilere göre daha fazla olduğunu bulmuşlardır.

Araştırmada cinsiyet değişkeni ile kaçınan karar verme değeri düzeyleri arasında farkın anlamlı olduğu bulunmuştur. Kız ve erkek öğrencilerin kaçınan karar verme değeri ortalama puanlarına baktığımızda kız öğrencilerin kaçınan karar verme değeri puan ortalaması 130,09 iken erkek öğrencilerin kaçınan karar verme puan

ortalaması ise 177,77 dir. Erkek öğrencilerin kaçınan karar verme puanları kız öğrencilerden yüksek çıkmıştır. Erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha fazla kaçınan karar verdikleri ve sonuç olarak; erkek öğrencilerin karar vermekten kaçınması, kararlarını başkalarına bırakma eğiliminde olması sorumluluğu bir başkasına devrederek karar vermekten kurtulmaya çalışması kızlara göre yüksek çıkmıştır.

Araştırmada cinsiyet değişkeni ile erteleyici karar verme değeri düzeyleri arasında farkın anlamlı olduğu bulunmuştur. Kız ve erkek öğrencilerin erteleyici karar verme değeri ortalama puanlarına baktığımızda kız öğrencilerin erteleyici karar verme değeri puan ortalaması 134,28 iken erkek öğrencilerin erteleyici karar verme puan ortalaması ise 177,25 dir. Erkek öğrencilerin erteleyici karar verme puanları kız öğrencilerden yüksek çıkmıştır. Sonuç olarak erkek öğrenciler kız öğrencilere göre geçerli bir neden olmaksızın kararlarını erteleme, geciktirme, sürüncemede bırakma durumları daha fazla olduğu ve erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha fazla erteleyici karar verdikleri saptanmıştır. Bu sonuç Taşgit (2012) üniversite öğrencileri üzerindeki çalışmasıyla paralellik göstermektedir.

Araştırmada cinsiyet değişkeni ile karar vermede özsaygı düzeyleri arasında farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur.

Bu çalışmaya paralel olarak Avşaroğlu (2007) üniversite öğrencileri üzerindeki çalışmasıyla, yine Deniz (2002) üniversite öğrencileri üzerindeki çalışmasıyla ve Bağlıkol (2010) ilköğretim 8. Sınıf öğrencileri üzerindeki çalışmasıyla, cinsiyet değişkeni ile karar vermede öz saygı düzeyleri arasında anlamlı bir farkın olmadığını tespit etmişlerdir.

Araştırmada cinsiyet değişkeni ile depresif duygulanım, kendine yetme, başarıya ile üretkenlik, dikkatli karar verme ve panik karar verme değeri düzeyleri arasında farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur.

Bu sonuçlara göre Kızlarda, Erkeklere göre benlik saygısının ve özgüven düzeyinin yüksek oluşu bunun yanında kaçınan karar verme ve erteleyici karar verme düzeylerinin ise düşük çıkması kız öğrenciler açısından olumlu bir sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır. Araştırmamız Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde yapılmıştır. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde araştırmamı karşılaştırabileceğim başka bir araştırma olmadığı için Türkiye’de ve yurtdışında yapılmış araştırmalarla karşılaştırılmıştır. Çoğunlukla referans alınan ülke Türkiye’dir. Türkiye ile iklimsel farklılığın yanında sosyolojik ve kültürel yapı da aynı değildir. Araştırmanın yapıldığı okulda kız öğrenciler azınlıkta olduğundan ve erkek öğrencilerin az sayıdaki kız öğrencilere daha fazla ilgi ve itina göstermeleri ayrıca kızların puberteye erkeklerden daha erken giriyor olmaları kız öğrencilerin benlik saygılarının daha yüksek çıkmasına da neden olmuş olabilir.

Sınıf değişkeni ile özgüven düzeyleri arasında farkın anlamlı olduğu bulunmuştur. Bu farklılık sonucunda özgüven düzeyleri en yüksek çıkan sınıflar 196,91 puanla 12.sınıflardır. 10.sınıfların puanları da 174,56 dır. 11. sınıfların puanı 161,02 ve son olarak ta 9.sınıfların 155,60 puandır. Sınıf bazında en yüksek özgüvene sahip sınıflar 12.sınıflardır sonrasında 10. sınıflar ve 11. sınıflar gelmektedir. Özgüven düzeyi en düşük sınıf ise 9. sınıflardır.

Sınıf değişkeni ile kendine yetme düzeyleri arasında farkın anlamlı olduğu bulunmuştur. Bu farklılık sonucunda kendine yetme düzeyleri en yüksek çıkan sınıflar 191,66 puanla 12.sınıflardır. 10.sınıfların puanları da 186,10 dur. 11. sınıfların puanı 162,72 ve son olarak ta 9.sınıfların 145,97 puandır. Sınıf bazında en yüksek kendine yetme düzeyi puanına sahip sınıflar 12'ler dir. Sonrasında 10. sınıflar ve 11. sınıflar gelmektedir. Kendine yetme düzeyi puanı en düşük sınıf ise 9. sınıflardır.

Sınıf değişkeni ile başarıma ve üretkenlik düzeyleri arasında farkın anlamlı olduğu bulunmuştur. Bu farklılık sonucunda başarıma ve üretkenlik düzeyi puanları en yüksek çıkan sınıflar 191,74 puanla 12.sınıflar ve 186,75 puanla da 10.sınıflardır. 11. ve 9. sınıfların başarıma ve üretkenlik puanları sırasıyla 156,15 ve 153,44 puandır.

Taşğit (2012) üniversite öğrencileri üzerinde yapmış olduğu çalışmada 1. , 2. ve 4. sınıfların başarıma ve üretkenlik puanlarını birbirine yakın bulmuş 3.sınıfların ise diğer sınıflara göre başarıma ve üretkenlik puanlarını düşük bulmuştur.

Sınıf değişkeni ile dikkatli karar verme düzeyleri arasında farkın anlamlı olduğu bulunmuştur. Bu farklılık sonucunda dikkatli karar verme düzeyleri en yüksek çıkan 195,35 puanla 12.sınıflardır.11. sınıf öğrencilerinin puanları ise 180,07 puandır. 10.sınıflar 168,74 puan ve son olarak ta 9.sınıfların puanları 140,18 puandır.

Sınıf değişkeni ile erteleyici karar verme düzeyleri arasında farkın anlamlı olduğu bulunmuştur. Bu farklılık sonucunda erteleyici karar verme düzeyleri en yüksek çıkan 197,29 puanla 9.sınıflardır. 11. sınıf öğrencilerinin puanları ise 178,20 puandır.

10.sınıflar 159,65 puan ve son olarak ta 12.sınıfların puanları 158,42 puandır. Sınıf bazında en yüksek erteleyici puan ortalamasına sahip olan 9.sınıflar olduğu bulunmuştur. Taşgit (2012) üniversite öğrencileri üzerinde yapmış olduğu çalışmada 1. sınıf öğrencilerinin erteleyici karar verme düzeylerini diğer sınıflara göre yüksek bulmuş olup bu sonuç çalışmamla paralellik göstermektedir.

Sınıf değişkeni ile benlik değeri, karar vermede özsaygı, kaçınan karar verme ,panik karar verme ve depresif duygulanım düzeyleri arasında farkın anlamlı olmadığı saptanmıştır.

Yenidünya (2005) lise öğrencilerinin benlik saygılarının sınıflar arasındaki farklılığı bulmak için yapmış olduğu araştırmasında bir anlamlılık bulamamıştır.

Sınıf değişkeni altında yapılan bu sonuçlara göre 12. sınıf öğrencilerinin diğer sınıflara göre; özgüven, kendine yetme, dikkatli karar verme, başarma ve üretkenlik düzeylerinin yüksek çıktığı tespit edilmiştir. Benlik saygısının alt ölçeklerinden olan kendine yetme, özgüven ve başarma ile üretkenliğin de paralel olarak 12. sınıflarda yüksek çıkması kendine saygı formülüyle pekiştirilebilir. Andre ve Lelord (1999)'un söylediği gibi ne kadar çok başarı elde edersek kendimize o kadar saygımız artar. Kendine saygı, başarının beklentiye bölümüdür.

Bölüm, aile bütünlüğü, anne eğitim düzeyi ve anne meslek grubu değişkenine göre benlik saygısı alt ölçekleri ile karar vermede özsaygı ve karar verme stilleri arasında anlamlı bir farkın olmadığı saptanmıştır.

Gür (1996) ve Çuhadaroğlu (1989)'nun ergen öğrenciler üzerindeki çalışmalarında anne eğitim düzeyi ile benlik saygısı arasında bir anlam bulunmuş, anne eğitim düzeyi yükseldikçe benlik saygısının arttığını saptamışlardır.

Çuhadaroğlu (1985) ergen öğrenciler üzerindeki çalışmasında ergenlerin benlik saygılarının anne meslek durumuna göre değişip değişmediğini araştırmış ve annenin çalışıyor olması, öğrencilerde benlik saygısını olumlu yönde etkilediğini saptamıştır.

Dilek (2007) lise 2.sınıf öğrencileri üzerindeki çalışması ile Taşgit (2012) üniversite öğrencileri üzerindeki çalışmalarında anne eğitim düzeyi değişkeni ile benlik saygısı alt ölçekleri ve karar verme alt ölçekleri arasında anlam bulamamışlardır.

Özkan (1994) 17-21 yaş arası üniversite öğrencileri üzerindeki araştırmasında anne eğitim düzeyi yükseldikçe öğrencilerin benlik saygısının arttığını bulmuş, Bağlıkol (2010) ise ilköğretim 8. Sınıf öğrencileri üzerindeki araştırmasında anne eğitim düzeyi ve anne meslek grubu değişkenleri ile kendine saygı arasında bir anlam bulamamıştır. Tunç (2011) ise ilköğretim 7-8. Sınıf öğrencileri üzerindeki çalışmasında öğrencilerin, anne eğitim seviyesi yükseldikçe karar vermede özsaygı düzeylerinin yükseldiğini bulmuştur.

Baba eğitim düzeyi değişkeni ile özgüven düzeyleri arasında farkın anlamlı olduğu saptanmıştır. Babası üniversite mezunu olan öğrencilerin puan ortalaması 222,00, yüksek lisans mezunu olanların 188,17, lise mezunu olanların 180,07, ilköğretim olanların 152,28, okuryazar olmayanların puan ortalaması ise 72,00 dir. Özgüven düzeyleri en yüksek olan öğrenciler babası üniversite mezunu olanlardır. Özgüven

düzeyleleri en düşük olan öğrenciler ise babası okuryazar olmayan ve ilköğretim mezunu olan öğrencilerdir.

Anne- babalarda eğitim seviyesi yükselmesiyle paralel olarak ortalama aile başına düşen çocuk sayısı azaldı. Eğitimli aileler az sayıdaki çocuklarına daha fazla önem vermekte çocuklarının yetiştirilmesinde beden sağlığının yanında ruh sağlığına da önem göstermektedirler. Hatta bu özen gösterme noktası tüm yaşamlarını çocuklarına adayan anne- babalar olarak karşımıza çıkmaktadır. Öyle ki ana babalar çocuklarına gösterdikleri sevgiyi sundukları maddi olanakları yeterli görmemeye başlayıp kendi olanaklarını aşan bir özveriye yöneldiler. Ana babalar gezlerinden, dinlenmelerinden vazgeçip tüm zamanlarını çocuklarına ayırmaya başladılar (Yörükoğlu, 2000, s. 82). Bu örnekteki aile ortamında yetişen çocuklarda özgüven seviyelerinde olumlu yönde geliştiği söylenebilir.

Baba eğitim düzeyi değişkeni ile depresif duygulanım düzeyleri arasında farkın anlamlı olduğu saptanmıştır. Babası üniversite mezunu olan öğrencilerin puan ortalaması 206,76 , yüksek lisans mezunu olanların 192,42, lise mezunu olanların 173,57 , ilköğretim olanların 164,06 , okuryazar olmayanların puan ortalaması ise 29,00 dir. Depresif duygulanım düzeyleri en yüksek olan öğrenciler babası üniversite mezunu olanlardır. En düşük olan öğrenciler ise babası okuryazar olmayan ve ilköğretim mezunu olan öğrencilerdir.

Baba eğitim düzeyi değişkeni ile kendine yetme düzeyleri arasında farkın anlamlı olduğu saptanmıştır. Babası üniversite mezunu olan öğrencilerin puan ortalaması 215,31, lise mezunu olanların 178,72, ilköğretim olanların 157,28, yüksek lisans

mezunu olanların 150,92, okuryazar olmayanların puan ortalaması ise 60,25 dir. Kendine yetme düzeyleri en yüksek olan öğrenciler babası üniversite mezunu olanlardır. Kendine yetme düzeyleri en düşük olan öğrenciler ise babası okuryazar olmayan ve babası lisans mezunu olan öğrencilerdir.

Baba eğitim düzeyi değişkeni ile başarı ve üretkenlik düzeyleri arasında farkın anlamlı olduğu saptanmıştır. Babası üniversite mezunu olan öğrencilerin puan ortalaması 214,10, okuryazar olmayanların ortalaması 190,00, yüksek lisans mezunu olanların 187,92, lise mezunu olanların 180,04, ilköğretim mezunu olanların puan ortalamaları ise 152,56'dır. Başarı - üretkenlik düzeyleri en yüksek olan öğrenciler babası üniversite mezunu olanlardır. Başarı - üretkenlik düzeyleri en düşük olan öğrenciler ise babası ilköğretim mezunu olan öğrencilerdir.

Taşgıt (2012) üniversite öğrencileri üzerindeki çalışmasında baba eğitim düzeyi değişkeni ile başarı - üretkenlik düzeyleri arasında anlamlılık bulmuştur. Bulduğu anlamlılıkta, babası lisansüstü ve lisans mezunu olanların başarı-üretim puanlarını diğerlerine göre yüksek bulmuştur. Bulunan bu sonuçla çalışmam arasında benzerlik bulunmaktadır.

Zincirkıran (2008) okul öncesi eğitim kurumlarına giden 6 yaş grubu çocuklar üzerinde yapmış olduğu araştırmasında, özsaygı puanlarında babası ilk ve ortaokul mezunu olan grup ile üniversite mezunu grup arasında fark olduğu, farklılığın babaları üniversite mezunu olan çocukların lehine olduğunu saptamıştır. Bulunan bu sonuçlar ile çalışmam arasında benzerlik bulunmaktadır.

Baba eğitim düzeyi değişkeni ile karar vermede özsaygı düzeyleri arasında farkın anlamlı olduğu saptanmıştır. Babası yüksek lisans mezunu olan öğrencilerin puan ortalaması 226,17, üniversite mezunu olanların ortalaması 205,07, lise mezunu olanların 178,07, ilköğretim mezunu olanların 156,60, okuryazar olmayanların puan ortalamaları ise 98,00'dir. Karar vermede özsaygı düzeyleri en yüksek olan öğrenciler babası yüksek lisans mezunu olanlardır. Karar vermede özsaygı düzeyleri en düşük olan öğrenciler ise babası okuryazar olmayanlardır.

Taşgıt (2012)'te, üniversite öğrencileri üzerindeki araştırmasında baba eğitim düzeyi değişkeni ile karar vermede özsaygı düzeyleri arasında anlamlılık bulmuştur. Bulduğu anlamlılıkta, babası lisans mezunu olanların karar vermede özsaygı puanlarını diğerlerine göre yüksek bulmuştur. Bu sonuçlar çalışmamla örtüşmektedir. Bağlıkol (2010) ise ilköğretim 8. Sınıf öğrencileri üzerindeki araştırmasında baba eğitim değişkeni ile kendine saygı arasında bir anlam bulamamıştır.

Baba eğitim düzeyi değişkeni ile benlik değeri düzeyleri arasında farkın anlamlı olmadığı saptanmıştır.

Özkan (1994) ise 17-21 yaş arası üniversite öğrencileri üzerindeki araştırmasında baba eğitim durumu yükseldikçe öğrencilerde benlik saygılarının yükseldiğini bulmuştur.

Baba meslek grubu değişkeni ile benlik değeri düzeyleri arasında farkın anlamlı olduğu saptanmıştır. Babası bir işte çalışmayan öğrencilerin puan ortalaması 235,38, babası memur olanların ortalaması 195,85, babası emekli olanların 178,81, babası işçi olanların 165,96, babası serbest çalışanların puan ortalamaları ise 156,50'dir.

Benlik değeri düzeyleri en yüksek olan öğrenciler babası bir işte çalışmayanlar ve memur olanlardır.

Baba meslek grubu değişkeni ile zđaven değeri düzeyleri arasında farkın anlamlı olduğu saptanmıştır. Babası bir işte çalışmayan öğrencilerin puan ortalaması 298,00, babası memur olanların ortalaması 192,55, babası emekli olanların 186,19, babası işçi olanların 166,58, babası serbest çalışanların puan ortalamaları ise 153,71'dir. zđaven değeri düzeyleri en yüksek olan öğrenciler babası bir işte çalışmayanlar ve memur olanlardır.

Baba meslek grubu başarma ve üretkenlik değeri düzeyleri arasında farkın anlamlı olduğu saptanmıştır. Babası bir işte çalışmayan öğrencilerin puan ortalaması 316,00, babası memur olanların ortalaması 193,09, babası emekli olanların 177,47, babası işçi olanların 164,30, babası serbest çalışanların puan ortalamaları ise 157,81'dir. Başarma – retkenlik değeri düzeyleri en yüksek olan öğrenciler babası bir işte çalışmayanlar ve memur olanlardır.

Baba meslek grubu değişkeni ile depresif duygulanım, kendine yetme, karar vermede özsaygı ve karar verme düzeyleri alt boyutları arasında anlamlı bir farka rastlanmamıştır.

Bağlıkol (2010) ilköğretim 8. sınıflar üzerindeki araştirmasında baba meslek grubu değişkeni ile kendine saygı arasında anlamlı bir fark bulamamıştır

Öğrencilerin, Benlik saygısı alt ölçeklerinin kendi arasındaki korelasyonuna ait yorumlar.

Öğrencilerin benlik değeri düzeyleri ile özgüven, kendine yetme ve başarıma- üretkenlik düzeyleri ve depresif duygulanım arasında pozitif anlamlı bir ilişkiye saptanmıştır. Öğrencilerin benlik değerlerinin artması yani kendinde olan ve olması gereken özelliklere bir değer verme durumunun artması öğrencilerde özgüven duygusunun artmasına, kendine yetme düzeylerinin artmasına ve başarıma - üretkenlik düzeylerinin artmasına etkisi vardır. Aynı zamanda benlik değerinin artması depresif duygulanım düzeyi dediğimiz kendisini daha zayıf, çaresiz ve güçsüz hissetmesine de etkisi vardır.

Öğrencilerin özgüven düzeyleri ile kendine yetme, başarıma- üretkenlik düzeyleri ve depresif duygulanım arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Öğrencilerin özgüven düzeylerinin artması bireyin zihinsel ve davranışsal anlamda kendi beklentilerini ve hedeflerini gerçekleştirme durumu dediğimiz kendine yetme durumunun artmasına etkisinin yanında, kendisini başarılı, üretken ve faydalı görme durumunun da artmasına etkisi vardır. Ayrıca öğrencilerin özgüvenlerinin artması depresif duygulanım düzeylerinin artmasında etkilidir.

Öğrencilerin depresif duygulanım düzeylerinin artması, kendine yetme ve başarıma - üretkenlik düzeylerinin de artmasında etkilidir.

Öğrencilerin başarıma-üretkenlik durumunun artması, kendine yetme düzeylerinin de artmasında etkilidir.

Öğrencilerin Karar vermede özsaygı ve karar verme stilleri alt boyutlarının kendi aralarındaki korelasyonuna ait yorumlar.

Öğrencilerin karar vermede özsaygı düzeyleri ile dikkatli karar verme düzeyleri arasında pozitif yönlü bir ilişki, kaçınan karar verme, erteleyici karar verme, panik karar verme düzeyleri arasında da negatif yönlü bir ilişki saptanmıştır. Öğrencilerde kendine güveni ifade eden karar vermede özsaygı düzeylerinin artması öğrencilerin daha dikkatli karar vermesinde etkilidir. Ayrıca öğrencilerin kendine güven düzeylerinin artması, öğrencilerin daha az kaçınan karar vermelerine, daha az erteleyici karar vermelerine ve daha az panik karar vermelerine etkisi vardır.

Öğrencilerin dikkatli karar verme düzeyleri ile kaçınan karar verme, erteleyici karar verme ve panik karar verme düzeyleri arasında negatif yönlü bir ilişki saptanmıştır. Bireyin karar vermeden önce özenle gerekli bilgiyi araması ve alternatifleri dikkatlice değerlendirdikten sonra seçim yapma durumu denilen dikkatli karar verme durumunun artması, öğrencilerde daha az kaçınan karar vermeye daha az panik karar vermeye etkilidir.

Öğrencilerin kaçınan karar verme düzeyleri ile erteleyici karar verme ve panik karar verme düzeyleri arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Bireyin karar vermekten kaçınması, kararları başkalarına bırakma eğiliminde olması ve böylece sorumluluğu bir başkasına devrederek karar vermekten kurtulmaya çalışma durumu denilen kaçınan karar verme durumunun artması öğrencilerde erteleyici ve panik karar vermelerinin artmasında etkisi vardır.

Öğrencilerin erteleyici karar verme düzeyleri ile panik karar verme düzeyleri arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişkinin olduğu saptanmıştır. Bireyin kararı geçerli bir neden olmaksızın sürekli erteleme, geciktirme ve sürüncemede bırakma durumu denilen erteleyici karar verme durumunun artması öğrencilerde panik karar verme durumunun da artmasında etkisi vardır.

Öğrencilerin, Benlik saygısı alt boyutları ile Karar vermede özsaygı ve karar verme stilleri alt boyutları arasındaki korelasyon ile ilgili yorumlar.

Öğrencilerin benlik değerleri düzeyleri ile karar vermede öz saygı ve dikkatli karar verme düzeyleri arasında pozitif yönlü benlik değeri düzeyleri ile kaçınan karar verme, erteleyici karar verme ve panik karar verme düzeyleri arasında da negatif yönlü bir ilişki tespit edilmiştir. Öğrencilerin, kendinde olan ve olması gereken özelliklere bir değer verme durumunun artması öğrencilerde özsaygının ve dikkatli karar vermelerinin de artmasına etkilidir. Aynı zamanda benlik düzeylerinin artması kaçınan, eteleyici ve panik karar verme düzeylerinin azalmasında etkisi vardır.

Aynı korelasyon karşılaştırmasında Taşgıt (2012) üniversite öğrencileri üzerinde yapmış olduğu çalışmada benlik değeri düzeyleri ile dikkatli karar verme düzeyleri arasında bu araştırmadan farklı olarak negatif yönlü bir ilişki saptamıştır. Benlik değeri düzeyi ile karar vermede özsaygı, kaçınan karar verme, erteleyici karar verme ve panik karar verme arasında benim araştırmamla paralel olarak pozitif yönlü ilişki bulmuştur.

Yılmaz (2011) ise üniversite öğrencileri üzerinde yapmış olduğu çalışmada öğrencilerin benlik saygısı ile karar vermede özsaygı ve karar vermede panik yaklaşım arasında anlamlı bir ilişki saptamıştır. Bunun yanı sıra dikkatli karar verme ve karar vermede erteleyici yaklaşım ile benlik saygısı arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığını saptamıştır.

Bağlıkol (2010) ise ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin kendine saygı ile karar verme stillerinin korelasyonuna bakmış ve sonuç olarak kendine saygı ile mantıklı karar verme arasında pozitif yönlü bağımlı karar verme arasında da negatif yönlü ilişki saptamıştır.

Öğrencilerin özgüven düzeyleri ile karar vermede özsaygı ve dikkatli karar verme düzeyleri arasında pozitif yönlü, kaçınan karar verme, erteleyici karar verme ve panik karar verme düzeyleri arasında da negatif yönlü bir ilişki tespit edilmiştir. Öğrencilerin özgüven düzeylerinin artması, özsaygı düzeylerinin ve dikkatli karar verme düzeylerinin de artmasında etkilidir. Taşgit (2012) ise üniversite öğrencileri üzerinde yapmış olduğu çalışmada farklı bir sonuç bulmuş olup, öğrencilerin özgüven düzeyleri ile panik karar verme düzeyleri arasında pozitif yönlü bir ilişki saptamış ve diğer karar verme alt basamaklarında bir anlam bulamamıştır.

Öğrencilerin depresif duygulanım düzeylerinin artması karar vermede özsaygı düzeylerinin ve dikkatli karar verme düzeylerinin de artmasını etkilemektedir. Öğrencilerin depresif duygulanım düzeylerinin artması, kaçınan karar verme, erteleyici karar verme ve panik karar verme düzeylerinin azalmasında etkisi vardır.

Taşgıt (2012) üniversite öğrencileri üzerinde yapmış olduğu çalışmada depresif duygulanım düzeyleri ile kaçınan karar verme, erteleyici karar verme ve panik karar verme düzeyleri arasında da pozitif yönlü bir ilişki tespit etmiş, dikkatli karar verme düzeyleri arasında negatif yönlü bir ilişki tespit etmiş ve karar vermede özsaygı düzeyleri arasında da bir anlam bulamamıştır.

Öğrencilerin zihinsel ve davranışsal anlamda kendi beklentilerini ve hedeflerini gerçekleştirme durumu dediğimiz kendine yetme düzeyleri arttıkça, karar vermede özsaygı ve dikkatli karar verme düzeyleri de artmaktadır. Yine öğrencilerin kendine yetme durumu arttıkça kaçınan karar verme, erteleyici karar verme ve panik karar verme düzeyleri azalmaktadır. Taşgıt (2012) ise üniversite öğrencileri üzerinde yapmış olduğu çalışmada kendine yetme düzeyleri ile karar vermede özsaygı düzeyleri arasında bir anlam bulamamasına karşın diğer karar verme alt ölçeklerin de çalışmamla paralellik göstermektedir.

Öğrencilerin başarıma - üretkenlik düzeyleri arttıkça, karar vermede özsaygı ve dikkatli karar verme düzeyleri de artmaktadır. Yine öğrencilerin başarıma ve üretkenlik düzeyleri arttıkça, kaçınan karar verme, erteleyici karar verme ve panik karar verme düzeyleri azalmaktadır. Taşgıt (2012) ise üniversite öğrencileri üzerinde yapmış olduğu çalışmada başarıma ve üretkenlik düzeyleri ile karar verme alt ölçeklerinin karşılaştırmasında, karar vermede özsaygı düzeylerinde anlam bulamamıştır. Başarıma - üretkenlik ile dikkatli karar verme düzeyleri arasında negatif yönlü, başarıma-üretkenlik ile kaçınan karar verme, erteleyici karar verme ve panik karar verme düzeyleri ile de pozitif yönlü bir ilişki saptamıştır. Bulduğu bu sonuç çalışmamla örtüşmemektedir.

Öğrencilerin benlik saygıları alt boyutlarının, karar vermede özsaygı ve karar verme düzeylerini açıklama gücü ile ilgili yorum ve tartışma

Araştırmanın bu bölümünde öğrencilerin benlik saygı değerleri (beş alt ölçek, benlik değeri, özgüven, depresif duygulanım, kendine yetme, başarıma - üretkenlik) çoklu regresyona sokulmuş öğrencilerin karar vermede özsaygı ve karar verme stillerini ne derecede açıkladığı incelenmiştir yorumlanmış ve tartışılmıştır.

Elde edilen bulgulara göre öğrencilerin benlik saygıları alt ölçeklerinden; özgüven ve başarıma -üretkenlik alt ölçekleri, karar vermede özsaygıyı anlamlı düzeyde ve pozitif yönde açıkladığı saptanmıştır. Öğrencilerin karar vermede özsaygı düzeylerinin %30'u benlik saygı düzeylerinden kaynaklanmaktadır. Bununla birlikte diğer alt ölçekler, benlik değeri, depresif duygulanım ve kendine yetme alt ölçekleri, karar vermede özsaygıyı anlamlı düzeyde açıklamamaktadır. Bir başka ifadeyle öğrencilerin özgüven düzeylerinin, başarıma-üretkenlik düzeylerinin yüksek oluşu karar vermede özsaygı düzeylerinin de yüksek çıkmasına etkilidir. Dolayısıyla karar vermede özsaygıyı açıklayan diğer boyutlar içinde özellikle bu iki boyutla aralarında güçlü bir ilişki vardır.

Bu çalışmaya paralel olarak Avşaroğlu (2007), üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmasında benlik saygısı alt boyutlarından özgüven ve başarıma- üretkenliğin karar vermede özsaygıyı anlamlı ve pozitif yönde açıkladığını bulmuştur. Yine benzer bir çalışmada Yılmaz (2011) ise üniversite öğrencileri üzerinde yapmış olduğu çalışmasında bütün halinde değerlendirdiği benlik saygısının, karar vermede özsaygıyı %15 oranında açıkladığını bulmuştur.

Öğrencilerin benlik saygıları alt ölçeklerinde başarıma -üretkenliğin, karar verme stillerinden dikkatli karar vermeyi anlamlı düzeyde açıkladığı görülmüştür. Öğrencilerin başarıma ve üretkenlik düzeylerinin artışı, dikkatli karar verme düzeylerinin artmasına etki etmektedir. Öğrencilerin benlik saygı düzeylerinin, dikkatli karar verme düzeylerinde katkısı %10'dur. Benlik saygısı alt ölçeklerinden benlik değeri, özgüven, depresif duygulanım, kendine yetme düzeylerinin dikkatli karar vermeyi anlamlı bir şekilde açıklamadığı tespit edilmiştir.

Bu çalışmaya paralel olarak Avşaroğlu (2007) üniversite öğrencileri üzerinde yapmış olduğu çalışmada başarıma -üretkenliğin dikkatli karar vermeye pozitif yönde katkı sağladığını bulmuş ayrıca benlik değerinin, depresif duygulanım düzeyinin, kendine yetme düzeyinin negatif yönde etkilediğini özgüven düzeyinin de pozitif yönde etkilediğini bulmuştur. Benzer bir çalışmayla Yılmaz (2011) ise üniversite öğrencileri üzerinde yapmış olduğu çalışmada bütün olarak regresyona soktuğu benlik saygısının dikkatli karar vermeyi açıklama gücünde bir anlam bulamamıştır.

Öğrencilerin benlik değeri ve özgüven düzeylerinin, karar verme stilleri alt ölçeklerinden kaçınan karar vermeyi anlamlı düzeyde açıklamaktadır. Benlik saygısının alt ölçeklerinden; benlik değeri ve özgüven düzeyinin, kaçınan karar verme ile negatif yönde bir ilişkisi olduğu görülmektedir. Öğrencilerin benlik saygı düzeyleri kaçınan karar vermelerinde %15'lik bir ters etkisi vardır. Depresif duygulanım, kendine yetme ve başarıma - üretkenliğin de kaçınan karar vermeyi anlamlı düzeyde açıklamadığı saptanmıştır. Sonuç olarak öğrencilerin kendinde olan

ve olması gereken özelliklere değer verme durumu olan kendine yetme düzeyleri ve özgüvenleri yükseldikçe kaçınan karar verme davranışının azaldığını söyleyebiliriz.

Avşaroğlu (2007), özgüven ve başarı ile üretkenliğin kaçınan karar vermeyi negatif bir etki ettiğini, depresif duygulanım ve kendine yetme düzeyinin de pozitif etki ettiğini bulmuştur. Yılmaz (2011)'ise benlik saygısının kaçınan karar verme üzerinde katkısı olduğunu bulmuştur.

Öğrencilerin benlik değeri, kendine yetme ve başarı ile üretme değeri düzeylerinin karar verme stilleri alt boyutlarından erteleyici karar vermeyi anlamlı ve düzeyde açıklamaktadır. Benlik değeri, kendine yetme ve başarı ile üretme değeri boyutlarının erteleyici karar verme ile arasında negatif bir ilişki mevcuttur. Dolayısıyla öğrencilerin benlik saygı düzeyleri yükseldikçe erteleyici karar verme davranışı azaldığını ve %13'lük bir etkisinin olduğunu söyleyebiliriz. Avşaroğlu (2007) bu çalışmaya paralel olarak kendine yetme ve başarı ile üretme düzeyleriyle erteleyici karar verme düzeyleri arasında negatif bir ilişki bulmuş olup bunun yanında depresif duygulanım düzeyleriyle, erteleyici karar verme düzeyleri arasında pozitif bir ilişki saptamıştır. Yılmaz (2011) ise erteleyici karar verme ve utangaçlığın benlik saygısının toplam varyansının %7'sini açıkladığını bulmuştur.

Öğrencilerin benlik değeri, depresif duygulanım ve başarı - üretkenlik değeri düzeyleri panik karar vermeyi anlamlı düzeyde açıklamaktadır. Her üç alt boyutta panik karar verme ile negatif bir ilişki mevcuttur. Öğrencilerin benlik değeri, başarı - üretkenlik değeri, depresif duygulanım düzeyleri yükseldikçe panik karar verme davranış düzeyi azalmaktadır. Benlik saygılarının panik karar verme

davranışına etkisi %22 düzeyinde ters yönlüdür. Bu ölçeklerden en etkili olanları ise başarıma-üretkenlik ve benlik değeridir.

Araştırmama paralel olarak Avşaroğlu (2007) öğrencilerin benlik seviyeleri ve başarıma ile üretme seviyelerinin artmasıyla panik karar verme davranışının azaldığını saptamıştır. Yılmaz (2011) ise utangaçlık ve benlik saygısının özgün katkısının karar vermede panik yaklaşım üzerinde anlamlı olduğunu ortaya çıkarmıştır.

Yapılan bazı araştırmalarda da benlik saygısının karar vermeyi etkilediği görülmektedir. Burnett, Mann ve Beswick (1989), üniversitede öğrenim gören 1. ve 2.sınıf öğrencilerinin kariyer kararları ile karar verme stilleri arasındaki ilişkiyi araştırmış ve yapmış olduğu bu çalışmada öğrencilerin benlik saygısının, karar verme stilleri üzerinde etkili olduğunu vurgulamıştır. Deniz, Traş ve İlaslan (2008) üniversite öğrencileri üzerinde yaptıkları üniversite öğrencilerinin benlik saygısı ve karar verme düzeylerinin incelenmesi konulu çalışmalarında benlik saygısının karar vermeyi açıkladığını bulmuşlardır (Akt. Yılmaz, 2011).

5.2. Öneriler

- Yapılan çalışmayla ortaya çıkan sonuçlara göre, öğrencilerin benlik saygılarının, özgüvenlerinin ve başarıma - üretme değerlerinin yüksek oluşu karar vermede özsaygıya ve dikkatli karar vermeye olumlu bir etki sağlarken, erteleyici, panik ve kaçınan karar vermeye olumsuz etki etmektedir. Okullarda benlik saygısını geliştirici müfredat oluşturulmalı bunun yanında okullardaki rehberlik hizmetinin öğrencilerin benlik saygısını geliştirecek çalışmalarda bulunması gerekmektedir.
- Öğrencilerin benlik saygısı ve karar verme düzeyleri olumlu destek ile yapıcı ve doğru yaklaşımla geliştirilebileceği göz önüne alınmalıdır. Yüksek benlik saygısının karar verme düzeylerine olumlu etkisinin yanında öğrencilerin sağlıklı bir kişilik gelişimine de önemli bir katkısı vardır. Eğitim öğretim yılı başında uygulanan seminerlerde, kurul ve veli toplantılarında konu hakkında öğretmenler ile velilere bilgilendirme ve tavsiyelerde bulunulmalıdır.
- Bundan sonra yapılacak çalışmalarda öğrencilerin yerleşim yeri, gelir düzeyi, kardeş sayısı, kardeş strası gibi değişkenleri de içine alacak şekilde bakılabilir.
- Bundan sonraki yapılacak çalışma Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde bulunan Endüstri Meslek Liselerini veya diğer orta öğretim kurumlarını kapsayacak şekilde yapılabilir, böylece ülke genelini temsil etmesi sağlanmış olur.

KAYNAKLAR

- Adair, J. (2000). *Karar Verme ve Problem Çözme* (Çev: Kalaycı, N. Edit: Atay, M.T). Ankara: Gazi
- Adams, J, F., (1995). *Ergenliği Anlamak*. Ankara: İmge
- Andre, C. Lelord, F. (1999), “ Kendine Saygı” (Çev: Yerguz, İ.). İstanbul: İletişim.
- Akman, B., Balat, U. G. (2004). Farklı Sosyo-Ekonomik Düzeydeki Lise Öğrencilerin Benlik Saygısı Düzeylerinin incelenmesi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 14, Sayı: 2, 175-183.
- Aksoy, A. (1992). *Lise son sınıf öğrencilerinin özsaygı ve denedim odağını etkileyen bazı değişkenlerin incelenmesi* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Atik, Ü., Ünal, S., Akyüz, K. (1991). *Lise Öğrencilerinin Özsaygı ve Yaşam Doyumu Düzeylerini Etkileyen Etmenler*. Antalya: 27. Ulusal Psikiyatrik Bilimler Kongresi. 6-9 Kasım.
- Arıcak, O.T. (1995). *Üniversite Öğrencilerinde Saldırganlık, Benlik Saygısı ve Denetim Odağı İlişkisi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Arıcak, O.T. (1999). *Grupla Psikolojik Danışma Yoluyla Benlik Saygısı ve Mesleki Benlik Saygısının Geliştirilmesi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ancak, T. (2001). Trakya üniversitesi benlik saygısı ölçeği'nin geliştirilmesi, güvenilirlik ve geçerlik çalışmaları. *Ulusal Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Kongresi Kongre Özet Kitabı*, s. 22-23. Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Psikiyatrisi ABD.

Avşaroğlu, S. (2007). *Üniversite Öğrencilerinin Karar Vermede Özsaygı, Karar verme ve Stresle Başa Çıkma Stillerinin Benlik Saygısı Ve Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. (Yayınlanmamış doktora tezi), Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Brockne, J.,Hulton, A.J. (1981). How to reverse the vicious cycle of low self-esteem. *Journal of Experimental Social Psychology*,14, 564-578.

Bağlıkol, Y. (2010). *İlköğretim 8.sınıf öğrencilerinin kendine saygı ile karar verme stratejileri arasındaki ilişki*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Baymur, F. (1990). *Genel Psikoloji*. İstanbul: İnkılâp

Beane, J.A., Lipka, R.P., Ludewing, J.W. (1980). *Synthesis of Research on Self-Concept*. *Educational Leadership*,38, s. 84-89.

Burger. J.M. (2004). *Personality*. (Çev: Deniz, İ.,Sarıoğlu, E.) İstanbul: Kaknüs.

Can, G. (1986). *Lise Öğrencilerinin Benlik Tasarım Düzeylerini Etkileyen Bazı Etmenler*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Corey, G. (2005). *Psikolojik Danışma, Psikoterapi Kuram ve Uygulamaları*. Ankara: Mentis

Cüceloğlu, D. (1993). *İnsan ve Davranış*. İstanbul : Remzi s.404-405.

Çetin, M.Ç. (2009). *Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu Öğrencilerinin Karar Verme Stilleri Sosyal Beceri Düzeyleri ve Stresle başa Çıkma Biçimlerinin Bazı Değişkenler açısından Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Çuhadaroğlu, F. (1985). Gençlerde Benlik Saygısı ile İlgili Bir Araştırma. XXI. Ulusal Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Kongresi(serbest bildirisi). Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi. Ekim, s. 107,108. Adana.

Çuhadaroğlu, F. (1986). *Ergenlerde Benlik Saygısı*. Uzmanlık Tezi. Hacettepe Üniversitesi. Ankara.

Deniz, M.E. (2002). *Üniversite öğrencilerinin karar verme stratejileri ve sosyal beceri düzeylerinin ta-baskın ben durumları ve bazı özlük niteliklerine göre karşılaştırmalı olarak incelenmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Deniz, E. (2004). Üniversite Öğrencilerinin Karar Vermede Öz Saygı, Karar Verme Stilleri ve Problem Çözme Yöntemleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi Üzerine Bir Araştırma. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*. 4(15), 25- 35.

Deniz, M.E. (2004). "Investigation of the Relation Between Decision Making Self Esteem, Decision Making Style And Problem Solving Skills of University Students". Eurasian Journal of Educational Research. Vol: 15. 23-35.

Dilek, H. (2007). *Farklı eğitim programlarına devam eden lise II. sınıf öğrencilerinin benlik saygısı ile anne babalarının benlik saygısı arasındaki ilişkinin incelenmesi* Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Dinç, F. (1992). *Cinsiyetleri Farklı Lise Öğrencilerinin Benlik Algısı Düzeylerinin Özsaygı Düzeylerine Etkisi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Ercan, A.R. (1992). *Başarma Sanatı*. Ankara: Zirve.

Erden, M., Akman, Y.,(2008). *Eğitim Psikolojisi*. Ankara: Arkadaş.

Ersever, H.Ö. (1996). *karar verme becerileri kazandırma programının ve etkileşim grubu deneyiminin üniversite öğrencilerinin karar verme stilleri üzerindeki etkileri.*(Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Faleye, B. A. (2008). The reliability and factor analyses of a teacher efficacy scale for Nigerian secondary school teachers. *Electronic Journal of Research in Educational Psychology*. 16(6), 823-846.

Gür, A. (1996). *Ergenlerde Depresyon ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişki* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Güngör, A.,(1989). *Lise Öğrencilerinin Özsaygı Düzeylerini Etkileyen Etmenler.* (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Hammond, J.S., Keeney, R.L., Raiffa, H. (1998), *Karar Verme Sanatı* (Çev: Özakan, Ş.). İstanbul: Beyaz.

Harris, R. (1998). *Introduction to Decision Making*. Colifornia: Vanguard University of Southern Colifornia.

Karasar ,N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara:Nobel

Kaya, A., Saçkes, M. (2005). *Deneysel Olarak sınanmış Grupla Psikolojik Danışma ve Rehberlik Programları*. (Edit: Erkan, S., Kaya, A.). Ankara: Pegem.

Kılıçcı, Y. (2000). *Okulda Ruh Sağlığı*. İstanbul: Anı.

Kuzgun,Y. (1992). *Karar Stratejileri Ölçeği,Geliştirilmesi ve Standardizasyonu*. VII. Ulusal Psikoloji Bilimsel Çalışmaları, Türk Psikoloji Kongresi Bilimsel Çalışmaları, Türk Psikologlar Derneği Yayınları, Ankara.

Kuzgun, Y. (2000). *Meslek Danışmanlığı*. Ankara: Nobel.

Morgan, C.T. (1980). *Psikolojiye Giriş*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Psikoloji bölümü yayınları Bölüm 1.

Morris, C.G. (2002). *Psikolojiyi Anlamak*. (Çev: Ayvaşık, H.B., Sayıl, M.). Psikoloji Derneği Yayınları No:23, Ankara, s.483

Nunnally, J. C. (1978). *Psychometric theory*. New York: McGraw-Hill Book Company.

Özkan, İ. (1994). Benlik Saygısı Etkileyen Etkenler. *Düşünen Adam Dergisi*. 7. (3). S, 4-9.

Piskin, M. (1999). *Özsaygıyı Geliştirme Eğitimi, İlköğretimde Rehberlik*. Ankara: Nobel

Phillips, S.D; Paziienza, N.J; Ferrin, H.H. (1984). *Decision-Making Styles and Problem-Solving Appraisal*. *Journal of Counseling Psychology*. 31. 497-502.

Saymer, B., Savaşan, E., Sözen, D., Köknel, Ö. (2007) Yükseköğretim Gençliğinin Benlik Algısının Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi İstanbul Ticaret Üniversitesi Örneği, *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6, 11.

Selçuk, Z. (2000). *Gelişim ve Öğrenme*. Ankara: Nobel.

Sinangil K. H. (1992). *Yönetici Adaylarında Karar Verme ile Kaygı İlişkileri*. VII. Ulusal Psikoloji Kongresi Bilimsel Çalışmaları, Türk Psikologlar Derneği Yayınları, Ankara.

Taşgıt, M. S. (2012). *Üniversite öğrencilerinin benlik saygısı ve karar verme düzeylerinin incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karaman.

Tekin M., Özmutlu İ., Erhan S.E., (2009). *Özel Yetenek Sınavlarına Katılan Öğrencilerin Karar Verme Ve Düşünme Stilllerinin incelenmesi*, 10. Uluslar Arası Spor Bilimleri Kongresi Poster Bildirisi, Antalya

Temur, Ö. F. (2012). *Öğretmen Algılarına Göre Yöneticilerin Karar Verme Stilllerinin Öğretmenlerin Örgütsel Bağlılığına Etkisi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Rize.

Tunç, A. (2011). *İlköğretim 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin karar vermede özsaygı ve karar verme stilleri ile algılanan ana baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Tiryaki, M. G. (1997). *Üniversite öğrencilerinin karar verme davranışlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler, Enstitüsü, Konya.

Yavuzer, H. (2003a). *Okul çağı çocuğu*. İstanbul: Remzi.

Yavuzer, H. (2003b). *Çocuğu tanımak ve anlamak*. İstanbul: Remzi.

Yavuzer, H. (2005). *Gençleri anlamak*. İstanbul: Remzi.

Yenidünya, A. (2005). *Lise öğrencilerinde rekabetçi tutum, benlik saygısı ve akademik başarı ilişkisi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Yörükkan, T.(2000). *Alfred Adler Sosyal Roller ve Kişilik*. İstanbul. Türkiye İş Bankası.

Yörükoglu, A. (2000). *Değişen toplumda aile ve çocuk*. Ankara: Özgür.

Yılmaz, A. S. (2011). *Üniversite öğrencilerinin karar vermede özsaygı ve karar verme stillerinin benlik saygısı ve utangaçlık açısından incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Zincirkıran Z. (2008). *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Altı Yaş Grubu Çocuklarının Benlik Kavramının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

<http://www.pdr.gen.tr/mesleki-rehberlik/john-kurumboltz%E2%80%99-un-sosyal-ogrenme-kurami/> (2 Ocak 2014)

EKLER

Ek: 1

KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI MESLEKİ TEKNİK ÖĞRETİM DAİRESİ MÜDÜRLÜĞÜ

Sayı: MTÖ.0.00-13-13/ 2455

25 Eylül 2013

Sayın Resül Çiftçi
Master Öğrencisi
Sedat Simavi Endüstri Meslek Lisesi
Lefkoşa.

İlgi yazınızda, müdürlüğümüze bağlı Sedat Simavi Endüstri Meslek Lisesi'nde öğrenim gören öğrencilere yönelik olarak "Benlik Sayısı ve Karar Verme düzeylerinin İncelenmesi" konulu anket uygulama istemiyle izin talebinde bulundunuz.

Talebinizle ilgili olarak Talim ve Terbiye Dairesi Müdürlüğü'nce yapılan incelemede, anketi uygulamanız uygun görülmüştür. Ancak sözkonusu anket yapılmadan önce ilgili okul müdürlükleri ile istişarede bulunup anketin ne zaman uygulanacağı birlikte saptanmalıdır. Keza, anket uygulama çalışmasından sonra da sonuçlarının Talim ve Terbiye Dairesi Müdürlüğü'ne de ulaştırılması gerekmektedir.

Bilgi edinmenizi ve gereğini saygı ile rica ederim.

Mehmet Gültekin
Müdür

Dağıtım:
-Sedat Simavi Endüstri Meslek Lisesi

GII/NK

Tel: (905) (392) 228 3136 - 22 82557
Fax: (905) (392) 227 8727
E-mail: meba@mebnet.net

Lefkoşa-KIBRIS

Ek: II

Sevgili öğrenci arkadaşlarım;

Bu anketlerle sizlerin benlik saygısı ve karar verme düzeyleriniz araştırılması amaçlanmıştır. Bilimsel bir çalışma için kullanılacak bu testleri dikkatlice okuyunuz. Bu ifadelerden kendi durumunuza en uygun olanın yanındaki kutucuğa (X) işareti koyunuz. Araştırma sonuçlarının güvenilir olabilmesi, vereceğiniz cevapların yansız ve samimi olmasına bağlıdır. Araştırma bilimsel bir nitelik taşıdığından dolayı sizden isim istenmemektedir. Verdiğiniz cevaplar tamamen gizli kalacaktır.

Lütfen cevapsız ifade bırakmayınız. Yardımlarınız için teşekkür ederim.

Tez Danışmanı: Yrd.Doç.Dr Orhan ULUDAĞ
e-mail : ouludag@akun.edu.tr

Motorlu Araçlar Teknolojisi Öğretmeni
Resül ÇİFTÇİ
e-mail : rcftc@hotmail.com

BENLİK SAYGISI ÖLÇEĞİ		Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
1	Diğer insanlar tarafından seviyecek özelliklere sahip değilim.	( )	( )	( )	( )	( )
2	Üretken bir insanım.	( )	( )	( )	( )	( )
3	Kendimi anlamıyorum.	( )	( )	( )	( )	( )
4	Çaresiz olduğumu düşünüyorum.	( )	( )	( )	( )	( )
5	Kendime güvenirim.	( )	( )	( )	( )	( )
6	Anlamlı bir hayatım olmadığını düşünüyorum.	( )	( )	( )	( )	( )
7	Bir işi başaramadığımda hemen hayal kırıklığına uğrarım.	( )	( )	( )	( )	( )
8	İnsanlar benimle olmaktan hoşlanırlar.	( )	( )	( )	( )	( )
9	Olduğum gibi görünemiyorum.	( )	( )	( )	( )	( )
10	Yeri geldiğinde kendimi ortaya koyabilirim.	( )	( )	( )	( )	( )
11	Duyularıma güvenmem.	( )	( )	( )	( )	( )
12	Halimden memnunum.	( )	( )	( )	( )	( )
13	Kendimi küçümsüyorum.	( )	( )	( )	( )	( )
14	İhtiyaçlarımı karşılayabilecek yeterlikteyim.	( )	( )	( )	( )	( )
15	Nasıl gördüğümün farkında değilim.	( )	( )	( )	( )	( )
16	Kendimde olmasını istediğim özelliklere sahip değilim.	( )	( )	( )	( )	( )
17	İnsanlar üzerinde etki bırakabilirim.	( )	( )	( )	( )	( )
18	Başarısız biri olduğumu düşünüyorum.	( )	( )	( )	( )	( )
19	Kendime ilişkin değersizlik duyguları yaşadığım olur.	( )	( )	( )	( )	( )
20	Benim onlara olduğu kadar, diğer insanların da bana ihtiyacı var.	( )	( )	( )	( )	( )
21	Düşüncelerimin doğruluğuna güvenmem.	( )	( )	( )	( )	( )
22	Bedensel olarak kendimi beğeniyorum.	( )	( )	( )	( )	( )
23	Başarmak istediğim her şeyde başarısız olup yalınlığa düşüyorum.	( )	( )	( )	( )	( )
24	Bedensel ihtiyaçlarımı karşılayabilecek yeterlikteyim.	( )	( )	( )	( )	( )
25	Grup içindeyken diğer kişiler benimle ilgilenmezler.	( )	( )	( )	( )	( )
26	Zihinsel ihtiyaçlarımı karşılayabilecek yeterlikteyim.	( )	( )	( )	( )	( )
27	Kendimden memnun değilim.	( )	( )	( )	( )	( )
28	İnsanlık için önemli ve faydalı işler başarabilirim.	( )	( )	( )	( )	( )
29	Çevremdeki önemli kişilerin gözünde değerli bir kişi olmadığımı düşünüyorum.	( )	( )	( )	( )	( )
30	Duygusal ihtiyaçlarımı karşılayabilecek yeterlikteyim.	( )	( )	( )	( )	( )
31	Kendimi ümitsiz hissediyorum.	( )	( )	( )	( )	( )
32	Kararlarım bana ait değil.	( )	( )	( )	( )	( )

Ek: III

KARAR VERME ÖLÇEĞİ		DOĞRU	BAZEN DOĞRU	DOĞRU DEĞİL
KISIM 1				
1	Karar verme yeteneğime güvenirim.	( )	( )	( )
2	Karar verirken kendimi birçok kişiden aşağı görürüm.	( )	( )	( )
3	Kendimi karar vermede başarılı biri olarak düşünürüm.	( )	( )	( )
4	Kendimi o kadar cesaretsiz hissederim ki, karar verme uğraşından vazgeçerim.	( )	( )	( )
5	Verdiğim kararlar iyi sonuçlanır.	( )	( )	( )
6	Diğer insanların, benim kararımın ziyade, kendi kararlarının doğru olduğu konusunda beni ikna etmeleri kolaydır.	( )	( )	( )
KISIM 2				
1	Karar verirken kendimi, sanki büyük bir zaman baskısı altındaymışım gibi hissederim.	( )	( )	( )
2	Bütün alternatifleri göz önünde tutmayı severim.	( )	( )	( )
3	Kararları diğer kişilere bırakmayı tercih ederim.	( )	( )	( )
4	Bütün alternatiflerin dezavantajlarını ortaya çıkarmaya çalışırım.	( )	( )	( )
5	Son kararı vermeden önce, önemsiz konular üzerinde çok zaman harcarım.	( )	( )	( )
6	Kararı en iyi şekilde nasıl uygulayabileceğimi enine boyuna düşünürüm.	( )	( )	( )
7	Bir kararı verdikten sonra bile kararı uygulamayı geciktiririm.	( )	( )	( )
8	Karar verirken, karar hakkında pek çok bilgi toplamaktan hoşlanırım.	( )	( )	( )
9	Karar vermektен kaçınırım.	( )	( )	( )
10	Karar vermek zorunda olduğum zaman, karar üzerinde düşünmeye başlamadan önce uzun süre beklerim.	( )	( )	( )
11	Karar verme konusunda sorumluluk üstlenmeyi sevmem.	( )	( )	( )
12	Karar vermeden önce amaçlarımı netleştirmeye çalışırım.	( )	( )	( )
13	Önemsiz, küçük olayların yolunda gitmeyebileceği olasılığı, benim aniden tercihlerimden dönüş yapmama neden olur.	( )	( )	( )
14	Bir karar benim tarafımdan veya başka biri tarafından verilecekse, ben karar vermeyi diğer kişiye bırakırım.	( )	( )	( )
15	Ne zaman zor bir kararla karşı karşıya gelsem, iyi bir çözüm yolu bulma konusunda kendimi kötümser hissederim.	( )	( )	( )
16	Seçim yapmadan önce çok fazla dikkatli davranırım.	( )	( )	( )
17	Zorunda kalmadıkça karar vermem.	( )	( )	( )
18	Son ana kadar karar vermeyi geciktiririm.	( )	( )	( )
19	Çok daha bilgili kişilerin benim yerime karar vermelerini tercih ederim.	( )	( )	( )
20	Karar verdikten sonra, kararım doğru olduğuna kendimi inandırmak için çok zaman harcarım.	( )	( )	( )
21	Karar vermeyi ertelerim.	( )	( )	( )
22	Acilen karar vermem gereken bir durumda doğru düşünemem.	( )	( )	( )

1. Cinsiyetiniz: ( ) Kız ( ) Erkek
2. Sınıfınız: ( ) 9. Sınıf ( ) 10. Sınıf ( ) 11. Sınıf ( ) 12. Sınıf
3. Bölümünüz ( ) Bilşim Tek. ( ) Elektrik Elektronik Tek. ( ) Motorlu Araçlar Tek. ( ) Metal Tek.
( ) İnşaat Tek. ( ) Makine Tek. ( ) Ahşap Tek. ( ) Diğer Bölümler
4. Aile yapınız ( ) Anne baba beraber ( ) Anne-Baba Ayrı
5. Babanızın eğitim durumu ( ) Okur-Yazar değil ( ) İlköğretim ( ) Lise ( ) Üniversite ( ) Y.Lisans/Doktora
6. Annenizin eğitim durumu ( ) Okur-Yazar değil ( ) İlköğretim ( ) Lise ( ) Üniversite ( ) Y.Lisans/Doktora
7. Babınızın mesleği ( ) Çalışmıyor ( ) İşçi ( ) Memur ( ) Serbest ( ) Emekli
8. Annenizin mesleği ( ) Çalışmıyor ( ) İşçi ( ) Memur ( ) Serbest ( ) Emekli

Endüstri Meslek Lisesi Öğrencilerinin Benlik Saygılarının Karar Verme Stillerine Etkisi

ORIGINALITY REPORT

17%

SIMILARITY INDEX

15%

INTERNET SOURCES

9%

PUBLICATIONS

2%

STUDENT PAPERS

PRIMARY SOURCES

1	www.sosyalbil.selcuk.edu.tr Internet Source	3%
2	www.hacettepehemsirelikdergisi.org Internet Source	1%
3	library.cu.edu.tr Internet Source	1%
4	ilkogretim-online.org.tr Internet Source	1%
5	www.altinicizdiklerim.com Internet Source	1%
6	www.sakaryajournal.org Internet Source	1%
7	Uçgun, Duygu. "Factors influencing Turkish teacher candidates' elective course preferences", International Journal of Human Sciences, 2012. Publication	<1%
8	Submitted to Yeditepe University Student Paper	<1%